

NA KANAWAI

O

KA MOI KALAKAUA,

KE ALII O KO HAWAII PAE AINA,

I KAUIA E KA HALE AHAOLELO,

ILOKO O KA AHAOLELO O KA MAKAHIKI

1876.

~~~~~  
MA KE KAUAHA.  
~~~~~

HONOLULU:

PAI I A E H. L. SHELTON.

1876.

NA KANAWAI O 1876.

MOKUNA I.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 1035 O KE KANAWAI KIWILA.

E hoololoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoololiia a ma keia ua hoololiia no ka Pauku 1035 o ke Kanawai Kivila, a penei e heluhelulia'i :

“Pauku 1035. E kuuia keia waiwai o ka poe mea hale, a me ka ohana, aole ohia, aole hoi e kudalaia'ku :

“O ka baibala ohana, o na kii ohana, a me na buke kula, elua puaa, eono kao, a me na ia a pau e pono ai, a me ka io, a me ka palaoa, a me hookahi apana aina, kahi e ulu ana ke kalo, a mea ulu e ae paha i hoomakaukauia no ka ohana, aole nae e oi aku ka nui oia apana aina mamua o ka hapa eka hookahi, a me ka pahale, aole nae e oi aku mamua o ka hapaha eka ka nui, a me ka hale noho, a mau hale e ae paha e ku ana maluna iho o ua pa-hale 'la, ina nae aole e oi aku ka waiwai iloko oia hale, a mau hale paha, mamua o na dala elua haneri a me kanalima. Aole nae keia e pili i ka poe nana i hoolako na mea kukulu hale, a me na mea nana i hana, oia hoi ka hana i hanaia, a me na lako hale i hooliloia no ke kukulu ana i keia mau hale. Na aahu a pau e pono ai, o na moena, na bela moe a me na laau bela moe no ia kanaka, a me kana ohana. Hookahi papa kui poi, elua umeke, hookahi oo, hookahi papa aina, eono noho, eono pahi a me na o, eono pa, eono pa-ki, hookahi ipu-ko, hookahi ipu waiu, hookahi ipu-ti, hookahi ipu-kope, a eono puna, o na mea paa-hana e pono ai ka hana ana i kana oihana, aole oi aku mamua o na dala he kanalima iloko.

“O ke kahiko koa o kekahi luna koa a koa maoli paha e pili ana i ka oihana koa o ke Aupuni, a me kona mau pu a me ka lako.”

PAUKU 2. E lilo keia i kanawai mai kona la aku e aponoia'i, a o na kanawai a me na hapa kanawai a pau e kue ana i keia, ua hoopauia.

Aponoia i keia la 13 o Iulai, M. H. 1874.

KALAKAUA R.

MOKUNA II.

HE KANAWAI

E HOOKOIA AI KEKAHI KUIKAHI MAWAENA O KE ALII KA MOI A ME AMERIKA HUIPUIA, I KAKAU INOA IA MA WASINETONA MA KA LA 30 O IANUARI, 1875.

NO KA MEA, ma ka la 30 o Ianuari, 1875, ua hana ke Alii ka Moi i Kuikahi me Amerika Huipua, ma ke Kulanakauhale o Wasinetona, a oia Kuikahi ua aponoia e ka Moi, ma Honolulu, ma ka la 17 o Aperila, 1875, a ua haawi aku a haawi mai na hoapono ana ma ke kulanakauhale o Wasinetona ma ka la ekolu o Iune o ia makahiki no.

A NO KA MEA HOI, ma ka Pauku 5 o ia Kuikahi ua oleloia, e lilo ua Kuikahi la i kanawai mai ka wa e aponoia ai a hoolaha ia e ke Alii ka Moi o ko Hawaii Pae Aina, a i aponoia a hoolaha ia hoi e ke aupuni o Amerika Huipua, a e hooholoia hoi na kanawai e hooko ia ai e ka Ahaolelo o Amerika Huipua. Nolaila,

E hooholoia e ka Moi a me ka Hule Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

I ka manawa e loa mai ai i ka Moi na hoike kupono e maopopo ai ua hooholo ia e ka Ahaolelo o Amerika Huipua na kanawai e hooko ia ai na mea i oleloia maloko o ke Kuikahi i oleloia

a ua kukala aku ua loa mai iaia na hoike o ia ano ; mahope mai o ka la oia kukala ana e hookomo ia mai na waiwai a pau i hai ia maloko o ka Papa Helu mahope iho nei, ina he mau waiwai ia i hooulu ia, a i hana maoli ia, a mahi ia paha maloko o ke Aupuni o Amerika Huipuia :

Oia hoi na lako mahiai ; na holoholona ; bipi me ka puua miko, na io o kela a me keia ano i kopi ia a kopi ole ia ; kamaa buti, a kamaa maoli ; huita, bale, kulina, palaoa, huita palaoa, kulina, berena, a mena hua ai o kela ano a me keia ano ; na uinihepa, puna, puna-eleele, (cement) waiu-bata, waiu-bata-paa, aila puua, aila bipi ; dala i hooheehee ole ia ; lanahu ; na kaula o na ano a pau, na lako moku me ke ka, kepau, (pitch and resin,) wai hoomaloo pena i hoomaemae ia, a i hoomaemae ole ia paha ; keleawe a me na keleawe kapili moku, kui a me hao-poho ; pulupulu a me na mea i hanaia mailoko mai o ka pulupulu ; o na ano waihoouu a pau, a i hooulu ole ia paha ; na hua i-a, io-leho a me na mea ola e ae e noho ana maloko o ke kai a me na mea i hanaia mai ia mau mea mai ; na hua o na laau o na ano a pau ; hua laau iwi a me na mea ulu, maloo a maloo ole ; i hana ia a hiki ke malama ia no ka manawa loihi, a ua hana ole ia paha pela ; na lako hao o na ano a pau ; na ili bipi, na ili hulu, na ili holoholona o na ano a pau, i hoouluia a hooulu ole ia paha ; hao apo pahu a me na kui hoopaa apo pahu ; na kui maoli o na ano a pau, mai ke nui a i ka lili loa ; ka hau ; hao a me ke kila a me na mea i hanaia mai loko mai o ia mau mea ; ili i hooulu ia ; na papa me na laau hale o na ano a pau, o ke ano poepoe, kalaiia, olo ia, a i hoomaemae ole ia, ma ke ano okoa a hapa paha ; na puka hale, na puka aniani a me na puka olepelepe ; na enegini mahu o na ano a pau, a me na lako o ia ano a me na apana ; ota a me ka mauu maloo ; pepa, na lako palapala a me na buke, a me na mea a pau i hanaia me ka pepa a me ka laau paha ; aila mahu a me na aila hamo a hoomalamalama o na ano a pau ; na mea kanu, na laau ulu a me na hua kanu ; raiki ; ko-paa i hoomaemaeia a hoomaemae ole ia paha ; paakai ; kopa ; na apana a me na poo-pahu ; huluhipa a me na mea i hanaia mai loko mai o ka huluhipa, mawaho ae o na lolo i humu ia ; na kaa no ka oihana mahiai a me na kaa lawe ukana ; laau a me na mea i hanaia me ka laau, a i hanaia paha me ka laau a me ka metala,,

koe nae na lako hale i kolia a i kahikoia ; na kaa lealea ; na mea i ulanaia a me na lako e ae o ia ano, i ulanaia me na huluhipa, pulupulu, silika, lilina ; a o kekahi mau mea elua a oi ae paha o keia mau mea, aole nae na lole i humuhumu paa ia ; na ili-kaa a me na mea a pau i hanaia mai loko mai o ka ili i hooluu ia ; pia lole a me ka paka, ma ke ano lau a ua hanaia paha, e hoo-komoia mai iloko o keia aupuni, me ke kau ole ia aku o ke dute, e like me ka loihi o ka paa ana o ke Kuikahi i oleloia.

Aponoia i keia la 18 o Iulai, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA III.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 1 O KA MOKUNA 37 O NA KANAWAI HOOPAI KARAIMA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

E hoololiia a ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 1 o ka Mokuna 37, o ke Kanawai Hoopai Karaima, a penei e heluhelua'i :

“Pauku 1. O ka mea ikaika kupo no i ka hana, e aea wale ana ma kela wahi keia wai, e noi wale ana i ai nana, a i waiwai paha nona, a me ko ka hale ona, a o ka mea nele paha i ke ola kupono, nona iho, a e noho palaualelo ana, a e ai ana i ka hai ai, a o ka mea aea wale, a aole hoi he hiki ia ia ke olelo pololei nona iho, e hiki no ke hopuia oia, a e laweia imua o kekahi lunakanawai hoomalu a apana paha, a ua loa ia lakou ka mana e hoopai iaia iloko o ka hale paahao ma ka hana oolea no ka manawa aole e oi aku i ka makahiki hookahi ; a i ole ia, e hiki no i ka Lunakanawai ke hoopaa i kela kanaka ma ka palapala hoopaa e noho me kekahi kanaka mahiai, kanaka kanu ko, a kanaka mahiai e ae paha, a i ole ia, me kekahi oihana mikiala, a hana akamai e ae, a ma na hana malama ohana, no ka manawa aole

oi aku i na makahiki elua i ka wa hookahi ; O ka uku (ina he uku) i loa mai mamuli o ka hana o ka palaualelo i hoopaa ia, i elua hapakolu e lilo iaia a hookahi hapakolu e lilo i ke aupuni ; a ina i hana ole ua palaualelo nei i na hana kuponō i haawiia aku iaia e hana, a ina ua hoole paha e hana i ua mau hana 'la, alaila, ua hiki no i kona haku i hoopaa ia aku ai e hoopai iaia ma ke ano kuponō e like me ka olelo a ka Lunakanawai o ka apana kahi ona i noho ai i kela manawa keia manawa."

Aponoia i keia la 18 o Iulai, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA IV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 1 MOKUNA 34 O NA KANAWAI HOOPAI KARAIMA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoololiia a ma keia, ua hoololiia no ka Pauku 1, o ka Mokuna 34 o na Kanawai Hoopai Karaima, a penei e heluhulu ia'i ua Pauku 'la :

"Pauku 1. O ka mea ona ma ke alanui paha, a ma kahi akea a ma kahi kanaka paha, no kona inu ana i kekahi waiona mamuli o kona makemake iho e hoouku ia oia no ka hewa mua aole e oi aku mamua o na dala eono, a ina i hoahewa hou ia oia ma hope o kela hoahewa mua ana, e hoouku hou ia oia, aole nae e oi aku mamua o na dala he umikumamalu, oia ka pau o ka pii aka o ka uku, a i ole ia, e hoopaaahaoia oia ma ka hana oolea, aole nae e oi aku mamua o na malama ekolu, ina nae e hoopii ole ia a hala na la eono, aole no e hoopai ia kekahi no kela ona ana."

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la i aponoia'i, a o na kanawai a me na hapa kanawai e kua ana i keia ua hoopauia no.

Aponoia i keia la 3 o Augate, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA V.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 1 O KA MOKUNA 14 O NA KANAWAI O KA M. H. 1870, E PILI ANA NO KE KUAI ANA O KA AWA.

E hoololoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoako iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoololiia a ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 1 o ka Mokuna 14 o na kanawai o ka M. H. 1870, a penei e hehuluhelu ia ai ua Pauku 'la :

"Pauku 1. E hiki no i ke Kuhina Kalaiaina ke haawi i palapala ae i ka mea kupono e noi ana iaia, e kuai i ka awa no ka makahiki hookahi, ke haawi iaia ka mea e noi mai ana i elima haneri dala no ka palapala kuai Awa no Honolulu, a ekolu haneri dala no ka palapala ae ma Lahaina, Wailuku a me Hilo, a i hookahi haneri dala no na Apana e ae ;

"Aka hoi, aole no e oi aku na palapala ae kuai Awa mamua o na palapala ekolu no Honolulu, a elua pakahi no Lahaina, Wailuku a me Hilo, a he hookahi no kela a me keia Apana Auhau e ae. Eia hoi kekahi, o kela a me keia mea e noi mai ana i ka palapala ae kuai awa, e hoopuka mai no oia i kana olelo noi mamua ae o ka la 1 o Novemapa, i kela a me keia makahiki, a e hoomakaia ke kuai ana malalo oia palapala ae ma ka la 1 o Ianuari, ma ia hope iho, a ina e oi aku ka nui o ka poe noi palapala ae mamua o ka nui o na palapala i aeia ma ke kanawai, alaila e kuai kudalaia ua mau palapala 'la ma kahi maloko o ka Apana a ke Kuhina Kalaiaina e kauoha ai, aole nae e emi ke kumukuai ma ia kudala ana malalo o ka palena i hoakakaia ma keia Pauku."

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e aponoia'i, a o na kanawai a pau e kue ana i keia, ua hoopauia.

Aponoia i keia la 3 o Augate, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA VI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KE KANAWAI I KAPA IA "HE KANAWAI E HOOPAU LOA AI I KA OIHANA LUNAKANAWAI KAAPUNI O KA MOKUPUNI O OAHU, I APONOIA MA KA LA 13 O IULAI, M. H. 1874, (MOKUNA 9, KANAWAI O 1874.)

E hoololoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni :

E hoololiia a ma keia, ua hoololiia no ka Pauku 4 o ke Kanawai i kapaia, He Kanawai e hoopau loa ai i ka Oihana Lunakanawai Kaapuni o ka Mokupuni o Oahu, a penei e heluhelu ia ai :

"Pauku 4. O na hihia a pau malalo o keia Kanawai ua hiki no e hooloheia e kekahi o na Lunakanawai o ka Aha Kiekie, ma ke keena ma Honolulu, a i ole ia ma ka Apana kahi i ulu mai ai ua hihia nei, a ua kauohaia kekahi o na Lunakanawai o ka Aha Kiekie i oleloia e hele kaapuni ae i ka Mokupuni o Oahu, i ka manawa ana i ike ai he kupono no ka hoolohe ana i na hoopii hou ae a me na hana e ae i laweia mai imua ona, a e hoolaha aku oia i ka lohe i hookahi hebedoma mamua, iloko o kela a me keia Apana, e hai ana i ka manawa a me kahi e kukuluia ai kona Aha, e kapili ia ka olelo hoolaha ma kahi kupono maloko oia Apana, a o kekahi Lunakanawai e hoolohe ana i kekahi hihia hoopii hou malalo o ka mana o keia Kanawai ua haawiia iaia na mana a pau i haawiia e na Kanawai i na Lunakanawai Kaapuni o na Apana Hookolokolo Kaapuni e ae ma na hihia oia ano."

Aponoia i keia la 3 o Augate, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA VII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I NA PAUKU 796, 797 A ME 799, O KE KANAWAI KIVILA.

E hoololoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoololiia a ma keia, ua hoololiia no ka Pauku 796, o ke Kanawai Kivila, a penei e heluhelu ia'i :

“Pauku 796. Ina i kekahi manawa e hoopii aku na kanaka koho he kanalima a keu aku paha o kekahi apana, imua o ka Hale Ahaolelo, e olelo ana, ua kohoia kekahi kanaka i Lunamakinana no ia apana mamuli o ka uku kipe ana, a o kekahi hana paewaewa e ae paha, a e olelo ana paha, he kupono ole ma ke kanawai ua kanaka la, alaila na ka Hale Ahaolelo e imi aku i ka oiaio a me ka oiaio ole o na kumu hoopii, a ina e maopopo ia lakou, ua oiaio ka hoopii ana, e hoololo koke lakou ua noa ke kohoia ana o ua kanaka la, a ua lilo i mea ole.”

PAUKU 2. E hoololiia a ma keia, ua hoololiia no ka Pauku 797, o ke Kanawai Kivila, a penei e heluhelu ia'i :

“Pauku 797. Aia a hoololo ka Hale Ahaolelo, ua ole ke kohoia ana o kekahi kanaka, a ua lilo i mea ole, e like me ka olelo a ka pauku maluna ae nei, alaila na ke Kakauolelo o ka Hale Ahaolelo e palapala koke aku i na Luna Nana koho o ka apana kahi i kohoia'i ua kanaka la, e hoike ana ia lakou ua hoo-pauia kona kohoia ana. A loa mai ia palapala hoike i na Luna Nana, e hoolaha koke aku lakou imua o ke akea, he umi la mamua, i ka manawa e koho hou ai, alaila, e koho hou na kanaka koho o ia apana i Lunamakaainana no lako u, e like me ke koho ana ma ka la i oleloia ai ma ke Kanawai.”

PAUKU 3. E hoololiia a ma keia, ua hoololiia no ka Pauku 799, o ke Kanawai Kivila, a penei e heluhelu ia'i :

“Pauku 799. Ina e hooakahaka ia ka noho ana o kekahi apana, oia e akoakoa ana ka Ahaolelo, alaila, na ke Kakauolelo o ka Hale Ahaolelo e palapala koke aku i na Luna Nana koho oia Apana, e hoike ana ia lakou no ia hakahaka ana, a na ua

mau Luna Nana la, e kauoha koke aku a e hoolaha a e hana i ke koho hou ana, e like me ka olelo o ka pauku maluna ae nei."

PAUKU 4. E lilo keia i Kanawai mai kona la e apono ia'i, o na kanawai a me na hapa kanawai a pau e kua ana i keia e hoopau ia a ma keia, ua hoopau ia no.

Aponoia i keia la 3 o Augate, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA VIII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KE KANAWAI I KAPAIA "HE KANAWAI E KAUOHA ANA I NA MEA A PAU E LAWELawe ANA I KA OIHANA MALALO O KE AUPUNI E HOOKUPAIA LAKOU." (MOKUNA XLII o NA KANAWAI o 1874.)

E hoololoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni :

E hoololiiia a ma keia, ua hoololiiia no ka Pauku 1, o ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e kauoha ana i na mea a pau e lawaelawe ana i ka Oihana malalo o ke Aupuni e hookupaia lakou," i aponoia ma ka la 1 o Augate, 1874, (Mokuna XLII o na Kanawai o 1874,) a penei e heluheluia ai :

"Pauku 1. Mai ka la aku e hoololoia ai keia Kanawai, o na kanaka a pau i hanau ma ka aina e, i hookohuia i kekahi oihana loa malalo o ke Aupuni, mamua ae o kona hoomaka ana e lawelawe ia oihana, e hooiki oia e hookupa e like me na mea i hoakakaia ma na Pauku 430 a me 431 o ke Kanawai Kivila."

Aponoia i keia la 3 o Augate, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA IX.

HE KANAWAI

E HOOPAU AI I KA MOKUNA L O NA KANAWAI O 1874.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

E hoopauia a ma keia, ua hoopau loa ia no ka Mokuna L o na Kanawai o 1874, oia ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hoololi ai na Pauku 1452 a me 1453 o ke Kanawai Kivila," i aponoia ma ka la 1 o Augate, 1874, a o na Pauku 1452 a me 1453 o ke Kanawai Kivila, ke hoala hou ia nei, a ua like ka mana oia mau Pauku me ko laua mana mamua ae o ka la 1 o Augate, 1874.

Aponoia i keia la 3 o Augate, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA X.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KE KANAWAI I KAPAIA "HE KANAWAI E KAU PALENA ANA I KA MANAWA E HIKI AI I NA MEA I AIE IA, KE HOIKE MAI I KO LAKOU KOI I KA WAIWAI O KEKAHI MEA I MAKE, A E HOOMAKA I KA HOOPII INA I HOOLE IA KO LAKOU KOI, A E HOOLOLI ANA I KA PAUKU 1247 O KE KANAWAI KIVILA," I APONOIA AI MA KA LA 23 O JUNE, M. H. 1868, A E HOOPAU LOA I KA MOKUNA XXI O NA KANAWAI O 1870.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoopauia a ma keia, ke hoopau loa ia nei ka Pauku II o ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e kau palena ana i ka manawa e hiki ai i na mea i aie ia ke hoike mai i ko

lakou koi i ka waiwai o kekahi mea i make, a e hoomaka i ka hoopii ina i hoole ia ko lakou koi ; a e hoololi ana i ka Pauku 1247 o ke Kanawai Kivila," i aponoia ai ma ka la 23 o Iune, M. H. 1868.

PAUKU 2. A e hooholo hou ia, e hoololiia a ma keia, ke hoololiia nei ka Pauku III o ke Kanawai i oleloia maluna, ma ke kapae ana aku i na huaolelo "a i ole ia, e ka Lunakanawai paha" ma ka lalani elua, a penei e heluhelu ia ai ua Pauku la : Ina e hoole ia ke koi e ka Luna Hooponopono Waiwai, a o ka mea Hooko Palapala Kauoha paha, alaila e hoopii ia ka Luna Hooponopono Waiwai a o ka mea Hooko Palapala Kauoha paha, iloko o na malama elua mai ka la o kona hoole ia ana, a i ole ia, iloko o na malama elua mai ka la aku i kupono ai ka hookaa ana, a i ole alaila ua hoole mau loa ia.

PAUKU 3. A e hooholo hou ia, e hoololiia a ma keia, ke hoololiia nei ka Pauku 5 o ke Kanawai i oleloia maluna ma ke kapae ana i na huaolelo "a Lunakanawai paha," ma ka lalani hope oia pauku, a penei e heluhelu ia ai ua pauku la : E hoololiia a ma keia, ua hoololiia ka Pauku 1247 o ke Kanawai Kivila, ma ka hookui ana mahope iho o ka huaolelo "hooilina" ma ka lalani 4 i keia mau huaolelo. "Koe nae na hoopii no na koi i hoole ia e ka Luna Hooponopono Waiwai, a o ka mea Hooko Palapala Kauoha paha," e like me ka olelo o ka Pauku 3 o keia Kanawai.

PAUKU 4. A e hooholo hou ia, no ka mea, o ka Mokuna XXI o na Kanawai o 1870, oia hoi ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e pili ana i ka aponoia ana o na bila aie i koi ia mai ka waiwai o ka poe i make," i aponoia ai ma ka la 18 o Iulai, 1870, ua pili i ka mea hookahi, a ua manaoia he Kanawai e hookoia ai ka Pauku i manaoia e hoopau ma ka Pauku 1 o keia Kanawai. A nolaila o ka Mokuna XXI o na Kanawai o 1870, e hoopauia a ma keia, ua hoopau loa ia no.

Aponoia i keia la 3 o Augate, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA XI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 1, 2 A ME 30 O KA MOKUNA 59 O KE KANAWAI HOOPAI KARAIMA, E PILI ANA I KE OLA O KA LEHULEHU.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoopauia a ma keia, ke hoopauia nei, ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 278 o ke Kanawai Kivila," i aponoia ma ka la 28 o Augate, 1860 ; a me ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hoololi hou ai i na Pauku 278 a me 279, o ke Kanawai Kivila," i aponoia ma ka la 10 o Ianuari, 1865.

PAUKU 2. E hoololiia a ma keia, ke hoololiia nei ka Pauku 1 o ka Mokuna 59 o ke Kanawai Hoopai Karaima, i aponoia ma ka la 7 o Iulai, 1870, a penei e heluheluia ai :

"Pauku 1. E hoonohoia he Papa Ola no ke Aupuni, elima ka nui o na hoa o ia Papa, aole nae e emi malalo o ekolu o lakou he mau hoa no ka Aha Kukamalu, e hoonohoia na hoa o ua Papa la e ka Moi maloko o ka Ahakukamalu, a hookahi o lakou e hoonohoia e ka Moi i Peresidena, a e hana lakou a pau me ka uku ole, a e noho lakou ma ia oihana, oiai ko ke Alii makemake, na lakou e malama a e nana i ke ola o ka lehulehu. Ina ua hele ka Peresidena, alaila e kohoia kekahi lala o ka Papa e lakou i Hope Peresidena ku i ka wa, a nana e hoomalu i ko lakou mau halawai ana. He mana no ko ua Papa Ola nei e hoonoho i Kakauolelo, a me na Kahuna Lapaaui a me na Luna, a e ukuia lakou no ka lakou hana e like me ka mea i aponoia e ka hapa nui o na lala o ka Papa, maloko o kekahi halawai i kahea pono ia, a oia uku e ukuia no loko ae o na dala i hookaawaleia e ka Ahaolelo no na hana o ka Papa. Aka hoi, i na manawa a pau a ka Papa e hoohana ai i kona mau hoa pono, na ka Aha Kuhina e hooholo no ka uku kupono, e ukuia ai lakou. A e hoike aku ka Papa Ola ma o ka Peresidena la imua o ka Ahaolelo i na kau Ahaolelo a pau i hoike pololei a me na hoakaka piha no

na dala a pau i hooliloia, a me na hooponopono ana, a me ka hai aku i na mea i pili i ke ola o ka lehulehu, a ua Papa la e manao ai he kupono ke noonooia."

PAUKU 3. E hoololiia a ma keia, ke hoololiia nei ka Pauku 2 o ka Mokuna 59 o ke Kanawai Hoopai Karaima, i aponoia ma ka la 7 o Iulai, 1870, a penei e heluheluia ai :

"Pauku 2. Aole no i kupono i ke Kanawai, i kekahi kanaka e lawelawe i ka oihana lapaau iloko o keia Aupuni, ma kona ano Kauka Lapaau a Kauka Oki paha, no ka uku a manawalea ia mai paha, ke hoi ke mua ole mai oia imua o ka Papa Ola, i na mea e maopopo pono ai kona makaukau ma ia oihana, a me kona ano maikai, a loa hoi ia ia ka palapala hoapono mai ua Papa la a me ka palapala ae mai ke Kuhina Kalaiaina mai. Aka, ua hiki i ke Kuhina Kalaiaina me ka hoapono pu mai o ka Papa Ola i na manawa a pau i manaoia a hoomaopopoia he kupono, e haawi i na palapala ae, e lapaau, a e haawi i na laau, i na kanaka i hoi ke mai imua o ka Papa Ola, a imua paha o na Luna ninaninau lapaau i kohoia no ia hana e ka Papa, a e ke Kuhina Kalaiaina paha, i na mea e maopopo ai kona makaukau ma ia oihana. O na mea a pau i ae pono ia e lawelawe i ka oihana lapaau, a kauka oki paha, a ua aeia paha e lapaau a e haawi i na laau, malalo o na mea i hoakakaia ma keia pauku, no ka uku a manawalea mai paha, e hele no lakou ina ua hiki, e lapaau i kela mea keia mea i makemake ia lakou ma ke ano o ko lakou oihana. O ke kanaka e kue ana i na mea i hoakakaia ma keia pauku, e hoopaiia oia, ke ku ka hewa iaia i hookahi haneri dala, no kela a me keia hewa pakahi."

PAUKU 4. E hoololiia a ma keia, ke hoololiia nei ka Pauku 30 o ka Mokuna 59 o ke Kanawai Hoopai Karaima, i aponoia ma ka la 7 o Iulai, 1870, a penei e heluheluia ai :

"Pauku 30. I mea e hiki ai ke hookoia na kanawai e pili ana i ke ola o ka lehulehu, e haawiia a ma keia, ke haawiia aku nei ka mana piha i ka Papa Ola, e mahele a e ho olilo aku i na dala a pau i hookaawale ia e ka Ahaolelo no ka malama ana i ke ola o ka lehulehu, a ina e hiki mai ka mai luku, a mai lele paha, e mahele a e hoolilo aku i na dala i hookaawale ia i kela manawa keia manawa e ka Moi a me ka Ahakukamalu, no ka malama ana i ke ola o ka lehulehu. E malama pono ka Papa

Ola me ka hoomaunauna ole, i na dala i waihoia malalo o ko lakou mana, a e waiho aku ma ke keena o ke Kuhina Kalaiaina no ka malama pono ana, i na bila hookaa no na mea i hooliloia aku mamuli o ka lakou kauoha, a me na buke, buke moololo, a me na palapala a pau e pili ana i ka hana a me na hooponopono ana a ua Papa la. O na bila kikoo dala a pau i ka Waihona Aupuni no na lilo o ka Papa Ola, e kakau inoa ia e ke Kuhina Kalaiaina i mea e mana ai ua mau palapala nei."

PAUKU 5. E lilo keia i Kanawai mai ka la aku o kona hoolahaia ana.

Aponoia i keia la 15 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA XII.

HE KANAWAI

E HOOMANA AKU ANA I KE KUHINA KALAIKINA O KE AUPUNI HAWAII E HAAWI I NA LAIKINI NO KA LAWELawe ANA O KEKAHI POE I KA OIHANA BANACO ILOKO O KEIA AUPUNI.

NO KA MEA, uaike maopopoia i keia manawa, ka lawelawe ia ana o ka Oihana Banaco i like loa me na Oihana Kalepa e ae i kukuluia ma keia Aupuni, a ua loa hoi ia mau Hui Kalepa he mau palapala ae, mai ke Kuhina Kalaiaina aku; aka, ke ku nei iloko o keia Aupuni ka Oihana Banaco, me ka loa nui o na pomaikai mailoko ae o na waiwai o keia Aupuni,

A NO KA MEA HOI, Ua manaoia he mea pono a kaulike ke koi ana aku e uku mai ka mea, a mau mea e lawelawe ana i ua oihana 'la, i ka auhau Laikini, e like me na oihana kalepa e ae o ke Aupuni; nolaila,

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoomanaia, a ma keia, ua hoomanaia no ke Kuhina Kalaiaina o ke Aupuni e haawi aku i ka mea, a mau mea

e noi mai ana iaia ma ka palapala i Laikini no ka lawelawe ia ana o ka Oihana Banaco iloko o keia Aupuni, no ka makahiki hookahi ke haawi aku ka mea, a mau mea e noi mai ana iloko o ka lima o ua Kuhina nei, i na dala maikai he elima haneri, a no ka Waihona o ke Aupuni ia mau dala.

PAUKU 2. O ka mea a mau mea e lawelawe ana i ka Oihana Banaco i keia manawa, a mahope aku paha iloko o keia Aupuni, me ka loa mua ole iaia o ka palapala ae i olelo mua ia ma ka Pauku 1 o keia Kanawai, e hoopaiia oia i na dala, aole emi iho i ka hookahi tausani, ke ku kona hewa imua o kekahi Aha-hookolokolo Hoomalu a Apana o keia Aupuni.

PAUKU 3. O ka inoa "Banaco" e manaoia ma keia Kanawai, ua pili i ke kanaka a mau kanaka i lawe i ka hai dala, a i hoai aku i kela mea i keia mea, a i loa kona puka mamuli o ka ukupanee i auhau ia e oi aku ana mamua o ka ukupanee i haawiiia e lakou i ka poe mea dala ; a e pili hoi ia inoa i ka poe nona ka oihana kuai mai a kuai aku i na palapala kikoo dala i na aina e.

PAUKU 4. E lilo keia i Kanawai mai ka la aku o kona aponoia ana.

Aponoia i keia la 15 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA XIII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 673 O KE KANAWAI KIVILA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoaka iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoololiia a ma keia, ke hoololiia nei ka Pauku 673 o ke Kanawai Kivila, ma ke kapae ana aku i na huaolelo a pau mahope o na huaolelo "hookolokolo ana," a penei e heluheluia ai ua pauku la :

“Pauku 673. E hiki no ke ku hoike mai kekahi kanaka nona ke kuleana iloko o kekahi hapa o ka mea i hooliloia a o ka uku hoopai a e hoopai ana paha, ma ka hookolokolo ana.”

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai ka la aku i hoolahaia ai, a o na kanawai a me na hapa kanawai e kua ana i keia Kanawai, ua hoopauia.

Aponoia i keia la 15 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA XIV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 18 O KA MOKUNA LXXXVI O KE KANAWAI HOOPAI KARAIMA, E PILI ANA I KE KOHO BALOTA.

E hoololoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

E hoololiia a ma keia, ke hoololiia nei ka Pauku 18 o ka Mokuna LXXXVI o ke Kanawai Hoopai Karaima, ma ke kapae ana aku i na huaolelo “Mamuli o ke kauoha o ka Ahaolelo Kau Kanawai e noho ana mahope koke mai o ia manawa koho,” ma ka lalani 11 a me 12, a e hookomo ma ia wahi, i na huaolelo “ma kona hoopii pono ana, a i ole ia ma ka hoopii o ke Kuhina Kalaiaina, a o kekahi kanaka paha, e noho ana ma ka apakahi i hanaia ai ua hewa la, no ka pomaikai o ka Waihona Aupuni, a o ia hoopii e hooloheia no imua o ka Aha Hookolokolo Kiekie ma kekahi o kona mau kau, a i ole ia imua o ka Aha Kaapuni o ka mokupuni i hanaia ai ka hewa,” a penei e heluheluia ai ua Pauku la :

“Pauku 18. O kela me keia Luna Nana Koho i hoonohea malalo o ke kanawai e hooke i ke koho ana no na Lunamakaainana no ka Ahaolelo Kau Kanawai o ka Pae Aina, ke hoole i ka wehe, a ke wehe ole paha i ka wahi koho balota i ka hora ewalu o ke kakahiaka o ka la koho, a i lokahi ka manao, a i ko-

kua paha no ia hoole a wehe ole ana i ka wahi koho, a i pani paha i ka wahi koho mamua ae o ko hora elima o ke ahiahi o ka la koho, a i lokahi ka manao, a i kokua aku paha i ke pani e ana o ka wahi koho mamua ae o ia hora, e hooukuia no ia i ka uku hoopai i kela me keia manawa e hana ai pela, aole e oi aku mamua o ke elima haneri dala, e hoopii ia e ka Loio Kuhina, ma kona hoopii pono ana, a i ole ia ma ka hoopii o ke Kuhina Kalaiaina, a o kekahi kanaka paha e noho ana ma ka apana kahi i hanaia ai ua hewa la, no ka pomaikai o ka Waihona Aupuni; a oia hoopii e hooloheia no imua o ka Aha Hookolokolo Kiekie ma kekahi o kona mau kau, a i ole ia imua o ka Aha Kaapuni o ka mokupuni i hanaia ai ka hewa. A o na uku hoopai e ae a pau e pili ana i keia kanawai e ku no ia i ka hooko, a i ka hoopai ia imua o na Lunakanawai Hoomalu, a Apana o kela me keia Apana kahi i hanaia ai o ia hala. A o ka mea e hai ana i ke kua ia o na Pauku o keia kanawai i hiki ai ke hoopaiia e na Lunakanawai Hoomalu a Apana; e loa ana no iaia ka hookahi hapaha o ka uku hoopai e loa mai ana mai ka mea i ku ai iaia ka hewa."

Aponoia i keia la 15 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAU A R.

MOKUNA XV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA MOKUNA XL O NA KANAWAI HOOPAI KARAIMA.

E hoololoia e ka Moi a me ka Hile Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoaka iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoololiia ka Mokuna XL o na Kanawai Hoo-pai Karaima, e pili ana i ka walaau i ka po, ma ka hookomo hou ana i na huaolelo "ma na alanui a ma na alahahele" ma ka olelo Hawaii ma ka lalani elua, a penei e heluheluia ai :

“Ua hookapuaia na walaau a pau ma ka po, o ka mea walaau a me ka mea olioli mele me ka leo nui ma na alanui a ma na alahale mahope o ka napoo ana o ka la, a i ole ia, o ka mea e hoohaunaele i ka po me kekahi walaau ano e ae maloko o kekahi kauhale, kulanakauhale, a awa ku moku paha o keia aupuni, a he kumu ole no kela walaau ana, e hopu koke ia no ia e ka makai a e na makai paha, a maopopo kona hewa, alaila, e hoo-ukuia oia i na dala aole e oi aku mamua o na dala he umi.”

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la e aponoia ai. Aponoia i keia la 15 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA XVI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 3, O KA MOKUNA L O KE KANAWAI HOOPAI KARAIMA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni :

PAUKU 1. E hoololiia a ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 3 o ka Mokuna L o ke Kanawai Hoopai Karaima, a penei e heluheluia ua Pauku nei :

“Pauku 3. E hiki no i na Lunakanawai Apana a me na Lunakanawai Hoomalu Kulanakauhale ke lawe i ka palapala bela, mamua o ka hoopaahao ana, e hookolokoloia mahope. Aka mahope o ka hoopaahao ia ana, o ka Lunakanawai nana i hoolohe i ka hihia, a o kekahi Lunakanawai o kekahi Aha Hookolokolo kakau wale no, ke hiki ke ae i ka bela ana. Aka hoi, ina e loa ole ka bela e hoopaa ia ka mea i hoopii ia ma ka halepaahao.”

PAUKU 2. O na kanawai a me na hapa kanawai a pau, i kua i keia ua hoopau ia no.

Aponoia i keia la 15 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA XVII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KE KANAWAI I KAPAIA "HE KANAWAI E HOOLOLI AI I KA PAUKU 1 A ME KA PAUKU 3 O KE KANAWAI I APONOIA MA KA LA 22 O JUNE, M. H. 1868," E PILI ANA I KA PEPEHI ANA A KUAI ANA I KA BIPI, I APONOIA MA KA LA 18 O IULAI, M. H. 1874.

E hoololoia e ka Moi a me ka Hule Aholelo o ko Hawaïi Pae Aina i akoakoa iloko o ka Aholelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoololiia a ma keia, ke hoololiia nei ka Pauku 1, o keia kanawai, a penei e heluhelua ai ua Pauku la.

"Pauku 1. E hiki no i ke Kuhina Kalaiaina, i kela manawa keia manawa, ke haawi aku i kekahi mea e noi mai ana i Palapala Ae, no ka lole ana a me ke kuai ana i ka bipi no ka makahiki hookahi, ma Honolulu, Waialua, Mokupuni o Oahu; Lahaina, Wailuku, Makawao, Mokupuni o Maui; Hilo, Kohala Akau, Kawaihae, Waiohinu, Mokupuni o Hawaii; Koloa, Lihue, Hanalei, Mokupuni o Kauai; ke loa mai i ke Kuhina i iwakalua dala no kela a me keia Palapala Ae, aole nae i pili keia i na bipi miko i laweia mai na wahi e ae o ke aupuni."

PAUKU 2. E hoololiia a ma keia, ke hoololiia nei ka Pauku 3 o keia kanawai, a penei e heluhelu ia'i ua Pauku la.

"Pauku 3. O kela me keia mea e lole ana, a e kuai ana paha ma Honolulu, Waialua, Mokupuni o Oahu; Lahaina, Wailuku, Makawao, Mokupuni o Maui; Hilo, Kohala Akau, Kawaihae, Waiohinu, Mokupuni o Hawaii; Koloa, Lihue, Hanalei, Mokupuni o Kauai; me ka loa ole mamua o ka Palapala Ae, e like me ka olelo ma ka Pauku 1 o keia kanawai, e hoopai ia oia aole e emi malalo o na dala he umi, aole hoi e oi aku i na dala he iwakaluakumamalima, no kela hewa keia hewa, aia no i ka manao o ka Ahahookolokolo."

PAUKU 3. O na kanawai a me na hapa kanawai a pau i kue i keia ua hoopau loa ia.

Aponoia i keia la 15 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA XVIII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 913 O KE KANAWAI KIVILA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoololiia a ma keia ua hoololi ia no ka Pauku 913 o ke Kanawai Kivila, a penei e heluhelu ia'i :

“Pauku 913. Na kela Kiaaina keia Kiaaina, me ka ae pu ana o na Lunakanawai o ka Aha Kiekie, a o ka hapa nui paha o lakou, e hoonoho i hookahi, a i elua paha Lunakanawai Apana, iloko o kela Apana keia Apana ma ko lakou mau moku Kiaaina. Aka hoi, ina he haole ka mea e hoonohoia ana i Lunakanawai Apana, alaila, e hoonohoia ka mea ike i ka olelo Hawaii.”

PAUKU 2. O na kanawai a me na hapa kanawai a pau e kue ana i keia kanawai ua hoopau loa ia.

Aponoia i keia la 15 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAU A R.

MOKUNA XIX.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 49 O KA MOKUNA LV O KE KANAWAI HOOPAI KARAIMA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni :

PAUKU 1. E hoololiia a ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 49 o ka Mokuna LV o ke Kanawai Hoopai Karaima ma ka pakui ana aku i kekahi mau huaolelo, a penei e heluhelu ia ai.

“Pauku 49. Na ia Papa Ola, a o ka hapa nui paha o lakou,

e haawi i palapala i kela kanaka keia kanaka, a lakou e ike ia he makaukau ia, a he maikai hoi, e hoomaopopo ana i kona ano pela, a i mea e pono ai ka poe e noho ana ma na Mokupuni e ae, na ua Papa la e koho aku i ekolu mau Komisina ma kela a me keia apana auhau o keia Aupuni, koe nae ka apana o Honolulu, Mokupuni o Oahu, a e loaa no hoi ia lakou ka mana e haawi i na palapala o ia ano, aka, e aponoia ua mau palapala nei e ka Peresidena o ka Papa Ola Hawaii."

Aponoia i keia la 15 o Sepatemaba M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA XX.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 53 O KA MOKUNA LV O KE KANAWAI
HOOPAI KARAIMA.

*E hoololoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:*

PAUKU 1. E hoololiia a ma keia ke hoololiia nei ua Pauku la, a penei e heluhelu ia ai :

"Pauku 53. O kela kanaka maoli keia kanaka maoli e lawe-lawe ana ma ka oihana lapaa me ka loaa ole iaia ka laikini, e hoopaiia no ia ke ku ka hewa iaia imua o kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha, i na dala aole e oi aku mamua o ke kanalima, aole hoi e emi iho malalo o ka umikumamalima, aka hoi, aole no e hoopaiia kekahi kanaka e lapaa ana i kekahi mea i loohia i ka mai lepera."

PAUKU 2. O na kanawai a me na hapa kanawai a pau i kua i ka manao o keia kanawai ua hoopau loa ia.

Aponoia i keia la 15 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA XXI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 485 O KE KANAWAI KIVILA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 485 o ke Kanawai Kivila, a penei e heluhelu ia ai ua pauku la :

“Pauku 485. O ka Waiwai Paa i ona ia e ka Moi, e ka Moiwahine, e ke Aupuni, e ka Papa Hoonaauao no na kula, e na kula pualu, a kula wae paha i hoohui ia, e ka Halemai Moiwahine, e ka poe hui hoomana i wahi e kukulu ai i na halepule, aole nae e oi aku mamua o ka eka hookahi ka nui, a me na pa kupapau, aole no e kau ia kekahi auhau maluna oia mau waiwai paa.

“Aole no e kau ia kekahi auhau maluna o ka Waiwai Lewa o ka Moi a o ka Moiwahine, a o ka Papa Hoonaauao no na kula, a o na kula pualu, a kula wae paha i hoohui ia, a o ka Halemai Moiwahine, a me ke Aupuni.”

PAUKU 2. E lilo keia i kanawai mai ka la aku o kona hoolaha ia ana, a o na kanawai, a me na hapa kanawai a pau e kua ana i keia kanawai, e hoopau ia, a ma keia ke hoopau ia nei.

Aponoia i keia la 15 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA XXII.

HE KANAWAI

E HOOPAU AI I KA MOKUNA IV O NA KANAWAI O 1874, NO KA MARE ANA O NA WAHINE HAWAII ME NA PAKE.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

E hoopauia a ma keia ke hoopau loa ia nei ka Mokuna IV o

na Kanawai o 1874, oia hoi : He Kanawai, "no ka mare ana o na wahine Hawaii me na Pake," i aponoia ma ka la 30 o Mei, 1874. Aponoia i keia la 16 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA XXIII.

HE KANAWAI

E HOOPAU AI I KA MOKUNA XVIII O NA KANAWAI O 1874, "E PILI ANA I NA OLELO HOOHOLE E HOAPONOPO ANA I NA HOOLILO WAIWAI PAA, A NA LUNA HOOPONOPONO WAIWAI A ME NA KAHU."

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni :

Ehoopauia, a ma keia ke hoopauloia nei ka Mokuna XXVIII o na kanawai o 1874. "E pili ana i na Olelo Hooholo e hoaponono ana i na hoolilo waiwai paa a na Luna Hooponopono Waiwai a me na Kahu, i aponoia ma ka la 18 o Iulai, 1874."

Aponoia i keia la 18 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA XXIV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 500 O KE KANAWAI KIVILA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni :

PAUKU 1. E hoololi ia a ma keia, ke hoololi ia nei ka Pau-

ku 500 o ke Kanawai Kivila, ma ke kapae ana aku i na huaolelo "koe ka auhau alanui" i heluhelu ia ai ua Pauku la penei :

"Pauku 500. Na na Kiaaina, mamuli o ke kauoha a ke Kuhina Waiwai, e nana i ka ohi ana i na auhau, maloko o ko lakou mau moku Kiaaina iho, a e haawi i na auhau a pau, i loaia lakou, koe ke koina no ka ohi ana i ke Kuhina Waiwai. I mea e hiki ai ke hana pela, na kela Kiaaina keia Kiaaina, me ka ae o ke Kuhina Waiwai, e koho i kela makahiki keia makahiki i hookahi Luna Auhau, no kela apana keia apana i oleloia iloko o ka Pauku maluna iho ; a e hiki no hoi ia lakou me ka ae ana o ua Kuhina nei, ke hooponopono, a e hoopau paha i ua Luna Auhau nei, ke manao lakou he pono."

PAUKU 2. Na kanawai a me na hapa kanawai a pau e kua ana i keia, ua hoopau ia.

Aponoia i keia la 18 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA XXV.

HE KANAWAI

E HOOPAU AI I KA HOOLAHA ANA O KA MAI MAWAENA O NA HIPA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni :

PAUKU 1. Ua hiki no i ke Kuhina Kalaiaina ke koho i Luna Nana Hipa ma kela a me keia apana Kiaaina o ke Aupuni mamuli o ke noi ana o ka hapanui o ka poe hanai hipa ma ia apana, e noho ua Luna Nana la ma ia oihana no na makahiki elua, ke hoopau e ole ia oia e ke Kuhina no kekahi kumu, aole e loaia iaia kekahi uku no kana hana mai ke Aupuni aku.

PAUKU 2. Na ka Luna Nana Hipa, ina ua hoopii aku kekahi imua ona ma ka palapala, e olelo ana ua loaia kekahi hipa a pu-a hipa paha i ka mai lele, a mai ino e ae paha, e hele aku e nana

ia hipa a pu-a hipa paha imua o ka ona a kahu paha o ia hipa, a hoomaopopo i ka oiaio, a oiaio ole paha o ia hoopii. Ina ua ikeia ua loa ia hipa a pu-a hipa paha ia mai, alaila na ka Luna Nana Hipa e hoike koke aku ma ka palapala i ka ona o ia mau hipa, a o kona hope paha no ia mea. A loa iaia na dala elima no kela la keia la ana i hana maoli ai ma ia hana, a o kona mau lilo o ka hele ana e ukuia no e ka mea nana i hoopii. Ina e ae ole ana ka mea hoopii maloko o ka palapala e uku ia mau mea, alaila, ua hiki no ka Luna Nana Hipa ke nana ole ia palapala.

PAUKU 3. Aole e ku i ke kanawai ka hoa ana o kekahi kanaka i na hipa i loa i ka mai lele, ma kekahi alanui aupuni, me ka loa mua ole iaia ka ae ana i kakauia e na ona hipa no lakou na aina hanai hipa e pili ana ma ia alanui, aole no hoi maluna o na aina hanai hipa me ka loa ole iaia ka ae ana i hoakakaia.

PAUKU 4. E hoopaiia ka ona o na hipa i hoa ia ma ke ano kue i ka Pauku 3 o keia Kanawai, ke ku ka hewa iaia imua o kekahi Lunakanawai Apana a Hoomalu paha, i na dala aole emi malalo o ka elua haneri a oi ae paha, e like me ka manao ana o ka Aha he pono, a o na hipa mai i komo hewa aku maluna o na aina hanai hipa o kekahi, e hoopaiia oia aole emi malalo o na dala he iwakaluakumamalima no kela hipa keia hipa.

PAKU 5. E hoopaiia ka Mokuna 58 o ke Kanawai Hoopai Karaima, a me na kanawai a me na hapa kanawai e kue ana i keia kanawai.

Aponoia i keia la 18 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA XXVI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I NA PAUKU 64, 65 A ME 66 O KE KANAWAI KIAILA.

E hoololoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoololiia a ma keia, ke hoololiia nei ka Pauku 64 o ke Kanawai Kivila, a penei e heluhelu ia ai :

“Pauku 64. E hiki no i ke Kuhina Kalaiaina, i kela manawa keia manawa, e haawi i ka palapala ae kuai kudala, no ka makahiki hookahi, i kekahi kanaka kupono a he mau kanaka kupono paha, koe na kanaka o na Aupuni i hana Kuikahi ole me keia Aupuni, ma kela mokupuni keia mokupuni, e lilo lakou i poe kuai kudala no ka lehulehu ma ko lakou mau mokupuni i ae pakahi ia.”

PAUKU 2. E hoololiia a ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 65 o ke Kanawai Kivila a penei e heluhelu ia ai :

“Pauku 65. O ka uku o ka palapala ae kuai kudala no ka Mokupuni o Oahu, he elima haneri dala a me ka uku hapa haneri aole e emi malalo o ka hookahi hapalua keneta, iloko o ke dala hookahi me kela a me keia kuai kudala ana. A ma na mokupuni e ae e kau ia ka uku o ka laikini ma ka uku hapahaneri ma ko lakou mau kuai ana, a ke Kuhina i manao ai he kupono, aole nae e oi aku i ka hapahaneri hookahi.”

PAUKU 3. E hoololiia a ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 66 o ke Kanawai Kivila a penei e heluhelu ia ai :

“Pauku 66. E haawi mai ka mea e lawe ana i ka Palapala Ae Kuai Kudala i ke Kuhina Kalaiaina i palapala hoopaa no na dala ekolu tausani, ina no ka Mokupuni o Oahu ka palapala ae, a hookahi tausani dala, ina no kekahi wahi e ae o ka Pae Aina Hawaii, me ka hope a mau hope maikai a kupono paha i aponoia e ke Kuhina no kona hoike pololei mai ma ka palapala hoike i ka nui o ka waiwai ana i kuai kudala ai, e like me ka olelo o ke Kanawai, a e uku aku i ke Kuhina Kalaiaina, iloko o kela hapaha keia hapaha makahiki, i na hapahaneri i oleloia

iloko o kona palapala ae ; a no kona uku pono aku i ka poe nona ka waiwai, i ke dala i loa mai ia ia ma ke kuai kudala ana, a mahope iho o ka unuhi ana i kona uku hapahaneri me kona mau lilo, a no kona malama pono ana i na olelo a pau o ke kanawai e pili ana i ka poe kuai kudala."

PAUKU 4. O na kanawai a me na hapa kanawai a pau e kue ana i keia kanawai e hoopau ia, a ma keia ke hoopau ia nei.

Aponoia i keia la 18 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA XXVII.

HE KANAWAI

E HOOPONOPONO AI I KA HOOHOLE ANA I KA WAI MALUNA O NA AINA O KA POE I HOOPOMAIKAI OLE IA MAMULI O IA MEA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni :

PAUKU 1. I kela manawa keia manawa, i makemake ai kekahi kanaka nona ke kuleana i kekahi wai e lawe ia mai maluna o kekahi mau aina i lilo iaia, no ka hana hoopulu i na mea kanu a me na hana e ae, a i mea e hiki ai ua wai nei maluna o ia aina, ua ikeia he mea pono e hanaia kekahi auwai a auwai papa, a e hoomoeia paha na hawaii, maluna o ka aina a mau aina paha o kekahi kanaka, a ua hiki ole i ka mea nona ke kuleana i ka wai ke hooholo me ka mea a mau mea paha nona ka aina a mau aina paha i makemakeia e lawe mai ka wai maluna, ua hiki ke hanaia kekahi palapala hoopii i kekahi Lunakanawai Kaapuni o ka Apana Hookolokolo kahi i waiho ai ia mau aina ; a ina ma ka mokupuni o Oahu kahi i waiho ai na aina, alaila e hoopii aku imua o kekahi o na Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie, e hoakaka ana i ka inoa a mau inoa paha o ka ona a mau ona paha o ka aina a mau aina i makemakeia e lawe, a e hanaia paha ua mau auwai la, a me na mea e ae a pau e pili ana

i hiki ke hoomaopopo i ke ano o ka hihia, a e huipuia me na kii e lawa kupono ai ka hoike ana i kahi e moe ai ka auwai i manao ia, a e noi ana e haawiia mai ke kuleana i ka mea hoopii e hoomoe i ka auwai, a mea e ae paha e hiki ai ka wai.

PAUKU 2. Ma ka loa ana o kekahi palapala hoopii e like me ia i hoakakaia ma ka pauku mamua iho, na ka Lunakanawai i waihoia aku ai ia palapala hoopii e hoopuka i palapala kena i ka mea a mau mea paha nona ka aina a mau aina i manaoia e hana ia auwai a e hoihoi ia mai ia palapala kena iloko o na la aole e emi malalo o ka iwakalua, a e hoike mai i ke kumu e hana ole ia'i ua auwai la maluna o ia aina a mau aina paha. Na ka Lunakanawai i waihoia ai ka palahala hoopii e hoolohe i na hoike e waihoia mai ana, e pili ana i ka pono a pomaikai o ka hana ana o ia auwai a mea e ae paha e hiki ai ka wai, a me ka nui o ka poho o ka ona a mau ona o ka aina a mau aina paha i manaoia e hana a hooholo ia auwai maluna a me ka hookomo pu ana i ke kumukuai io o ka aina i laweia no ia hana, a me na poho i ulu mai, ina he poho, mamuli o ka mahaleia ana o na aina, a pela no hoi me kahi kupono e hanaia ai ua auwai la, a e kakau iho i na olelo hoike i laweia, a ina ua ike oia he kupono, a maikai a he mea e hoopomaikai ai ka hana ana o ia auwai, alaila e hooholo oia pela, a e haawi i ke kuleana e hoomoe i ka auwai i manaoia, a e haawi aku i ka mana e hana pela, aka, aole e hanaia kekahi auwai mamuli o ia olelo hooholo, aia a mahope o ka hookaaia ana o na poho a me na koina e like me ia i olelo mua ia, e ka mea e noi ana i ke kuleana e hana i ka auwai, a ua hiki i ka Lunakanawai ke hookomo maloko o ka bila no na koina, ke manao oia he pono i uku kupono no kekahi loio no ka mea a mau mea i hoopii ia.

PAUKU 3. Ma ka olelo hooholo i hoakakaia ma ka Pauku elua o keia Kanawai, ina ma ka aoao o ka mea hoopii, e hoakakaia kahi e holo ai, a me ke ano o ka auwai i manaoia, a me na pa, ina ua manaoia he mea pono e pa ia, e malamaia ka mea noi, i pilikia ole i ka auwai, a pela no hoi me na uapo, a me na mea o ia ano, e malama pu no hoi ia e ka mea noi, a e haawiia he palapala hoike e hoakaka piha ana ia olelo hooholo i na aoao a elua, a mahope o ka hanaia ana o ia auwai, e ili no maluna o ka mea nona ia pono wai a me kona mau hooilina a me kona

mau hoko e malama pono i na hemahema o ia auwai, na pa, uapo, a me na mea e ae o ia ano, i mea e hiki ai ke hana pela e loa no iaia ka mana e hele aku malaila i na manawa kupo; a e ili no maluna o ka mea nona ke kuleana wai a me kona mau hooilina a me kona mau hooko ka uku ana aku i na manawa a pau i ka ona o ka aina a me kona mau hooilina a me kona mau hooko, i na poho i ulu mai mamuli o ka hu ana o ka wai o ia auwai, a kahe aku ma o a maanei, a no ka malama pono ole ia ana o na hemahema o ia auwai, na pa, uapo, a me na mea o ia ano. Ina e ike ka Lunakanawai nana i hoolohe i kekahi hihia o ia ano, he kupo ole, a he mea waiwai ole ka hana ana o ka auwai i manaōia alaila e hoopuka oia i olelo hooholo no ka aoao i hoopiiia.

PAUKU 4. E like no na koina ma na hihia malalo o keia kanawai me na koina i aeia ma ka Aha Hookolokolo Kiekie, no na hana i like, a ina, ma ke noi ana o kekahi o na aoao elua ua manaōia he mea pono i ka Lunakanawai nana e hoolohe ia palapala hoopii e makaikai a e nana i ka aina i manaōia ai e lawe ka wai maluna, alaila e ukuia no hoi ma ke ano he koina no ka pomaikai oia Lunakanawai na dala he umi no kela a me keia hele ana a he umi keneta no ka mile hookahi no ka hele ana a me ka hoi ana mai no ia hele ana, aka hoi, e ukuia na koina no ia hele ana e nana i ka aina e ka mea nana i noi i ka Lunakanawai e hele e nana.

PAUKU 5. Ina e makemake kekahi mea e hoomaloo i kekahi aina wai, a i mea e pono ai ke hana pela ua manaōia e hana i na auwai maluna o ka aina a mau aina o kekahi poe i mea e hiki ai ka auwai ke hookui me kekahi auwai e aku, ke kai, a wahi e ae paha e lawe aku ai ia wai, e hanaia ia mea, a e hoopukaia ka olelo hooholo ma ia hihia e like me ia i hoakakaia maluna, no ka lawe ana i ka wai no na hana hoopulu i na mea kanu a me na hana e ae.

PAUKU 6. Ina ua hooalahala kekahi o na aoao i ka olelo hooholo a kekahi Lunakanawai nana i hoolohe i kekahi hihia i ulu mai malalo o keia Kanawai, ua hiki iaia ke hoopii aku imua o na Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie ma ka Banako, a e hoolohe ia kona hoopii ana ma ka moolelo o ka aha malalo, aka, ua hiki i na aoao elua ke lawe hou mai imua o ia mau

Lunakanawai i na hoike hou e loaa ana ia ia. Ina na ka mea i hoopiiia ka hooalahala a ua hiki ole ia ia ke hoololi i ka olelo hoooho o ka aha malalo, a ua hiki ole ia ia ke hoomahuahua i ka uku poho i hookahi hapakolu o ka olelo hoooho o ka aha malalo, alaila, nana e uku i na koina o ia hoopii ana, aka ma na hana e ae a pau e uku ia na koina e ka mea hoopii.

PAUKU 7. E loaa no i na Lunakanawai nana e hoolohe i kekahi hihia i hoakaka ia ma keia kanawai ka mana e koi aku i na hoike e hele mai a e hooko i ka lakou mau kauoho e like me ia e maa nei i keia manawa a e haawiia aku ana paha ma keia hope aku i kekahi o na Aha Hookolokolo o keia Aupuni.

PAUKU 8. O ka huaolelo "mea" iloko o keia kanawai e manaoia ua pili i ke kanaka hookahi, a me na Ahahui a me na Hui i hoohui ia, na Komisina o na Aina Lei Alii a me kekahi oihana o ke aupuni o ka Moi, a ua pili no hoi i ka ona a me ka mea e noho ana maluna o ka aina.

Aponoia i keia la 18 o Sepatemaba M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA XXVIII.

HE KANAWAI

E KOKUA AI I KA HOOHOLO MOKUMAHU HOLO PILI AINA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. Ma keia ua haawi ia ka mana i ke Kuhina Kalai-aina e ae, a e hana i na aelike me kekahi poe kupono, e noi mai ana a e haawi mai ana i na bona kupono, e hoooho i kekahi mokumahu kupono, aole e emi malalo o na tona 500, elike me ke ana ana o na moku i keia manawa, ma ka holo pili aina, e like me ia i hoakaka ia mahope iho nei, aole e oi aku i na makahiki he umi, a e uku aku no ia hana i uku kokua no kela

makahiki keia makahiki aole e oi aku i na dala he \$1250, no ka mahina hookahi, ke noi ia mai a hooholoia ua aelike la ma, a mamua ae paha o ka la mua o Dekemaba e hiki mai ana.

PAUKU 2. E hooholo ia ua mokumahu nei aole e emi malalo o ka elua holo ana i ka mahina hookahi, mai. Honolulu aku a puni ka mokupuni o Hawaii, a e ku ana ma na Awa ku mau, a hoi hou i Honolulu ; hookahi holo ana i ka mahina i Hilo a i Kealakekua paha, ina i Hilo i kekahi mahina, alaila, i kekahi mahina mai e holo i Kealakekua, a e ku ana ma na Awa ku mau a hoi hou i Honolulu ; a i hookahi holo ana i ka mahina aa puni ka Mokupuni o Kauai, e ku ana ma na Awa ku mau a hoi hou i Honolulu.

PAUKU 3. Ina e hana ole ia kekahi aelike e like me ia i hoakakaia ma ka Pauku 1, alaila ma keia, ua haawiia ka mana i ke Kuhina Kalaiaina e hana i na aelike no ka lawe ana mai a ku ma ke Awa o Honolulu, i mokumahu no ke Aupuni, i emi ole malalo o na tona elima kaneri ma ke ana ana o ke Aupuni Hawaii, i kupono no ka hooko ana i ka hana hooholo mokumahu pili aina o keia Aupuni. E laweia mai ua mokumahu la ma ke awa i oleloia iloko o ka makahiki hookahi ma ka la 1 aku o Ianuari e hiki mai ana ; a ua haawiia ka mana i ke Kuhina i oleloia e uku aku no ua mokumahu nei i na dala aole oi aku i ka Hookahi Haneri Tausani.

PAUKU 4. Ma keia ua haawiia ka mana i ke Kuhina Waiwai e hoopuka i na bona o ke Aupuni Hawaii me na kupona i huiia, no na dala a ua Kuhina la i manao ai he pono i oi ole ka huina i ka hookahi haneri tausani dala ; e ukuia keia mau bona ma ka Waihona Dala o ke Aupuni i kela manawa keia manawa iloko o na makahiki he umi mai ka la aku o ka hanaia ana o na bona, a ke Kuhina Waiwai i manao ai he pono, a e kauia ka uku panee aole e oi aku i ka eiwa keneta no ka makahiki, a e ukuia ka ukupanee i kela hapalua makahiki keia hapalua makahiki.

PAUKU 5. Ma keia ua haawiia ka mana i ke Kuhina Kalaiaina, mahope iho o ka loa ana mai iaia o ka mokumahu i oleloia, e kuai aku i ua mokumahu nei i kekahi mea a mau mea kupono paha no ke kumukuai, aole e emi i ke kumulilo me ka uku panee o ua mokumahu nei, aka nae, e hana a e haawi mai na mea e kuai mai ana me ke Kuhina Kalaiaina i palapala aelike e hoo-

mau aku i ka hooholo mokumahu pili aina o keia Aupuni, no ka manawa aole e emi malalo o ka eono makahiki, me ka hooholo-pono o na hana e like me ka hiki i ua mokumahu nei ke hooko, e like ka nui o na holo ana me na mea i hoakakaia ma ka Pauku 2. A e haawi mai na mea i aelike i palapala hoopaa me na hope kupono, a me na hoopai no ka hooko pono ana i ka olelo aelike, e hanaia ka palapala hoopaa ma ka inoa o ke Kuhina Kalaiaina, a e aponoia na hope a me na hoopai e ke Kuhina i oleloia.

PAUKU 6. Ina e kuai aku ke Kuhina Kalaiaina i ka mokumahu i haawiia iaia ka mana ma ka Pauku maluna ae nei e kuai, a e hana paha i aelike no ia mea, alaila e hana oia i aelike me na mea ana i kuai aku ai, e hoomau i ka hooholo mokumahu pili aina, a ma keia, ua haawiia ka mana iaia e uku aku i na mea ana i hana ai i ka aelike i olelo mua ia no ia hana i puu dala aole e oi aku i ka hookahi tausani elua haneri me kanalima no kela a me keia mahina, o ia lawelawe ana, e ukuia no ia mau dala mamuli o ka palapala kikoo a ke Kuhina Kalaiaina i ka Waihona Dala o ke Aupuni, a ma keia ua haawiia ka mana a ua kauohaia ke Kuhina Waiwai e hookaa aku ia mau palapala kikoo, mailoko ae o kekahi dala iloko o ka Waihona i hookaawale ole ia.

PAUKU 7. Ina i kekahi wa iloko o ka makahiki hookahi mamua ae o ka pau ana o ka olelo aelike i aeia ma ka Pauku 5 o keia Kanawai, ua manao ke Kuhina Kalaiaina he mea pono a he pomaikai hoi no ka lehulehu ka hooloihi hou ana aku i ua olelo aelike nei, ma keia ua haawiia ka mana iaia e hana aku pela ke ole nae e oi aku ia hooloihi hou ana mamua o ka eha makahiki mai ka pau ana o ka aelike mua; a ma ia hooloihi hou ana aku i ka olelo aelike ua haawiia ka mana i ke Kuhina Kalaiaina i oleloia ma keia e hoololi a e hooponopono hou i na olelo o ia palapala aelike e like me kona ike ana he pomaikai no ka lehulehu.

PAUKU 8. Ma keia ua kauohaia ke Kuhina Kalaiaina ina oia e kuai aku i ka mokumahu i kauohaia ma keia Kanawai, e hoi-hoi koke aku i na dala i loa mai ia kuai ana iloko o ka Waihona dala o ke Aupuni.

PAUKU 9. E loa no i ka poe e hana ana i ka olelo aelike

me ke Kuhina Kalaiaina malalo o ka Pauku mua, a Pauku eko-
lu o keia Kanawai, i huiia me na uku kokua i olelo mua ia, ka
pono o ka hookomo ana mai me ke dute ole, i na mea a pau no
ke kapili ana a me na hana no na moku i hooholoia ma ia hana,
a e loaa no hoi ia lakou na pono, na pomaikai a me na hookuu
ana i haawiia i na laina mokumahu o na aina e ma ke kanawai
i aponoia ma ka la 1 o Augate, M. H. 1874, i kapaia "He Ka-
nawai e kokua ai i ka hooholo mokumahu ana me na Aina e."

PAUKU 10. Ina e hanaia kekahi palapala aelike malalo o ke-
ia kanawai, e hoakakaia ma ia palapala aelike e laweia a e haa-
wiia na leta o ka lehulehu me ka uku ole, a ua hiki ma ia aelike
ke hoakakaia ka uku no ka lawe ana i na ohua a me ka ukana,
a me na hooponopono e ae a ke Kuhina Kalaiaina i manao ai
he pono.

Aponoia i keia la 18 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA XXIX.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 846 O KE KANAWAI KIVILA.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Aholelo o ko Hawaii Pae
Ain i akonaka iloko o ka Aholelo Kau Kuniui o ke Aupuni:*

PAUKU 1. E hoololiia a ma keia, ke hoololiia nei ka Pauku
846 o ke Kanawai Kivila, e like me ia i hoololiia e ke Kanawai
i aponoia ma ka la 26 o Mei, 1866, ma ke kapae ana aku i na
huaolelo "Eko lu Tausani Elima Haneri," a e hookomo ana ma
ia wahi i na huaolelo "Eha Tausani," a penei e heluheluia ai
ua Pauku la :

"Pauku 846. E ukuia no ka Lunakanawai Kiekie i elima
tausani dala no ka makahiki, a e ukuia hoi ka Lunakanawai mua
i eha tausani dala i ka makahiki, a o ka hoa Lunakanawai elua

i eha tausani dala i ka makahiki, a e hookaaia i kela malama keia malama noloko ae o ka Waihona dala o ke Aupuni."

PAUKU 2. O na kanawai a me na hapa kanawai a pau e kua ana i keia kanawai, ma keia ua hoopauia.

Aponoia i keia la 18 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA XXX.

HE KANAWAI

E HOOMALU AI A E HOOMAUNAUNA OLE AI HOI I NA ULULAAU A ME
NA LAU O KA NAHELEHELE.

NO KA MEA HOI, ua akaka lea o ka hoopau wale ana i na ululaau o kekahi aina, he mea ia e hoemi loa ai i ka wai ; nolaila,

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni :

PAUKU 1. Ma keia ua kauohaia ke Kuhina Kalaiaina e hoo-kaawale a e hoomalu i ka poino o ke komo wale ana o na hooloholona, a komo hewa e ae paha, i na aina ululaau o ke aupuni, kahi a ia Kuhina i manao ai ua pono ke malama ia no na wai mapuna, a me na laau kupono ke kalaiia, me na laau hua, a laau waiwai e ae paha.

PAUKU 2. I mea e hooko ia ai na olelo o keia kanawai, ua haawiia ka mana i ke Kuhina Kalaiaina e hoonoho a e hookohu aku i kekahi kanaka kupono i kahu no na ululaau a me na laau o ka nahalehele, nana e hooko, mamuli o ke kauoha ana o ke Kuhina, i na rula i kau ia no ka hoomalu ana a me ka hoomau ana o ua mau aina ululaau la i hookaawale ia. Na ua kahu nei no e kukulu a e malama i na pa a me na mea pale holoholona a pau e pono ai no ka hoomalu ana i ua mau aina la. Nana no, a malalo o ke kauoha a ke Kuhina e kena e hopu i na mea a pau e komo hewa ana maluna o ia mau aina, a ma keia ua kau-

oha ia na makai a pau o na apana kahi e waiho ana ua mau aina nei, e kokua aku i ke kahu o na ululaau, e hooko pono ia na kauoha a ke Kuhina. A ina e hahaiia kekahi o na rula i kau ia no ka hookapu ana i na ululaau a me na laau o ka nahelehele i oleloia, alaila e hoopai ia ka mea i ku ka hewa ia ia imua o kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha, i ka uku hoopai aole e oi aku i ka hookahi haneri dala, a i ole ia, e hoopaa hao ia oia aole e oi aku i ka makahi hookahi.

PAUKU 3. Ma keia ua kauohaia ke Kuhina Kalaiaina e hoolimalima a ma ke ano e ae paha, mai na Komisina o na Aina Moi, i na aina ululaau i manao ia ua kupono e hooko ia'i na manao o keia kanawai.

PAUKU 4. Ina i ikeia ua pono ke hoopau loa ia ke kuleana o kekahi mea a mau mea paha, iloko o kekahi ululaau'a aina ululaau paha, a e hoolilo ia i ke Aupuni i mea e hooko pono ia ai na manao o keia kanawai, alaila, e hoomaopopoia ke kumukuai o ia aina e like me ke kaulike, ma ka noonoo maikai ana o kekahi mau luna ku i ka wa, i koho ia e ka poe nona ia aina, a me ke Kuhina Kalaiaina kekahi, a o ka mea i hooholoia e ua poe ku i ka wa nei, oia no ka palena o ke kumukuai, e haawi ia e ke Aupuni no ia aina, a mahope o ka haawi ana i ke kumukuai i hooholoia pela, alaila, e hiki no i ke Kuhina Kalaiaina e lawe i ua aina nei no na hana i olelo mua ia ma keia kanawai.

PAUKU 5. E loa no i ke kahu o na ululaau a me na laau o ka nahelehele, no ka hooko pololei ana, i kana oihana i ka uku e like me ka mea i hooholoia e ke Kuhina Kalaiaina.

PAUKU 6. Ma keia ua hookaawaleia na dala he — i mea e hookoia'i na olelo o keia kanawai.

Aponoia i keia la 19 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA XXXI.

HE KANAWAI

E HOOPAU LOA AI I KA PAUKU 2 O KE KANAWAI I KAPAIA
 “HE KANAWAI E HAAWI ANA I NA LUNAKANAWAI HOOMALU
 A ME NA LUNAKANAWAI APANA, I KA MANA E HOOKOLOKOLO AI
 I NA HIHIA NO KA LAUNA HEWA, A ME KA HOOWALEWALE E
 MOEKOLOHE AI,” I APONOIA MA KA LA 31 O DEKEMABA,
 M. H. 1864.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Hule Ahaolelo o ko Hawaii Pae
 Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:*

O ka Pauku 2 o ke Kanawai i kapaia “He Kanawai e haa-
 wi ana i na Lunakanawai Hoomalu a me na Lunakanawai
 Apana, i ka mana e hookolokolo ai i na hihia no ka launa hewa,
 a me ka hoowalewale e moekolohe ai,” i aponoia ma ka la 31 o
 Dekemaba, M. H. 1864, a ma keia ke hoopau loa ia nei.

Aponoia i keia la 19 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA XXXII.

HE KANAWAI

E HOOHUI A E HOOLOLI AI I KE KANAWAI NO NA MEA HOIKE.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Hule Ahaolelo o ko Hawaii Pae
 Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:*

HAAWINA 1.—*Na mea e loaai na olelo Hoike.*

PAUKU 1. Na ke Kakauolelo o kela a me keia Aha Kakau, e
 hoopuka ae, na ka Loio Kuhina a i ole ia na ka Makai Kiekie
 a i kekahi Makai Nui a Hope Makai Nui paha, a no kela a me
 keia aoao iloko o kekahi hihia Kivila a Karaima paha e waiho

ana imua o ia Aha, a i ole ia no ka Loio oia poe, i mau palapala kii hoike i pai hakahakaia i mea e hookomo ia'i na inoa o na hoike mahope o ka hoopuka ana ae o ia mau palapala kii.

PAUKU 2. E kakau inoa ia ua mau Palapala Kii e ke Kakau-olelo, a o kona hope paha, a e paia me ke sila o ka Aha, a he mana ko ia palapala maluna o ka Makai Kiekie a me kona poe hope, a me ka poe a pau i kii maoli ia.

PAUKU 3. Ina aole i hele mai ka poe hoike i kii ia, a ua hooiaioia no ka hoike ana ia lakou i ka palapala kii-ma o ka hoohiki o ka Makai nana i lawe, alaila, he mana ko ka Aha e kena aku e laweia mai, a e hoopai ia lakou no ka hoowahawaha.

PAUKU 4. E hiki no i ka Loio Kuhina a o ka Makai Nui paha o kela a me keia Apana Hookolokolo, e noi aku i kekahi Lunakanawai o kekahi Aha Kakau ma ke Keena e kii ia na hoike i kupono no kekahi hoopii Karaima i hoomakaukauia, a e hoomakaukauia ana paha, e haawi i palapala hoopaa e hele ae a e hoike ma ka hookolokolo ana o ua hoopii la, a i ole ia e hoopaa ia lakou ma ka hale paahao a hiki aku ia manawa, a ua ku no i ke kanawai, na ka Lunakanawai i noi ia pela e hoopuka i ka palapala kena e like me ia.

PAUKU 5. Aole no e koi ia kekahi e hele ae i hoike ma kekahi hihia kivila iloko o kekahi Aha Kakau, ke ole i haawi mua ia na lilo o kona hele ana aku a me ka hoi ana mai, i ka wa i hoike ia ka palapala kii ia ia.

PAUKU 6. Ma na hihia karaima, aole no e loa kekahi uku i na hoike o kela a me keia aoao.

PAUKU 7. E ku no i ke kanawai na kekahi Aha Kakau a o kekahi Lunakanawai paha o ia Aha ma kekahi hihia a hoopii paha e waiho ana iloko o ka Aha mamuli o ke noi o kekahi o na aoao o ia hihia a hoopii paha, e kena aku i Aha Komisina no ka ninaninau ana i na hoike e noho ana ma kekahi aina e, a ma kekahi apana hookolokolo e, aole nae o ka apana kahi e noho ana ia Aha, mamuli o ka hoohiki ma na ninau i kakauia, a ano e ae paha ; a maloko o ia olelo kena, a iloko paha o ka olelo kena ma ia hope aku, e hai aku i na olelo kuhikuhi a pau e pili ana i ka manawa, kahi, a me ke ano o ia ninaninau ana, a me na mea a pau e pili ana ia hana, e like me ka mea i ike ia, ua pono a pololei, a e hiki no i kela me keia mea i hookohu ia, e

lawe i na ike o na hoike mamuli o ka olelo kauoha, a palapala hookohu paha i hana ia a hoopuka ia paha mamuli o na olelo o keia Kanawai, a ma keia ua hoomana ia a ua kauohaia oia e lawe ia mau hoike.

PAUKU 8. Ua hiki no i kekahi mea a mau mea paha i hai ia ko lakou mau inoa iloko o ka olelo kena i hai mua ia, no ka lawe ana i kekahi olelo hoike i kauohaia ma ia olelo kena, a ma keia ua koi ia lakou e hana (ina i makemake ia) i palapala i ka Aha kahi o ka hoopii e hana ia ana e pili ana i ua hoike la, a me ke ano, a o ka hele ole mai paha o kekahi hoike a mea e ae paha i pili; a e hiki no i ka Aha Kiekie, nana i hoopuka i ka palapala kena e hookumu i na hoopii a e hoopuka i ka palapala kauoha a mau kauoha paha, mamuli o ia hoike ana mai, e like me ka mea i ku i ke kaulike, a e like hoi me ka mea e hiki ai i ua Aha la ma na hihia hoowahawaha e ae.

PAUKU 9. O na koina no kela a me keia noi ana i ka olelo hoooho a kauoha paha no ka nieniele ana i na hoike mamuli o ke komisina malalo o keia Kanawai, a me na koina no ka olelo hoooho a kauoha paha a me na hana ana malaila, he koina no ia iloko o ia hihia, ke ole nae i kauoha ia ma kekahi ano e ae e ka Lunakanawai nana i hoopuka ia olelo hoooho a kauoha paha, a e ka Lunakanawai paha e hoolohe ana ia hookolokolo a nieniele paha, a o ka Aha paha nana e hookolokolo ana ia hihia.

PAUKU 10. Ina manawa a pau, ina ua nieniele ia kekahi hoike mamuli o keia kanawai, imua o kekahi Lunakanawai o kekahi Aha Kakau a imua paha o ke Kakauolelo a Hope Kakauolelo paha o ia Aha, a imua paha o kekahi mea a mau mea e ae paha e like me ka mea i olelo mua ia, o ka olelo hoike i kakau palapala ia e ua mea la e hoihoi aku, a e waiho ia, a malamaila iloko o ke keena o ke Kakauolelo o ka Aha nana i hoopuka ia palapala, a e hiki no ke hoopuka ia na kope o ia olelo hoike, no kela me keia aoao.

PAUKU 11. Aole no e hiki ke heluhelu ia kekahi palapala hoike i hanaia mamuli o keia kanawai, ke ole e ae mua ia e ka aoao kue ma ia hihia, koe nae ka manawa i ike maopopo ia e ka Aha a mea e ae paha i kuleana e hoolohe a e ninau, o ka mea e ninauia ana oia ka mea nona ka aoao kue, a i ole ia e noho ana oia mawaho o ka mana oia Aha, a e noho ana paha ilo-

ko o kekahi aha hookolokolo e ae, a i ole ia ua make paha, a hiki ole paha ke hele mai mamuli o ka mai, a hemahema e ae paha, a ina i loa kekahi o keia mau kumu, alaila, o na olelo hoike i kakauia e hooiaio ia e na Komisina a poe e ae paha nana i lawe, e hiki no ke hoolilo koke ia i olelo hoike me ka hooiaio ole i ke kakau inoa ana, koe nae na kumu nui e kue ai ke ulu mai.

PAUKU 12. Ma ka hookolokolo ana o kekahi hihia, a o kekahi ninau paha i ulu mailoko ae o kekahi hihia a hana paha e waiho ana imua o kekahi Aha, a imua paha o kekahi mea iaia ka mana ma ke kanawai, a mamuli paha o ka ae ana mai o na aoao a i elua e hoolohe, e lawe, a e ninau i na hoike o kela a me keia e noho mai ana, he mea paha i kupono malalo o keia kanawai e ku hoike, e hiki no ke kahea ia oia, a e kauohaia e hai mai i kona ike, a e haawi mai paha i kekahi palapala a ina mahope o ia kahea ana, a kauoha ana, aole e hele mai ua mea la, a hai mai i kona ike, a e hoike mai i ka palapala (aia hoi ua hiki ia ia) alaila, e pili ia ia na hoopai e like me ka mea i haa-wi maoli ia ka palapala kii e hele mai e hoike, a palapala kena paha, a palapala mana e ae o ka Aha, a me he mea la hoi ua loa ia ia kona uku mile, a me ka uku no kona mau lilo, a me ka poho o ka manawa.

PAUKU 13. Ua hiki no i kela a me keia aoao iloko o kekahi hihia a hoopii paha, e waiho ana iloko o kekahi Aha Kakau e noi aku i kela aoao ma ka palapala e ae mai i kekahi mea, a palapala paha, koe nae i na manawa ku i ka wa ; a e kakauia kela palapala noi a palapala e ae paha ma ke ano i hai ia ma ka papa helu alua iloko o keia Kanawai a ma ia ano like paha, alaila, e kau ia ke koina no ka hooiaio ana ia mea, a palapala paha maluna o ka aoao i hana ole, a hana ole ia paha me ka nana ole i ka aoao i hookoia, ke ole nae ma ia hookolokolo ana, e hoike mai ka Lunakanawai he kumu pono no ia hoolohe ana ana, aole no hoi e ae ia na koina no ka hooiaio ana i na palapala, ke ole i noi mua ia, koe nae ka manawa e manao ana ka Lunakanawai a Aha paha nana i hookolokolo ia hihia, he mea ia e hoemi ai i na lilo.

PAUKU 14. O ka palapala hooiki o ka loio a hope paha ma ia hihia, a o ke kakauolelo paha no ke kakau inoa ana ma keka-

hi palapala ae i hanaia mamuli o ka palapala noi i hai mua ia a i hoopili pu ia me ua olelo hooiki la, e manao ia i na manawa a pau ua lawa no ka hooiaio ana no ia lawe ana mai ; a o ka palapala hooiki o ka loio a hope paha ma ia hihia a o kona kakauolelo paha, no ka haawi ana aku o kekahi palapala noi e lawe mai i kekahi mea, oiai hoi ua hai mua ia e noi ia ana pela, a o ka manawa i haawi ia'i pela, a e hoopili pu ia me ke kope oia palapala noi e haawi mai, alaila, he mea ia e hooiaio ai no ka haawi io ia ana o ia palapala noi a me ka manawa i haawi ia ai.

PAUKU 15. Ma ka hookolokolo ana i na hihia kivila iloko o keia Aupuni, ina ua makemake ia ka olelo a kekahi hoike e noho ana ma ka mokupuni e, aole ma ka mokupuni kahi e kukulu ia ana ka aha, a e hoomakaukau ana paha ua hoike la e holo aku mai keia Aupuni aku me ka hoi ole mai, oiai i pau ole ia hookolokolo ana, a ua mai, a nawaliwali ; a ua elemakule paha, a no ia mea, ua manao ia ua hiki ole ia ia ke hele mai i ka hookolokolo, alaila e hiki no ke lawe ia kana olelo i hooiki ia ma ke ano i hai ia mahope ae nei. E like nae me ka makemake o ka hoike, aole hoi ma o na komisina e like me ka mea i hai mua ia.

PAUKU 16. I kela a ma keia manawa mahope o ka hoomaka ana i ka hoopii ma ka hoopuka ana i palapala kena a mahope paha o ka haawi ana o ka hihia iloko o ka lima o ka poe kuokoa a poe ku i ka wa paha e hooiolo ai, e hiki no i kela aoao a me keia aoao iloko o ia hihia e noi aku i kekahi Lunakanawai Apana, Lunakanawai Kaapuni a kakauolelo paha o kekahi Aha Kakau, a nana no e hoopuka i ka palapala kauoha na kekahi aoao, e kauoha ana ia ia e hele mai imua o ua Lunakanawai Apana, Lunakanawai Kaapuni, a Kakauolelo paha o ka Aha Kakau ma ka manawa, a me kahi i hoakaka ia e lawe ia'i ka olelo a ka hoike, a malaila e hoopuka ai oia i na niele ana i manao ai he pono.

PAUKU 17. E waiho ia ua palapala kauoha la i ka hope a loio paha o ka aoao kue, a e manaoia ua like ia me he mea la ua haawi ia ma ka lima o ka mea nona ia aoao.

PAUKU 18. Ina he mau mea elua a oi ae ma ka aoao hoopii, a hoopii ia paha o ka hihia, alaila, ina e waiho ia ua palapala kauoha la i ka mea hookahi o lakou ua lawa ia.

PAUKU 19. E waihoia ke kope o ua palapala kauoha la ma ka hale noho o ka mea e kauoha ia'na he iwakaluakumamaha hora mamua ae o ka manawa i oleloia e hoolohe ia'i ka olelo o ka hoike, a e haawi hou i hookahi la okōa (me ka helu ole i ka la Sabati) no kela me keia iwakalua kumamalima mile i hele mai ai ka aoao kue, ina nae he iwakalua kumamalima mile ke kaawale o kona wahi noho, mai kahi e hoolohe ia'na ka olelo o ka hoike.

PAUKU 20. E hoochikiia ka hoike, a e ae maoli mai paha e hai mai i ka oiaio, a o ka oiaio a pau loa, a o ka oiaio wale no, e pili ana i ka hihia ana e hoike ai, alaila e ninauia e ka Lunakanawai Apana, Lunakanawai Kaapuni, a Kakauolelo paha i olelo mua ia, a e kela a me keia aoao paha iloko o ka hihia, a e kakau palapala ia kana mau olelo. A o na niele i ua hoike nei, e kakau palapala ia paha, a e ninau waha wale no paha.

PAUKU 21. E kakauia na olelo o ka hoike e ka luna nana e hoolohe ia, a i ole ia, e kekahi mea i kohoia e ia, e kakau imua o ke alo, a mamuli o ke kuhikuhi o ia luna; e paa ia mau olelo i ke kakauia, alaila e heluhelu pololei imua o ka hoike, a nana no paha e heluhelu, a e kakau inoa ia e ia.

PAUKU 22. Na ka Luna Nana e hoolohe i ua olelo hoike la, e pakui pu me ke kope i kakauia, i palapala e hoike ana no ka manawa a me ke ano i kakauia ai, a me ka inoa o ka aoao i noi i ua mea la, a me ka hihia i pili, a e hoike ana hoi no ka hiki mai, a me ka ole o ka aoao kue, a ina aole i hiki mai, e hai ana no ka palapala kauoha ina he palapala kauoha i waiho aku iaia.

PAUKU 23. Na ka Luna Nana i lawe i ka olelo hoike, e haawi aku ia imua o ka Aha, ka poe kuokoa, a poe ku i ka wa paha, nona ka hookolokolo o ia hihia, a i ole ia, e wahi ia, a e sila ia, a e kakauia mawaho ka inoa o ia Aha, a poe paha, a e waihoia pela me ka sila a hiki i ka wa i kenaia, e wehe, mamuli o ke kauoha a kekahi o na Lunakanawai o ia Aha, a o ka poe kuokoa, a ku i ka wa paha.

PAUKU 24. O na kumu kue a pau no ke kupono ole a no ka pono ole paha o kekahi niele ia ia a me kana olelo pane, e hiki no ke hoopuka ia ia mau manao kue, i ka wa i lawe ia mai ai ka olelo hoike i kakauia, me he mea la, ua noho kino mai ka hoike iloko o ia hookolokolo ana, a he mana no ko ka aha e kau-

oha e kapae ia na olelo o ka hoike, ke manao ia he pono ; aka hoi ina i lawe ia na olelo o kekahi hoike mamuli o na niele i kakau palapala ia, alaila, e hoopuka e ia na manao kue i kekahi olelo niele; mamua ae o ka pane ana o ka hoike, a ina aole i haalele ia niele, alaila, e kakau ia na kumu kue i hoopuka ia ; a ina nae e haalele ia ka niele, alaila, aole e manao ia na manao kue.

PAUKU 25. Ina e haalele ka aoao hoopii iloko o kekahi hihia i kana hoopii, a ua haule paha no kona hoopii ole, a ma ia hope ua hoomaka hou ia kekahi hoopii no ia kumu hihia hoo-kahi iwaena o ia mau aoao elua, a e ko laua mau hope paha, alaila o na olelo hoike a pau i laweia a i waihoia me ka Aha, e like me ke Kanawai, e hiki no ke hookomoia a e hoikeia ma ia hoopii alua ana ; me he mea la ua kakauia no ia hoopii ana.

PAUKU 26. E hiki no ke kenaia kekahi hoike e hele mai ma kahi i kauohaia ma ka Mokupuni kahi ona i noho ai, a e koiia no a ko e hai mai i kana olelo ike, ma ke ano like a malalo hoi o na hoopai i hoakakaia no ka hele ana mai a me ka hoike iloko o kekahi Aha e ae.

HAAWINA 2.—*No ka malama ana i na Olelo Hoike.*

PAUKU 27. I kela a me keia manawa ina ua makemakeia e malama a e hoomauia ka olelo o kekahi hoike, na ka mea e manao ana pela e waiho aku kona palapala noi me ke Kakau-olelo o kekahi Aha Kakau, e hoakaka ana i kona kuleana iloko, o ka hihia i makemake e kakau i na olelo hoike, a me na inoa a me kahi noho o ka poe e ae i kuleana iloko o ia mea, a me ka inoa a mau inoa paha o ka hoike a mau hoike paha i manaoia e kukulu ae ; e noi ana i ka Lunakanawai o ia Aha, e kauohaaku i ka aoao kue e hele mai i ka manawa a me kahi i oleloia ma ia palapala kauoha, e laweia na olelo o na hoike i mea e malama ia ai.

PAUKU 28. Ina ua manao ka mea nona ka palapala noi, e lilo ana oia ka mea hoopii iloko o ka hihia ma ia hope ae, alaila e hoakaka aku oia iloko o ka palapala noi i na mea e kaohi nei i ka hoopii koke.

PAUKU 29. Ina i hoopuka ia ka olelo kauoha i noi ia, alaila, e lawe ia na olelo hoike imua o kekahi Lunakanawai o ka Aha, kahi i waiho ia ai ka palapala noi, a e ae ia na niele o kela me keia

aoao e like me ka mea e hookolokolo maoli ana ; e kena aku ka Lunakanawai i na hoike e kakau inoa ma kela me keia aoao pepa kahi i kakau ia ka olelo hoike, alaila, e kakau iho ka Lunakanawai i kona hooiaio ana, no ka pololei o ke kakau ana, a e waihoia me ke Kakauolelo o ka Aha e malama ia ai.

PAUKU 30. Ina ma ia hope, ua hookolokolo mawaena o na aoao i oleloia ma ka palapala noi, a i ko laua mau hope paha ma ia hihia, alaila, e hiki no ke laweia mai e kela me keia aoao ma ke ano hoike, na olelo hoike i palapalaia mamuli o na olelo o na pauku maluna iho, ina nae ua pupule, ua make, a ua hiki ole paha i ua poe hoike nei ke hele kino mai, aka hoi, ua hiki no ke hooalahala ia mau olelo hoike i palapala ia ; e like me ka mea hiki no na olelo hoike e ae, oiai e hookolokolo ana ka hihia, no ka pili ole a kumu e ae o ia ano.

PAUKU 31. Na ka mea e noi ana e uku i na koina a pau malalo o keia hapa o keia kanawai.

HAAWINA 3.—*No na mea e kokua ai i na aoao e huli i mea hoike iloko o ka hihia.*

PAUKU 32. Ua aeia kela a me keia aoao iloko o ka hihia e waiho ana imua o kekahi Aha Kakau, e noi aku i ka Aha, a i kekahi o na Lunakanawai o ka Aha Kiekie paha e hoopuka i ka olelo hooholo e ae aku ana iaia, a i kona poe hoike paha, e hele a e nana i ka waiwai paa a waiwai lewa paha, i mea e hoomaopopo ai no kona mau pono ma ia hihia ; a ua hiki no i ka Aha a o kekahi o ia poe Lunakanawai paha, e hoopuka i ka olelo hooholo o ia ano, a e kau i na koina, e like me ka mea kupono.

PAUKU 33. I kela a me keia manawa, ina e hookolokolo ana i kekahi hihia imua o kekahi Aha Kakau, ua hiki no i ua aha la a o kekahi Lunakanawai o ka Aha Kiekie paha, ke noi ia mai, e kekahi o na aoao iloko o ia hihia, e kena aku i kekahi aoao e ae i ka mea e noi ana e nana i na palapala a pau e waiho ana ma kona lima a ia ia paha ka mana, e pili ana i ua hihia la, a hana e ae paha e pili ana, a e kakau kope ia paha, ma na hihia a pau, kahi i ae ia ma ka Aha Kaulike mamua ae o ka hooholo ana o keia kanawai.

PAUKU 34. Mamuli o ke noi ana o kela a me keia aoao iloko o kekahi hihia a hewa e ae imua o kekahi Aha Kakau, ke noi

ia malalo o ka hoochiki e kekahi o na aoao, e olelo ana ua manao ia e waiho ana ma ka lima o kela aoao, a malalo o kona mana paha, he palapala i ku i kona pono ke lawe ia mai, alaila ua hiki no i ka aha a o kekahi o na Lunakanawai o ka Aha Kiekie paha e kena aku i ka mea i hoopii ia pela (a ina paha he poe hui) i kekahi o na luna o ia hui, e pane mai i ka palapala i hoochikiia, e hai mai ina he mau palapala kona, a o lakou paha e waiho ana, e pili ana ua hihia la, a o kona ike paha no kahi i waiho ia'i, a ina paha ua kue oia, a o lakou paha, i ka lawe ia ana mai, a me na kumu o ia kue ana, ina hoi e waiho io ana ma kona lima, a mahope o ka hana ana o ia palapala hoochiki; ua hiki no i ka Aha a Lunakanawai paha e hoopuka i ka olelo hoolohou e like me ka mea i ku i ka pono.

HAAWINA 4.—*Na Hoike Palapala.*

PAUKU 35. O na palapala kuahaua, na kuikahi a me na palapala mana e ae o keia aupuni, a o kekahi aupuni e paha, a o na olelo hoolohou, na olelo kauoha, a olelo mana e ae i hoopuka ia a i hana ia paha e kekahi aha hookolokolo iloko o keia aupuni a ma kekahi aupuni e paha, a o na palapala i hoochiki ia, a me na palapala e ae o na aha, na palapala kauoha hope a me ka palapala hoochui, i waihoia iloko o ka aha; ua hiki no ke hooiaio ia ia mau mea iloko o kekahi aha, a imua paha o kekahi mea i hookohu ia e lawe a e hoolohe i na olelo hoike ma o na poe i hoochialike ia, a i ole ia, ma o na kope i hooiaio ia ma ke ano i hai ia mahope ae nei; penei: Ina o ka palapala e hooiaio ia ana he palapala kuahaua, he kuikahi, a palapala mana e ae paha o ke aupuni, alaila, e ae ia e lawe mai, ina i sila ia ke kope me ka sila nui o keia aupuni, a i ole ia me ka sila nui a mea nona ia palapala, a ina he olelo hoolohou a olelo mana e ae paha o kekahi aha iloko o keia aupuni, a o kekahi aupuni e paha, a ina he palapala i hoochiki ia a palapala e ae paha o na aha, a he palapala kauoha hope, a palapala hoochui paha i waiho ia iloko o kekahi aha, alaila e ae ia e lawe mai ina i sila ia me ka sila o ia aha, a ina aole sila o ia aha, e kakau inoa ia e kekahi Lunakanawai o ia aha, a e hoike ae ua Lunakanawai la, aohe sila o kona aha. A ina ua sila ia a kakau inoa ia paha ke kope o ia palapala e like me ka mea i olelo mua ia, alaila, e ae ia e lilo i mea hoike, e like me ka mea e hiki ai i ka palapala oiaio me ka

hooiaio ole ia i ke sila, a o ke kakau inoa ana paha a o ka oiaio o na olelo i hoohuiia malaila, a o ka noho Lunakanawai ana o ka mea i kakau inoa ia ; aka, e manaioia o na kope a pau o ia ano, e like me ka mana ma ke kanawai, me he mea la ua lawe ia mai ka palapala mua aole o ke kope.

PAUKU 36. I kela a me keia manawa imua o na Aha Hoolokolo ua makemake e hooiaio no ka haawi ana a hoolimalima ana paha i kekahi Aina Aupuni a waiwai paa, alaila, aole e koi ia e lawe mai ka Palapala Sila Nui, palapala hoolimalima, a palapala hoolilo e ae paha, aka, o ke kope o ia palapala i kakau inoa ia a i Sila ia e ke Kuhina Kalaiaina, e hooliloia i mea hoike imua o ka Aha, e like kona mana me ka palapala mua.

PAUKU 37. O kela me keia palapala hoike moku i malamaia malalo o kekahi o na Kanawai e kau nei, a e kau ana paha ma keia hope aku, e pili ana i ke kakau kope ana i na palapala hoike moku, ua hiki no ke hooiaio ia imua o kekahi Aha, a imua paha o kekahi mea i hookohuia ma ke Kanawai, a i aeia paha e na aoao a i elua, ma ka lawe ana mai i ka palapala hoike moku, a i ke kope paha i hoohalike ia, a i ole ia i hooiaio ia, e ka mea iaia ka malama i ua palapala la, a o kela a me keia palapala hoike moku, a kope paha o ia palapala a me ka hooiaio ana, i hanaia malalo o kekahi o ia mau Kanawai i oleloia a i kakau inoaia, e like me ke Kanawai, e hiki no ke laweia mai i mea hoike imua o ka Aha, a imua paha o ka mea i hookohuia i olelo mua ia, i mea e hoomaopopo ai no na mea a pau i oleloia iloko o ua palapala hoike moku la, i ka wa i laweia mai ai, a me na mea a pau i kakauia ma ke kua o ia palapala hoike moku, i ka wa i lawe ia mai ai.

PAUKU 38. I kela a me keia manawa, ina ua makemakeia e hoomaopopo ua hookolokolo a ua hoahewaia a hoaponoa paha kekahi mea i hoopii ia no kekahi ofeni malalo o ke Kanawai, alaila aole no e koiia e lawe mai ka moolelo o ia hoahewa a hoaponoa ana paha, aole hoi o ke kope o ia mea, aka, e lawe mai i palapala hooiaio wale no, ma ke ano pokole, no ka hoopii ana a me ka hoahewa a hoaponoa ana paha o ua mea la, i kakau inoa ia e ka luna iaia ka malama i na moolelo o ka Aha, kahi i ahewaia a aponoa paha oia, a i ole ia ka hope o ia luna, a ina e hoomaopopoia oia no e ke kanaka i oleloia, alaila e lilo kela

palapala hooiaio i mea e hoakaka ai, no ka ahewa a apono ana paha ia kanaka, me ka hooiaio ole ia o ka inoa, a no ka noho luna ana paha o ka mea i kakau inoa ma ua palapala la.

PAUKU 39. I kela a me keia manawa, ina malalo o kekahi kanawai e kau nei a e kauia ana ma keia hope aku, ua laweia mai i mea hoike imua o kekahi Aha Hookolokolo i kekahi palapala hooiaio, palapala aupuni, palapala hoike o kekahi hui palapala hooiaio o kekahi mahele iloko o kekahi hui, kope i hooiaioia o kekahi palapala, a kanawai liilii, a buke moololo o kekahi hana alaila e aeia ua mau mea la, e lilo i mea hoike imua o ia Aha, a imua paha o kekahi mea i hookohuia malalo o ke kanawai, a ma o ka ae ana o na aoao a elua paha, e lawe a e hoolohe i na hoike ina nae ua silaia ua mau palapala la, a ua pai hoailona ia paha a kakau inoa ia, a ua sila ia a pai hoailona wale ia no a ua kakau inoa wale ia no, a ua pai hoailona ia a kakau inoa ia paha, e like hoi me ka mea i oleloia ma na kanawai i oleloia i kauia a e kauia ana paha, me ka hooiaio ole ia ka sila a hoailona pai paha, ke pono ke sila ia a hailona pai ia paha a pela no me ka inoa a me ka noho ana ma ka oihana, ina ua pono e kakau inoa ia, aole hoi e koi hou ia ka hooiaio ana o ia mau kope i olelo ia.

PAUKU 40. I kela me keia manawa, ina he ano aupuni a ano laulaha loa ko kekahi buke, a palapala paha, a nolaila ua hiki no ke lawe ia mai i mea hoike, mamuli nae o ka haawi ana ae i ka mea ia ia ka malama a ina hoi aole kanawai e kauoha ana e hooiaio ia mea ma o kekahi kope, alaila e hiki no ke lawe ia mai kela a me keia kope o ua mea la, imua o kekahi aha, a imua paha o kekahi mea i hookohu ia ma ke kanawai, a i ole ia ma o ka ae ana o na aoao a i elua, e lawe a e hoolohe i na olelo hoike. Aka nae, e hooiaio ia mai, he kope ia i hoohalike ia, a ua kakau inoa ia paha a hooiaio ia e ka luna ia ia ka malama i na buke a palapala la paha.

PAUKU 41. Ina i lawe ia mai kekahi nupepa i olelo ia, aia iloko na olelo hoolaha i pai ia mamuli o ke kauoha, alaila, e manaoia ua hoolahaia no ma ka la i paia ma ua nupepa la. A ina mamuli o kekahi kanawai e kau nei a e kau ia ana, ma keia hope ae, ua kauoha ia ke 'Lii ka Moi me ke kuka pu ana me Kona Aha Kuhina, a Aha Kukamalu paha, a i kekahi Kuhina a

Kiaaina paha, e hana i kekahi hana a mamuli o ia kanawai paha, ua kauoha ia e hooiaio ia kekahi mea e kekahi Kuhina a Kiaaina paha a e hoolaha ia ma kekahi nupepa o ka lawe ana mai o ia nupepa me ke kope i pai ia maloko o ia mea i hanaia, a hooiaio ana paha, he mea ia e manao ia ai, ua hana maoli ia ua mea la, a ina ua pai ia maloko o ia nupepa kekahi rula, kanawai liilii, a mea hooponopono paha, i ae ia, hooholoia, hoopauia, aponoia, a hooiaio ia paha, alaila, e manao ia pela io no ke ano o ka hana ana o ia rula, kanawai liilii, a mea e ae paha.

PAUKU 42. O na kope a pau o ka mea i hooholoia a i hanaia iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai a me na olelo Kuahaua a ka Moi, ina ua oleloia ua pai ia ma ke kauoha, e hiki no ke hoolilo ia i mea hoike no ia mea imua o na aha a pau, a imua paha o ka poe i hookohu ia ma ke kanawai, a ma ka ae ana o na aoao a elua, a e hoolohe i na mea hoike, me ka hooiaio ole ia no ke pai io ana mamuli o ke kauoha.

PAUKU 43. O ka hooiaio ana o kekahi palapala kauoha hope, a o ka pauku hou i pakui ia, a o ka palapala hookohu luna hooponopono me ka palapala kauoha hope, a pauku hou paha i pakui ia, he mea ia e hoomaopopo ia no ka oiaio o ia palapala kauoha la, me ka pauku pakui ia, me he mea la, ua lawe ia mai ia mau mea a hooiaio ia e like me ke kanawai.

PAUKU 44. I kela a me keia manawa, ina ua kope ia kekahi palapala me kekahi Mikini a papa Pai paha, kahi i kope pololei ia na mea kakau, e hiki no ke hooliloia ia mau mea i mea hoike ke hoomaopopoia imua o ka Aha a mea paha i hookohuia ma ke kanawai, a mamuli o ka ae ana o na aoao a elua e lawe a e hoolohe i na hoike, he kope maoli ia mai ka palapala mua me ka Mikini a papa Pai paha, a e manaoia o ka hooiaio no ia o ua kope la, me ka lawe ole mai o ka palapala mua.

PAUKU 45. O na palapala hoike a me na olelo hoike a pau i kakauia mamuli o kekahi kanawai e kau nei e hiki no ke heluheluia i mea hoike imua o na Aha Hookolokolo, me he mea la aole no i hooholoia keia kanawai.

PAUKU 46. E lawe ia no ke kope o ka moololo a me ka hana ana o kekahi Aha Kakau ma ke keena i hoike, ma ka hooiaio ana, e ke kakauolelo o ua aha nei, a me ke sila o ka aha i pai

ia maluna, a i ole ia, ma ka hooiaio ana o na Lunakanawai ma ke Keena, nana i hookolokolo ia mea, me ke sila i oleloia maluna.

PAUKU 47. E lawe ia no ke kope o ka moolelo a kekahi Lunakanawai Kaapuni ma ke Keena, a o kekahi Lunakanawai Hoomalu, a Apana paha, no kekahi mea ana i hooholo ai, no kekahi palapala ohi ana i hoopuka ai malaila, ina i hoopuka ia, a no ka hoihoi ia mai o ia palapala ohi, ina i kakau inoa ia e ua Lunakanawai la, he hoike maoli no ia e maopopo ai ka hana ana i olelo ia iloko o ua kope nei, iloko o kekahi aha hookolokolo.

HAAWINA 5.—*No na mea e pili ana i ka Hoohiki.*

PAUKU 48. O kela a me keia aha hookolokolo a mea paha i hookohu ia, a e hookohu ia ana paha, ma keia hope aku e ke kanawai, a mamuli o ka ae ana paha o na aoao a elua e lawe a e hoolohe i na olelo hoike ma keia ua hoomanaia a ua kauohaia e hoohiki pakahi ia na hoike a pau i kahea pono ia imua o lakou, aka hoi, ina hoolohe a makemake ole paha kekahi mea i kahea ia e ku hoike, aole oia e hoohiki, no kekahi kumu e pili ana i kona aoao pule, alaila, e hiki no i ka aha, a mea e ae paha i ae ia e lawe a e hoolohe i na olelo hoike, a o kekahi Lunakanawai, a mea e ae paha i hookohuia e lawe i na palapala hoike, ina i hoomaopopoia ua kanalua io ua hoike la i ka hoohiki, alaila, e hiki no ke haalele i ka hoohiki ana, a e lawe ana ma ka ae hemolele ana o ua mea la a penei ke ano : Owau o me ka oiaio loa, ke olelo paa nei au, ua kue ka olelo hoohiki i ke kanawai o kuu manao io, a ke ae hemolele nei au, a me ke kuoo o ka manao, e hai no au i ka oiaio, a pela aku ; a o ka ae ana e like me ia, e lilo ia i mea paa e like me ka mea i hoohiki maoli ia.

HAAWINA 6.—*O ka poe i ae ia e lawe i ko lakou Olelo Hoohiki.*

PAUKU 49. Ma keia hope aku, aole no e hoolohe ia kekahi i lawe ia mai e ku hoike, no kona ahewaia, i ke karaima (koe nae ka hoohiki wahahee a hookonokono e hoohiki wahahee paha) a no ka pili paha i kona pono, aka, e ku no oia no kona pono a e hoike a ma o kona palapala hoike paha e like me ke ano mau o ia aha, ma ka hookolokolo ana a me ka niale ana no kela a me keia hihia e hana ia ana imua o kela a me keia aha hookolokolo,

a imua paha o kekahi mea i hookohu ia ma ke kanawai a ma ka ae ana paha o na aoao a elua, e lawe a e hoolohe i na olelo hoike, aka, e ae ia no kela a me keia mea e lawe ia mai, e ku hoike oiai paha he kuleana kona iloko o ka mea e hookolokolo ia ana, a i lawe ia mai paha e ku hoike, a oiai paha ua hoahewa mua ia ua hoike la i kekahi karaima a ofeni paha, koe nae na mea i hai mua ia.

PAUKU 50. Ma ka hookolokolo ana o kela a me keia hihia, a me ka niele e pili ana i kekahi hihia a hookolokolo paha, imua o kekahi Aha Hookolokolo, a imua paha o kekahi mea i hookohuia ma ke kanawai, a ma ka ae ana paha o na aoao a elua, a e lawe a hoolohe i na olelo hoike, e ku no i ke kanawai e lawe i ka olelo hoike o kela a me keia keiki i oo ole, oiai paha aole i ike ua keiki nei, i ke Akua a me ka oiaio, a me ka manaoia iaia, a me ka hoola a me ka hoopai ma kela ao, aka hoi, e laweia ka olelo hoike o ua keiki nei ma o kona ae ana e hai mai i ka oiaio, o ka oiaio a pau loa, a me ka oiaio wale no, a ma ke ano kupono e ae i manaoia ua pono e ka Aha, a mahope hoi o ke aoia'na e ka Aha, e hoopaiia no oia ke hoike wahahee. Aole hoi e laweia ka olelo hoike o ia ano, aia akaka i ka noonoo o ka Aha, ua hoomaopopo lea ua keiki nei i kana mea i ae ai a me ke ano o ia mea, a me ke kumu o ka lawe ana i kana olelo hoike.

PAUKU 51. Ma ka hookolokolo ana o kela a me keia hihia a me ka niele e pili ana i kekahi hihia a hookolokolo paha, imua o kekahi Aha Hookolokolo paha a imua paha o kekahi mea i hookohuia ma ke kanawai a ma ka ae ana paha o na aoao a elua, e lawe a e hoolohe i na olelo hoike, e hiki no i na aoao a i elua iloko o ia hihia, a me ka poe nona ke kuleana ma kela a me keia aoao, a me na kane mare a wahine mare paha o ia poe (koe nae na mea i hania mahope ae nei) e ku i hoike ma ia hihia, a hiki no ke koiia lakou e hoike mai, ma ka hele kino ana ae, a ma o ka palapala i hoohiki ia paha, e like me ke ano mau o ia Aha ma kela a me keia aoao iloko o ia hihia a hana e ae paha.

PAUKU 52. Ma kela a me keia hihia karaima, ua hiki no i ka mea i hopuia e ku i hoike nona iho, a e niele ia oia e like me na hoike e ae, aka hoi, ina ku ole mai ka mea i hoopiiia a hoole paha aole oia i makemake e ku hoike, alaila, aole e ma-

nao ia ua hewa no ia hoole ana, aole hoi e ae ia e hoohulihuli ia i ke jure a o ka aha paha, no ia hoole ana a ka mea i hoopii ia, aole e ku hoike nana iho.

HAAWINA 7.—*No na mea i ae ia, i papa ia, a i koi ia i na hoike.*

PAUKU 53. Aole no e manao ia mamuli o kekahi olelo o keia kanawai, ua hiki ke koi ia kekahi kanaka i hoopii ia no kekahi ofeni a karaima paha, e ku a e hoike ma kona aoao iho a ma ka aoao paha e kua ana ia ia iho ; aole hoi e koi ia kekahi e pane no kekahi ninau i mea e ahewa ai ia ia iho, (koe nae na mea i hai ia mahope ae nei) aole hoi e koi ia ma kekahi hoopii karaima i kekahi kane e hoike mai ka mea e ahewa ai i kona wahine mare, a o ka wahine paha e ahewa ai i kona kane mare, koe nae na hihia i ae ia na olelo hoike o ia ano i keia manawa. Aka hoi, ma na hoopii karaima a pau, ua ae ia ke kane mare a wahine mare paha, o ka mea i hoopii ia e ku hoike ma ka aoao pale.

PAUKU 54. Aole no e koi ia ke kane e hoike ae i na mea i hai ia nona e kana wahine mare, oiai laua e noho mare ana no, aole hoi e koi ia ka wahine e hoike ae i na mea i hai ia nona e kona kane mare, oiai laua e noho mare ana.

PAUKU 55. Ua papaia na kahunapule o kela a me keia aoao hoomana, aole e hoike wale i na mea i hai ia nona ma kona ano he kahunapule, e like me ka mea mau o kona aoao hoomana, me ka ae ole o ka mea nana ia i hai, ma kekahi hihia a hookolokolo paha, o ke ano kivila a karaima paha, a ua papa ia na Kauka Lapaau a pau, aole e hoike wale, me ka ae ole o ka mea nana ia i hai iloko o kekahi hihia a hookolokolo kivila paha, i kekahi mea ana i ike ai a i lohe ai, oiai, e lapaau ana a e hana ana i kekahi mai, he mea hoi i kupono ia ia e ike i mea e lapaau ai i ua mai la, (koe nae na niele e pili ana i ka pupule a pupule ole paha o ua mea la.)

PAUKU 56. Aole no e ae ia kekahi hoike, ma kekahi hookolokolo ana a niele paha e pili ana i kekahi hihia kivila a karaima paha e hoole e pane i kekahi ninau e pili pono ana i ua mea la, no ke kumu he mea ia e hoopai, e hooahaaha a e hooihia paha ia ia, ke ole nae i manao ka aha a mea paha i hookohuia ma ke kanawai, a ma ka ae ana paha o na aoao a elua, e hoolohe a

e lawe i na olelo hoike, e lilo auanei kona olelo pane i mea e hoopai ia ai ka hoike no ke kipi, ka feloni a mikamina paha.

HAAWINA 8—*Na mea e kanalua ai no na Olelo Hoike.*

PAUKU 57. E hiki no ke ninau ia ka hoike, ina paha ua ahe-wa ia oia no kekahi ofeni i kupono ke hoopii ia ; a ma ia ninau ana, ina hoole oia aole i hoahewa ia, a ina ua ekemu ole paha no ia ninau, alaila ua ku no i ke kanawai, a na ka mea nona ia ninau e hooiaio ae no ia mea.

PAUKU 58. Ua papa ia ka mea nana i lawe mai i kekahi ho-ike, aole oia e hoahewa i kona hoike me ka hoakaka ana no ko-na hilinai ole ia ; e hiki no nae ke hoole i kana mau olelo hoike me ka hoakaka ana no kona hilinai ole ia ; e hiki no nae ke hoole i kana mau olelo ma o na hoike e ae (ina hoi ma ka manao o ka aha a o ka mea paha i ae ia e hoolohe a e lawe i na olelo hoiké ua kue na olelo o ua hoike la) a ua hiki no hoi mamuli o ka ae ana mai o ka aha, e hoomaopopo ae, he okoa loa kona olelo i kekahi manawa, e like ole me kona olelo imua o ka Aha. Aka nae, mamua ae o ka hoomaopopo ana pela e kuhikuhi ia ka hoike no ka manawa a me kahi o ia olelo mua ana, a e ninau ia oia ina paha ua olelo oia pela.

PAUKU 59. Ina ma ka ninau pale ana i kekahi hoike e pili ana i kana mea i olelo mua ai no ka mea e hookolokolo ana, i like ole me kana e olelo nei, a ina i hoole oia aole i olelo pela, alaila ua hiki no ke lawe mai i mau hoike no ia olelo ana ; aka nae, mamua ae o ka lawe ana i na hoike o ia ano, e hoomaopopo ia oia no kahi a me ka manawa i oleloia ; a e ninauia oia ina ua olelo io no pela, aole paha.

PAUKU 60. E hiki no ke ninau pale ia kekahi hoike no na olelo mua i olelo ia e ia ma ka palapala a ua kakau palapala ia paha, e pili ana i ka hihia a hoopii paha, me ka hoike ole nae ia palapala iaia. Aka nae, ina ua makemakeia e hoolohe i ka-na ma o ua palapala, alaila, e kuhikuhi mua i kona noonoo ana i ua palapala nei a i kau wahi paha o ia palapala i manaoia e kukulu ae ma ke ano e kue iaia. E hiki no nae i ka Aha, a mea e ae paha iaia ka mana i olelo mua ia, i kela a me keia manawa oiai e hookolokolo ana, e kena a e laweia mai a e nana ia ua palapala nei, alaila e hana a e hooponopono no ia mea e like me ka mea i manaoia ua pono.

HAAWINA 9.—*Kela a me keia Rula.*

PAUKU 61. O na Aha Hookolokolo a pau, a me na mea e ae i hookohuia ma ke kanawai, a ma ka ae ana paha o na aoao a elua, e hoolohe a lawe a-e ninau i na olelo hoike, ua kauohaia e ike a e hoomaopopo iloko o ka Aha i ka inoa i kakauia o kela a me keia mea e noho nei, a ua noho mamua paha ma ka Oihana Kuhina o ka Moi, Lunakanawai o ka Aha Kiekie a Aha Kaa-puni paha, na Komisina o ka Poe Hoona Kuleana Aina, a o ka Luna Buke Helu paha o ka Aha Kiekie ; ina nae ua kakauia kela inoa malalo o kekahi olelo hooholo, palapala kena, palapala hooiaio, palapala i hoohikiia, a palapala mana e ae paha o ka Aha Hookolokolo, a o ke Aupuni paha.

PAUKU 62. Aole no e koiia e hooiaio mai kekahi e ka hoike nana i kakau inoa ma ia palapala, ina hoi he palapala ia i makemake ole ia ka inoa o ka hoike e kakau pu, a ua hiki no ke hooiaio ia ma o ka ae ana mai o kekahi aoao, a ma ke ano e ae paha, me he mea la, aole no i kakau inoa ia na hoike.

PAUKU 63. E hiki no ke hoohalike ka lima kakau o kekahi palapala i hoopaapaa ia me ka lima kakau o kekahi palapala e ae, e na hoike ke hoomaopopo nae i ka ike o ka Aha, a mea paha iaia ka oihana, he palapala oiaio no ia ; a e hiki no i ka Aha ke waiho aku ia palapala e nana ia e ke jure, a poe e ae paha, nana e noonoo ana ka hihia i mea e hooiaio ai no ka palapala i hoopaapaa ia.

PAUKU 64. Aole no e hoole ia ka olelo o kekahi hoike, e ae wale aku ana oia i kana mau hana i hanaia, no ke kumu he makana i haawi ia oia, a i ole ia ua hooweliweli ia ke ole i maopopopo i ka ike o ka Lunakanawai a luna e ae paha ia ia ka aha, he mea io no ia e hoohuli pono ole ai ka ae o ka hoike ; aole hoi e hoole ia ka lawe ana o ka ae ana mai o kekahi i kona hewa, no ke kumu ua ae oia malalo o ka hoike, ina nae i hooiaio ia imua o ka aha aole no i hoohiki ia.

PAUKU 65. Mai ka la aku i kauia ai i keia kanawai, aole no e ae kekahi Lunakanawai a mea e ae paha, e hoohiki i kekahi a e lawe paha, a e lawe ia paha i kekahi olelo hoohiki a palapala paha i hoohiki ia, e pili ana i kekahi mea i loa ole i na Lunakanawai a mea e ae paha, i ka mana e noonoo a e hookolokolo,

malalo o kekahi kanawai e kau ana ia manawa, aole nae i manao ia ua pili na pauku a me na olelo o keia pauku i ka hooiki ana a me ka ae hemolele ana, a me ka palapala i hooiki ia, imua o kekahi Lunakanawai e pili ana i ka maluhia o ka lehu-lehu, a o ka hoopii ana a me ka hookolokolo ana i na ofeni, a o ka niele imua o kekahi Lunakanawai ma ke ano Koronero e pili ana i na make emole, a o na hana imua o ka Ahaolelo, a o kekahi Komite paha o ka Ahaolelo, aole hoi e pili i kekahi olelo hooiki a palapala paha i hooiki ia malalo o na kanawai o kekahi aina e, i mea e hooiaio ai i na palapala i manao ia e lawe aku i ka aina e.

PAUKU 66. Mai ka la aku i kau ia'i i keia kanawai e hoopau ia, a ma keia, ua hoopau ia no i na kanawai i hai ia malalo ae nei; Na Pauku o ke Kanawai Kivila mai ka 1212 a hiki i ka 1227. Ke Kanawai i aponoia ma ka la 25 o Iulai, M. H. 1862, i kapaia "He Kanawai e malama ia'i na olelo hoike ma ke kakau ana." Ke Kanawai i aponoia ma ka la 30 o Dekemaba, M. H. 1864, i kapaia "He Kanawai e kokua hou ai i ke kakau ana i na olelo o na hoike."

NA PALAPALA HOAKAKA.

Hoakaka Mua.

Iloko o ka.....

Iwaena o A. E.....mea hoopii,
a me I. O.....mea i hoopii ia,

E hoomanao; o ka.....ke manao nei e hooiaio ae i na mea a me na palapala i hai ia malalo ae nei, a i mea e nana ia'i ia mau palapala e ka mea hoopii (a mea hoopii ia paha) a o kona loio a hope paha, ma.....ma ka la.....e hiki mai ana iwaena o ka hora.....a me ka hora.....a ma keia, ua kauoha ia ka mea hoopii (a mea hoopii ia paha) iloko o na hora he 48, mai ka hora hope i hai ia ae la, e ae mai ia mau mea i oleloia, a e ae hoi i na palapala i oleloia, ua kakau pakahi ia a me ka inoa i kakauia, a o na palapala i oleloia ua kope ia, he mau kope oiaio, a o na kope i oleloia ua haawiia, a hoouna ia, a i hoike ia, ua haawiia, hoike

ia, a hoouna no ; koe nae na mea i kupono ole ke ae ia e pili ana i ua mau mea la i oleloia, a me na palapala.

Hanaia i keia la.....o.....18.....

.....Loio, a hope paha,
Ia Mr.....Loio a hope paha.

NA PALAPALA MUA.

KE ANO O KA PALAPALA.	LA I KAKAU IA.
1. He aelike i kakau inoa ia e ka mea hoopii a me Keoni Kamaka.	1 Ianuari, 1860.
2. He leta mai o ka mea i hoopii ia i ka mea Hoopii.	1 Feberuari, 1860.

NA KOPE.

KE ANO O KA PALAPALA.	KAKAU IA.	KA PALAPALA MUA A KOPE PAHA I HAAWI IA A HOOUNA IA PAHA, A MA KE ANO O IA HANA.
1 Leta mai ka meahoopii ai ka mea i hoopii ia.	1 O Ianuari, 1860.	Hooiilia ma ka eke leta ma ia la no.

NA MEA E HOOIAIO ANA.

1. Ua kauoha ia o Keoni Kamaka i olelo mua ia e ka mea i hoopii'a, e kakau inoa ma ia aelike ma ka aoao o ka mea i hoopii ia.
2. Ma ka la 1 o Maraki 18 ua make kauoha ole o Keoni Kamaka.
3. I ka wa i hoomaka ai keia hoopii o Keoni Kala oia ka hooilina o Keoni Kamaka i olelo mua ia ma ke Kanawai.

HOAKAKA ALUA.

Ke ae aku nei au na Palapala Helu 1, na Kope Helu 1, a me na mea e hooiaio ana Helu 2.

A. E., Loio o ka mea Hooopii ia.

Aponoia i keia la 19 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAU A R.

MOKUNA XXXIII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KE KANAWAI E PILI ANA I NA HIIHIA, MA NA HOOPII I KOI IA KĒKAHI WAIWAI E KĒKAHI POE ELUA A OI AE PAHA E HOOPONOPONO I KO LAKOU KULEANA IWAENA O LAKOU.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hule Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akonikon iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. Ma ke noi ana o kekahi mea i hoopii ia, a ma ke noi ana paha o kekahi mea nona, i hoopii ia imua o kekahi Aha Kakau, a oia noi ana mahope iho o ka hoopii ana, a mamua o ka pane ana aku ma ka palapala pane i hooihiki ia a ano e ae paha e hoi ke ana aole kuleana o ka mea i hoopii ia iloko o ke kumu hoopii, aka ua koi ia ke kuleana a ua manao ia paha no kekahi mea e aku ke kuleana a ua hoopii oia a e manao ana e hoopii no ia mea, aole no hoi i hui ka mea i hoopii ia me ia mea e aku, aka, ua makaukau oia e lawe mai imua o ka aha, a e uku aku a hoolilo aku paha i ke kumu hoopii e like me ka mea a ka aha (a o kekahi Lunakanawai paha o ia Aha) e kauoha a e kuhikuhi ai paha, alaila e ku no i ke kanawai i ua aha la, a o kekahi Lunakanawai paha o ia aha, e hana i na rula a me na kauoha, e kahea aku ana i ua mea e aku la e hele mai a e hoakaka i ke ano o kona kuleana, a e malama a e haalele paha i kona kuleana, a mamuli o ia rula a kauoha paha e hoolohe i na olelo hoopii a ka aoao o ua mea la a o ka aoao hoopii paha a iloko o ia manawa e kaohi ia na hana ma ia hihia, a mahope e kauoha aku i ua mea e la e hoolilo ia ia iho i mea i hoopii ia ma ia hihia, a ma kekahi hihia e ae paha a i ole ia e hookolokolo ma kekahi mau hihia ma ke ano hoohalike; a e kauoha aku i kekahi o na aoao elua i lilo i mea hoopii a hoopii ia paha ma ia hookolokolo ana; a i ole ia ina ua ae mai ka mea hoopii a me ua mea e la, a o ko laua mau loio paha, e hookolokolo a hoomaopopo koke i ke ano o ko laua mau kuleana a e hoopuka i na rula a me na kauoha e pili ana i na koina me na mea e ae i ike ia he pono a he pololei.

PAUKU 2. O ka olelo hooholo ma na hoopii o ia ano i kau-

oha ia e ka Aha a Lunakanawai paha, a o ka olelo hoooho pa-ha o ka Aha a Lunakanawai paha ma ia hookolokolo koke ana e paa loa no ia maluna o na aoao a pau, a me ka poe a pau e koi ana, mamuli a malalo paha o lakou.

PAUKU 3. Ina e hele ole mai ua mea e la mamuli o ka rula a kauoha paha ia ia e malama a e haalele paha i kona kuleana mahope o ka hooko ana o ia rula a kauoha paha, a ua hana ole a hoole maoli paha aole hooko i kekahi rula a kauoha paha e hana ia aku ana mahope o kona hiki ana imua o ka Aha, alaila, ua ku no i ke kanawai ke hoooho ka Aha a Lunakanawai paha, ua pani mau loa ia ua mea e la a me na mea a pau e koi ana mamuli ona a malalo paha ona, aole hiki ia lakou ke hoopii i ko lakou kuleana i ka mea i hoopii ia a me kona mau hooko kauoha, a me kona mau luna hooponopono waiwai, koe nae ka pono a me ke kuleana o ua mea e la, e kue ana i ka mea hoopii, a e hoopii i na kauoha mawaena o ka mea i hoopii ia a me ka mea hoopii e pili ana i na koina a me na mea e ae i ike ia he pono a he pololei.

PAUKU 4. Ina ma ke noi ana i kekahi Lunakanawai ma kinohi, a mawaena paha o ka hana ana, ua manao oia he pono e hoooho ia e ka Aha, alaila, ua ku no i ke kanawai kona waiho ana aku ia mea imua o ka Aha, a ua hiki no i ka Aha e hoolohe a e hana i ua mea la, e like me he hana la i hoomaka ia i kinohi mamuli o kekahi rula o ka Aha, aole hoi ma ke kauoha o kekahi Lunakanawai.

PAUKU 5. A no ka mea i kekahi manawa, ua ulu mai na pilikia ma ka hooko ana o na palapala hoomalu maluna o na waiwai, i hoopuka ia mamuli a malalo paha o ka mana o na Aha Hookolokolo iloko o keia aupuni, mamuli o na koi ana no ia mau waiwai, a na Luna Hooponopono Waiwai Banekarupa, a me kekahi poe e ae i hoopuka ole ia ka palapala hoomalu a ma ia hana ana ua ulu mai ka pilikia a me na lilo maluna o ka Ilamuku, na Makai Nui a me na makai e ae, no ka hoopii ia, a he kupono hoi e pale ia aku ia mau pilikia o ka Ilamuku, na makai nui a me na makai e ae ma na hihia o ia ano. Nolaila, e hoooho hou ia ina e ulu mai kekahi koi oia ano i kekahi waiwai i lawe ia a i manao ia paha e lawe ma ke ano hoomalu malalo o kekahi palapala o ia ano, a ina loa mai ia waiwai i

hoomalu ia, ua ku no i ke kanawai i ka Aha nana i hoopuka i ua palapala hoomalu waiwai la, a o kekahi Lunakanawai paha o ia Aha ma ke noi ana o ka Iiamuku, na makai nui a makai e ae paha, mamua iho, a mahope mai paha o ka hoihoi ana mai o ua palapala hoomalu waiwai la, a mamua iho, a mahope mai paha o ka waiho ana aku o kekahi hoopii e kue ana i ka Iiamuku, na makai nui a me na makai e ae paha, e kahea imua ona, a imua o lakou paha, ma ka rula kauoha, a palapala kii paha i ka mea nana i noi e hoopuka ia ka palapala hoomalu waiwai a me ka mea e koi ana i ua mau waiwai la, a ma ia manawa e lawelawe oia i na mana a pau i haawi ia iaia maluna, no ka hooponopono ana o ia mau koi ana, a e hoopau i na pilikia o ka Iiamuku, na makai nui a me na makai e ae paha a me na mea a pau i lawelawe pu, a e hana i na rula, kauoha, a me na olelo hooholo i manao ia he pono, ma ka nana ana i ke ano o ka hihia, a o na koina a pau ma na hihia o keia ano, e kau ia e like me ka manao o ka Aha a Lunakanawai paha he pono.

PAUKU 6. Ina ua hoomakaia kekahi hoopii ma ke kanawai manao, (common law) no ka hoihoi ana mai i kekahi dala a mau waiwai paha, a no ka lawe ia ana paha o kekahi mau waiwai, a ua manaoia paha e lawe ma ke ano hoomalu, malalo o kekahi palapala hoomalu waiwai i hoopukaia e kekahi Aha Hookolo-kolo, a ua noi mai ka mea i hoopii ia, a o ka Iiamuku, na makai nui a makai e ae paha e hoopauia ko lakou pilikia malalo o keia kanawai, alaila ua ku no i ke kanawai i ka Aha a Lunakanawai paha i noiia aku e hana a e lawelawe i na mana a pau i haawiia ia lakou ma keia kanawai, ina no aole i like ke kuleana o ka poe koi i ke dala a waiwai paha e hanaia ana, a o na loaa paha ma ia mau waiwai, aka ua kue, a ku kaawale kekahi mai kekahi.

PAUKU 7. Ina ua hoomaluia kekahi mau waiwai e ka Iiamuku, na makai nui, a me na makai e ae paha, malalo o kekahi palapala hoomalu o kekahi Aha, a ua koiia mai e kekahi mea e, he kuleana kona malalo o kekahi palapala kuai, moraki waiwai lewa, a ano e ae paha, i ua mau waiwai la ma ke ano hoopaa no kekahi aie, ua hiki i ka Aha a o kekahi Lunakanawai paha e kauoha aku e kuai ia ua mau waiwai la a pau, a o kekahi hapa paha o ia mau waiwai, i mea e hookaa ai i ka aie, a o kekahi hapa paha o ia aie i hoopaa ia, a ma ke ano e ae paha i manao

ai oia a o lakou paha he pono, a e hoolilo aku i na loaa o ia ku-
ai ana e like me ka manao o ka Aha a Lunakanawai paha he
pono.

PAUKU 8. Ma ka hoolohe ana o kekahi rula a kauoha paha
mai kekahi Aha Kakau e kahea ana i kekahi poe e hele mai a e
hoakaka i ke ano o ko lakou mau koi ana, ua ku no i ke kanawai
i ka Aha a Lunakanawai paha ina ua uuku na dala i hoopaapaaia,
a o ka waiwai paha i hoomaluia ua maopopo iaia a ia lakou paha,
he mea pono e hana pela ma ke noi o kekahi o na aoao e hoo-
ponopono i na koi o ia poe a e hooholo koke ma ia mea e like
me ka mea i manaoia e ia a e lakou paha he pono, a e hana i
na rula a me na kauoha e pili ana i na koina a me na mea e ae
i ikeia he pono.

PAUKU 9. Ma na hihia a pau o keia ano, ina he ninau kana-
wai wale no, aole hoopaapaaia ma na mea e ae iloko o ka hihia,
ua hiki no ka Lunakanawai ke manao oia pela, e hooholo ia ni-
nau me ke kauoha ole e hoomakaia kekahi hihia, a (ina oia i ma-
nao he pono) e kauoha oia e hoakaka ia kekahi hihia i mea e
loaa ai ka manao o ka Aha Hookolokolo Kiekie, a ma ka hana
ana o ia mau hihia e hoohalike ia (e like me ka hihia) me na
hihia i waihoia imua o ka Aha, malalo o na Kanawai e kau
nei.

PAUKU 10. O na olelo hooholo ma na hihia i kauohaia e ka
Aha a Lunakanawai paha ma na hihia o keia ano, a me ka olelo
hooholo a ka Aha a Lunakanawai paha, ma ka hookolokolo koke
ana, e paa mau no ia maluna o na aoao elua a me na mea a pau
e koi ana malalo o lakou.

PAUKU 11. O na rula, kauoha a me na olelo hooholo a pau
i hanaia ma na hihia o keia ano malalo o keia kanawai (koe wale
no na palapala pane i hooiki ia) a me na palapala hoopii, a me
ka palapala kii, (ina he palapala o ia ano) e kakauia ma ka buke
moolelo o ka Aha Hookolokolo Kiekie, me kekahi olelo hoakaka
ma ka aoao e hoike ana i ka manao oiaio i kakauia ai malaila i
mea hoike ma ia hope aku, ke makemakeia, a i mea e hoopaa
ai a e ukuia ai na koina i kauohaia ma ia rula a olelo hooholo
paha; a o na rula a me na olelo hooholo i kakauia ma ka buke
moolelo o ka Aha Hookolokolo Kiekie, ua like no kona mana
me he olelo hooholo la no ka Aha Hookolokolo Kiekie.

PAUKU 12. Mai ka la aku e lilo ai keia i Kanawai, e hoopau ia a ma keia ua hoopau ia no ka Pauku 275 o ke Kanawai Kivila.

Aponoia i keia la 19 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA XXXIV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KE KANAWAI E PILI ANA I KA PAU ANA O NA
HIHIA A ME NA HOOPII, MAMULI O KA MAKE, MARE, A BANE-
KARUPA ANA PAHA O KA POE ILOKO O IA MAU HIHIA.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akōkōi iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:*

PAUKU 1. Aole e lilo ka make ana o ka mea hoopii, a o ka mea i hoopii ia paha, ma kekahi hihia, i mea e pau ai ia hoopii ana, aka ua hiki no ke hoomauiia e like me ke mea i hoakakaia mahope ae nei ; a ina e pau ana kekahi hihia ke ole na hoakaka ana o ke Kanawai, mamuli o ka make ana o kekahi o na aoao, a ua hiki hoi ke hoalaia a hoomau aku ka hihia malalo o keia Kanawai ua hiki no i ka mea i hoopii ia, a o ka mea paha i ili ai ka hihia i hoopaneeia, ke noi aku ma ka palapala hoopii, e koi aku ana i ka mea hoopii, a o ka mea paha i loa iaia ke kuleana e hana aku i ka hihia ma kahi o ka mea hoopii, ina ua make oia, e hana aku ka hihia e like me na mea i hoakakaia ma keia Kanawai, iloko o ka manawa i kauohaia e ka Lunakanawai, a ina aole i hanaia pela, alaila, ua hiki i ka mea i hoopiiia a o ka mea paha i ili ai ka hihia i hoopaneeia, e like me ia i oleloia maluna, e hoike aku i ka Aha no ia hana ole ia ana, a e hoakaka pu aku i ke ano o ka mea hoopii (a o ka mea paha i hoopiiia, ina na ka aoao hoopii i noi mai,) a e loa iaia ka olelo hooholo no na koina o ka hihia, a me ka hoakaka ana, mai ka mea hoopii a mai ka mea

paha e loa iaia ke kuleana e hana aku i ka hihia ma kahi o ka mea hoopii, a ina ma ka mea hope e ohia mailoko ae o ka waiwai o ka mea make kauoha a make kauoha ole paha.

PAUKU 2. Ina he elua a oi ae mea hoopii, a mea i hoopiiia paha, a ua make kekahi a oi ae paha o lakou, a ina, ua koe mai ke kumu o ka hoopii i ka mea hoopii, a mau mea hoopii paha e ola ana, a i ole ia ua mau paha ke kuleana hoopii aku i ka mea i hoopiiia, a mau mea i hoopiiia paha e ola ana, aole ia he mea e pau wale ai ka hoopii, aka, mahope iho o ka hoikeia ana aku o ia make ana ma ka moololo o ka Aha, e hoomauia aku no ka hanaia ana aku o ka hihia ma ka hoopii o ka mea hoopii a mau mea hoopii paha, e kua ana i ka mea i hoopiiia, a mau mea paha i hoopiiia e ola ana.

PAUKU 3. Ina ua make ka mea hoopii nona wale no ke kuleana hoopii, a o ka mea hoopii paha i koe mahope o ka make ana o na mea hoopii e ae, alaila, ua hiki no i kona hope ma ke kanawai, ma ka ae ana mai o ka aha a o kekahi Lunakanawai paha, e hoike aku no ia make ana, a e hoakaka pu aku oia no kona hope ma ke kanawai, a e hoomau ia aku ka hana ana o ka hihia, a ina ua hoike ia aku no ka make ana o ka mea hoopii mamua o ka hookolokolo ana, alaila, e imi pu ia ka oiaio o na mea i hoakaka ia aku, a me ke kuleana o ka mea hoopii i make, a o ka olelo hookolo i hoopuka ia ma ka aoao o ka mea nana i hoakaka aku ana, a e kua ana paha ia ia, e hana ia e like me he mea la oia no ka mea hoopii i kinohi.

PAUKU 4. Ina ua make ka mea i hoopii ia, a o ka mea i hoopiiia paha i koe mahope o ka make ana o na mea i hoopii e ae, a ua koe ke kumu hoopii, alaila, ua hiki i ka mea hoopii e hoike aku no ia make ana, ina aole i hookolokolo ia ka hihia, a ma ka moololo paha ina ua pau mua ka hihia i ka hana ia, a maloko o ia hoike ana e hoakaka pu aku i ka inoa o ka mea i kohoia i Luna Hooponopono Waiwai a Hooko Kauoha paha o ka mea i make, a ua hiki ia ia manawa e haawi aku i kope o ua palapala hoike la i ua Luna Hooponopono Waiwai, a Hooko Kauoha la, a me kekahi palapala e kauoha i kakau inoa ia e ka mea hoopii, a o kona loio paha, e kauoha aku ana i ua Luna Hooponopono Waiwai a Hooko Kauoha la, e hele mai iloko o na la he iwakalua mahope iho o ka hooko ia ana o ia palapala

kauoha maluna ona ; a ina ua hana ole oia pela, ua hiki i ka mea hoopii ke noi aku e hoopuka ia mai ka olelo hooholo e kue ana ia ia, ma kona ano he Luna Hooponopono Waiwai a Hooko Kauoha paha ; a e hana ia no na hihia o keia ano, ina ua hiki ole mai ka mea i hoopii ia mahope o ka loa ana ia o ka palapala e kauoha aku ana ia ia e hele mai, e like me ka hana ana ma kekahi palapala hoopii maoli e kue ana i ua Luna Hooponopono Waiwai la a Hooko Kauoha paha, e pili ana i ke kumu hoopii ; a ina ua pane ole mai ka mea i hoopii ia i kinohi, mamua o kona make ana, alaila, e pane ka mea hou i hoopiiia i ka wa hookahi i ka palapala hoopii a me ka palapala hoike, a ina ua pane mua ka mea i hoopii ia i kinohi, mamua o kona make ana, alaila, e pane ka mea hou i hoopii ia i ka palapala hoike wale no me ke ano hoole aku, a pale e ae paha i kupono ia ia e waiho aku ma kona ano he Luna Hooponopono Waiwai a Hooko Kauoha paha, aka, ina ua ae mai ka Aha a Lunakana-wai paha, alaila, ua hiki no ia ia e waiho hou aku i kekahi mau mea hou e pane aku ana i ka palapala hoopii, a e hookolokolo pu ia na hana e pili ana i ka palapala hoopii a me ka palapala hoike, a ina e ko ka aoao hoopii, alaila e loa ia ia ka olelo hooholo no ka aie, a puu dala paha i makemake ia e hoihoi mai a e loa no ia ia na koina no na hana mamua o ka waiho ia ana mai o ka palapala hoike, a mahope o ka waiho ana mai o ia palapala e like me he hihia la i hoomaka mua ia ma ka inoa o ka Luna Hooponopono Waiwai, a Hooko Kauoha paha.

PAUKU 5. Aole e lilo ka make ana o kekahi o na aoao elua ma keia hope aku mawaena o ka olelo hooholo o ka jure, a me ka olelo hooholo o ka Aha, i kumu e hewa ai, ina ua kakauia ka olelo hooholo iloko o ka moololo o ke kau i hoopukaia ai ka olelo hooholo o ke jure, a ina ua make ka mea hoopii ma kekahi hihia mahope iho o kekahi olelo hooholo ku i ka wa, a mamua o ka olelo hooholo hope ma ia hihia, aole e lilo ia mea i kumu e pau ai ka hoopii, ina ua hiki ia hihia ke hoopiiia e ka Luna Hooponopono Waiwai a Hooko Kauoha paha i kinohi. A ua make ka mea i hoopiiia mahope iho o kekahi olelo hooholo ku i ka wa a mamua hoi o ka olelo hooholo hope ma ia hihia, aole e lilo ia mea i kumu e pau ai ka hoopii ina ua hiki ia hihia ke hoopiiia ma na Luna Hooponopono Waiwai a Hooko.

Kauoha paha o ka mea i hoopiiia, a ua hiki i ka mea hoopii, a ina ua make oia mahope iho o ka hoopukaia ana o ka olelo hooholo ku i ka wa, alaila, e loa no i kona Luna Hooponopono Waiwai a Hooko Kauoha paha, kekahi palapala hoala hou e like me ka mea i pakui ia mahope o keia Kanawai, a i ole ia, he palapala ano like me ia, e kue ana i ka mea i hoopiiia, ina oia e ola ana mahope o ka olelo hooholo ku i ka wa, a ina ua make oia, alaila e loa iaia ua palapala la e kue ana i kona mau Luna Hooponopono Waiwai a Hooko Kauoha paha, e hoi-ke mai i na kumu e auhau ole ia ai, a e ohi ole ia ai, na poho ma ia hihia ; a ina ua hiki mai ka mea i hoopiiia, a o kona Luna Hooponopono Waiwai a Hooko Kauoha paha, ma ka hoihoi ana mai o ia palapala i oleloia, a hiki ole iaia ke hoi-ke i na kumu kupono e hoopuka ole ia ai ka olelo hooholo hope, a ina paha ua hele ole mai, alaila e ninaninau ia ka nui o ka poho, a i ole ia e waiho ia ka nui o ka poho i manaoia e hookomo ma ka olelo hooholo hope i ke Kakauolelo o ka Aha a ma ka hoihoi ia ana mai o ka palapala kena, a ma ka haawi ana paha i ke kauoha me ka nui o ka olelo hooholo i kakauia ma ke kua, i ka mea hoopii a i kona Luna Hooponopono Waiwai a Hooko Kauoha paha, alaila e haawii ka olelo hooholo hope loa no ka mea hoopii, a no kona Luna Hooponopono Waiwai a Hooko Kauoha paha, nana i hana ia palapala hoala hou, e kue ana i ka mea i hoopiiia, a i kona Luna Hooponopono Waiwai a Hooko Kauoha paha.

PAUKU 6. Aole e lilo ka mare ana o kekahi wahine nana ka hoopii, a oia paha ka mea i hoopii ia, i kumu e pau ai ia hihia, aka hoi, e mau no ka hana ia ana oia hihia a hiki i ka puka ana o ka olelo hooholo, a ua hiki ke hooko ia ua olelo hooholo la maluna o ka wahine wale no, a i ole ia mamuli o ka palapala hoi-ke, a palapala hoala hou e like me keia kanawai, ua hiki no ke hoopuka ia ka olelo hooholo e kue ana i ke kane a me ka wahine, a e hoopuka ia ka palapala hoomalu waiwai mamuli o ia olelo hooholo. A ina e hooholo ia ka pono no ka wahine, alaila ua hiki ke hoopuka ia ka palapala hoomalu waiwai ma ka mana o kona kane, me ka hana ole i kekahi palapala hoala hou, a palapala hoi-ke paha ; a ina ma kekahi hihia o ia ano ua hoopii ka wahine, a ua pale aku paha ka hihia ma o kona loio,

ana i koho ai mamua o kona mare ana, he mana no ko ia loio e hoomau aku i ka hoopii ana, a pale ana paha i ka hihia ke ole e hoopauia kona mana e hana pela e ke kane o ua wahine la i mare ai, a hoololi ia ka loio e like me ka mea mau o ka Aha.

PAUKU 7. Aole e lilo ka banekarupa, a haawi ana paha o ka waiwai i na Komisina e ka mea hoopii ma kekahi hoopii ma na hihia i hiki i na Komisina, a Kahu Waiwai, ke hoopii no ka po-
maikai o ka poe i aie ia, i mea e pale aku ai i ka hoopii ke ole ae i na Komisina a Kahu Waiwai paha e hoomau aku ka hihia a e hoopaa no ka hookaa ana i na koina o ua hihia la, ma ke kauoha o kekahi Lunakanawai i loa no ia mea iloko o ka wa kupono a ua Lunakanawai la i kauoha ai, aka ua hiki no ke kali ka hihia a hiki na Komisina a Kahu Waiwai paha e hooholo i ko lakou manao e hoomau aku, a e hoopau paha i ka hoopii; a ina ua hana ole a hoole paha na Komisina a Kahu Waiwai paha e hoomau aku i ka hihia a e hoopaa no ka uku ana i na koina iloko o ka manawa i oleloia ma ke kauoha, alaila ua hiki i ka mea i hoopiiia, iloko o na la ewalu, mahope o ia hana ole a hoole ana paha e hoike aku ma ke ano pale i ka banekarupa a haawi ana i na waiwai i na Komisina.

PAUKU 8. E hoopauia a ma keia ke hoopauia nei ka Pauku 1042 o ke Kanawai Kivila.

PALAPALA KENA.

Kalakaua, ma ka Lokomaikai o ke Akua, etc.,

Ia..... Esquire,

Ilamuku o ke Aupuni, a i kona Hope,

Aloha: Ke kauoha ia aku nei oe e kii ia o e hele mai imua o ko makou Aha Hookolokolo Kiekie, (a Aha Kaapuni paha) ma ke kau o o ia Aha, e malamaia ana ma ke Keena Hookolokolo o ka Hale Hookolokolo ma Mokupuni o ma ka la o e hiki mai ana, e hoike i ke kumu e helu a e ohi ole ia ai na poho e A. B. (a i ole ia e C. D. ka Luna Hooko Kauoha o ka Palapala Kauoha hope loa A. B.) e kue ana ia oe (a ina he hoopii e kue ana i ka hope ma ke Kanawai, e hookomo maanei kona inoa, a me kona ano Hooko

Kauoha o ka Palapala Kauoha Hope Loa o.....,) ma kekahi olelo hoocholo ku i ka wa no ka pono o A. B. i olelo ia ma ka la o ma ia Aha i olelo ia e kue ana ia oe. A e koi aku oe ia i olelo ia, ina aole oia e hana pela ua hiki ia A. B. (a i ole ia, kona hope) ke helu a e ohi malalo o ka palapala hoomalu.

I hoike, a pela aku.

Aponoia i keia la 19 o Sepatemaba M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA XXXV.

HE KANAWAI

E HOOHUI, A E HOOLOLI AI I KE KANAWAI E PILI ANA I NA PALAPALA GANASI, NO KE KOKUA ANA I KA OHI ANA I NA AIE.

E hoocholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. Ina i huna ia ka waiwai o kekahi iloko o ka lima o kona loio, hope, hoahana, a puuku paha, i mea e hiki ole ai ke loaa a hoomalu ia, a ohi ia paha, a ina he mau aie, ko kekahi poe ia ia, alaila, ua hiki no i kela a me keia o na ona i aie aku ai ke hoopii aku nona, a ua hiki no ia ia ke hookomo iloko o kana palapala hoopii i ka Aha i noi, e kena aku ka Aha i ka makai maloko o ia palapala e waiho aku oia i ke kope oiaio o ka palapala hoopii, me kona loio, hope, hoahana a puuku paha, a i ole ia, ma kona wahi e noho ai, a o ko lakou wahi paha e noho ai, a e kena aku i ua loio la, hope, hoahana a puuku paha e hele kino mai i ka la a i ka manawa hookolokolo i olelo ia iloko o ua palapala kena la, no ka hoolohe ana o ia hihia, a ma ia manawa a ma ia wahi, ma ka hoochiki ana, e hai aku oia ina aia ia ia kekahi waiwai a ukana paha o ka aoao i hoopii ia, i ka wa i haawi ia ai ke kope o ka palapala kena ia ia; a ina pela e

hai mai i ke ano, a me ka nui paha o ia waiwai ; a ina paha he aie ko ka mea i hoopii ia ia ia, e hai i ke ano a me ka nui o ia aie ; e kakau ia a hoopuka ia ka palapala kena, e like me ka hana mau ana ma na hihia kivila, a e hookoia e ka makai e like me ka olelo o ia palapala. Mai ka wa i hooko ia ai ua kope la o ka palapala kena, e paa no ka waiwai a pau o ka mea i hoopii ia ma ka lima o ua loio nei, hope, hoahana, a puuku paha, a o ka aie a pau a ka mea aie i aie aku ai i ka aoao i hoopii ia, e paa no ia ma kona lima i mea e uku aku ai e like me ka mea i loa a i ka aoao hoopii mahope o ka hookolokoloia ana, aole hoi e hiki ke hoolilo ia no ka mea e, e ua loio la, hope, hoahana, a puuku paha ; a o ia kope o ka palapala kena i hooko ia e manao ia oia ka lohe pono ana o ka aoao i hoopii ia i mea e hiki ai ka aoao hoopii e koi aku e hookolokolo ia kana hoopii. I na nae ua noho ka aoao i hoopii ia iloko o keia aupuni, a i ole ia ua noho paha kekahi manawa ma keia aupuni, alaila, e haawi like ia ke kope ia ia a e waiho ia paha ma kona wahi i noho mau ai.

PAUKU 2. E hiki no i ua Loio nei, hope, hoahana, a puuku paha, ke makemake oia e hana pela, ke kokua i ka mea i hoopii ia ma ia hookolokolo ana, a ina ua hooholoia mamuli o ke koi o ka aoao hoopii, alaila, maluna o ka waiwai a pau e waiho ana ma ka lima o ua loio nei, hope, hoahana, a puuku paha, a me ka aie i aie ia ka mea i hoopii ia a o ka hapa kupono paha o ia aie e hoolilo ia no ka hookaa ana e like me ka olelo hooholo, a e hiki no i ka aoao hoopii ma kona noi ana i palapala hoomalu waiwai, e kauoha aku i ka Makai nana e hooko i ua palapala hoomalu la, e koi aku i ua loio nei, hope, hoahana, a puuku paha e hoike mai ia ia i na waiwai a pau o ka aoao i hoopii ia e waiho ana ma kona lima, a nana no e haawi aku i ua waiwai nei i hoomalu ia, a e koi aku i ka mea aie e hookaa mai, a i ole ia e hookaa hapa mai e like me ka mea kupono i ka olelo hooholo e uku ai i ka mea i hoopii ia, a na ka mea aie e hookaa mai ia mea, a ina paha ua hoolilo aku ua loio nei, hope, hoahana, a puuku paha, i ka waiwai o ka mea i hoopii ia e waiho ana ma kona lima, i ka wa i hookoia ai ke kope o ka palapala kena maluna ona, aole hoi e hoike mai ia waiwai i hiki ai ke hoomalu ia, a ina paha aole oia e uku mai i ka aie i aie ia, i ka Makai i kona wa e koi ai i ka aie o ka aoao i hoopii ia, i ka wa i hooko

ia ai ke kope o ka palapala kena maluna ona, alaila na ua loio nei, hope, hoahana, puuku, a mea aie paha, e hookaa i ka mea i hooholoia noloko ae o kona waiwai ponoi, me he aie ponoi la nona, ina ua lawa ka waiwai a aie paha e hana pela, a ina lawa ole, alaila e hookaa hapa e like me ka nui o ua waiwai nei a aie paha.

PAUKU 3. Ina e hiki ole mai ua loio nei, hope, hoahana, puuku, a mea aie paha i ka la, a me ka hora i kauohaia no ka hookolokolo ana, ma ka palapala kena, i oleloia maluna, a i ole ia, ina ua hiki mai a hoole nae, aole hoike mai ma ka hoohiki ana, he waiwai paha a he waiwai ole paha ma kona lima a o ka mea i hoopii ia a me ka nui o ia waiwai, a ua aie paha oia i ka mea i hoopii ia, a ua aie ole paha, a i ka nui hoi o ia aie, alaila, e hookolokolo ia no ka hihia ; a ina e hooholoia mamuli o ke koi o ka aoao hoopii, e hoopuka ia ka palapala hoomalu ma kona noi ana, e ohi i ka waiwai o ka loio, hope, hoahana, puuku, a mea aie paha i hana hoowahawaha ai pela, e like me ka nui o ka mea i hooholoia e ka Aha, e like me he aie ponoi la nona, a me na koina ku i ke kanawai. Ina nae ua maopopo ma ka hookolokolo ana, ua emi ka waiwai a me ka aie malalo o ka mea i hooholoia, alaila, e hooholo ia e uku na ganisi e like me ka nui o ka waiwai a o ka aie paha. A ina maopopo aole waiwai o ka mea i hoopii ia ma ka lima o ke ganisi, aole hoi i aie ia ia, alaila e hoihoi ia aku ia ia na koina e like me ke kanawai. Aka hoi ina i hele mai oia, a ma ka hoohiki ana, hai pololei mai, ma kona lima ka waiwai o ka aoao i hoopii ia, a ua aie paha ia ia ; a ina maopopo i ka Aha, aole ia ia kekahi waiwai o ia ano, aole hoi ona aie i ka mea i hoopii ia, alaila, e hooholoia e loa no ia ia na koina kupo i ke kanawai.

PAUKU 4. Ua ku no i ke kanawai i ka mea hoopii i loa ia ia kekahi olelo hooholo e noi aku i ka Aha, a Lunakanawai paha o ia Aha, e hoopuka ia kekahi rula, kauoha, a palapala kena paha, e ninaninau ia ka mea i hoopii ia e hooholo ia nana e uku e like me ka olelo hooholo o ka Aha, imua o ka Lunakanawai o ia Aha, a o kekahi mea e ae paha a ia Aha a Lunakanawai paha, ina he Aha Kakau ia, e koho ai i na aie, ina he aie ia ia ia, a me ke ano o ia aie, a ua hiki no i ka Aha a Lunakanawai paha, e hoopuka i ke kauoha no ka ninaninau ana, o ka mea i

hoopii ia, a no ka lawe ana mai i na buke a me na palapala e ae, a e lawelawe ia ka ninaninau ana e like me ka ninaninau ana o na hoike malalo o ke kanawai i hana a i hoomakaukau ia no ia mea.

PAUKU 5. Ua ku no i ke kanawai i kekahi Lunakanawai o kekahi Aha ma ke noi ana o ka mea hoopii i loa ia ia ka olelo hooholo, mamua iho a mahope iho paha o ia ninaninau ana, a ma kona palapala hoike i hoohiki ia a i kona loio paha, e hoike ana ua loa ka olelo hooholo, aka, aole i hookaa pau ia, a me ka nui i koe, a ua aie kekahi mea i ka mea i hoopiiia, a aia ua mea la iloko o ka mana hookolokolo o ia Aha, e kauoha aku e hoomalu ia na aie i aie ia e ua poe la (a e kapa ia lakou ma keia hope iho "ke Ganisi") i ka mea i hoopii ia i hooholo ia nana e uku, e like me ka olelo hooholo o ka Aha, e pane no ka aie, a ma ia kauoha, a ma kekahi kauoha paha i hoopuka ia mahope iho, ua hiki ke kauohaia ke ganisi e hele aku imua o ka Lunakanawai e hoike aku i ke kumu e uku ole aku ai oia i ka mea hoopii, i loa ia ia ka olelo hooholo, i ka aie ana i aie ai i ka mea i hoopii ia i hooholo ia nana e uku e like me ka olelo hooholo o ka Aha, a o kekahi hapa paha o ia aie i lawa no ka hookaa ana i ka aie i hooholo ia e uku ia, aka hoi, ua hiki no i ka Lunakanawai ke hoole e lawelawe ma ia mea, ke manao oia he pono, ina ua maopopo ia ia he ano makehewa a hooluhi wale ka hana ana pela, mamuli o ka uuku loa o ka aie i manao ia e loa mai, a o ka aie paha i manao ia e hoomalu.

PAUKU 6. Ma ka hooko ia ana o ke kauoha e hoomalu ia na aie i aie ia i ka mea i hoopii ia i hooholo ia nana e uku, a o ka hoike ana paha oia mea i ke ganisi e like me ka mea i kauoha ia e ka Lunakanawai, ua hoopaa ia ka aie ma kona lima.

PAUKU 7. Ina aole i uku koke mai ke ganisi imua o ka Aha ka nui o ka aie i aie ia e ia i ka mea i hoopiiia i hooholo ia nana e uku, a o kekahi mau dala paha i like ka nui me ka aie i hooholoia e hookaa, a aole hoi oia i hoole i ka aie i oleloia ua aie oia i ka mea i hoopii ia, a i ole ia ina aole oia i hiki mai mamuli o ka palapala kena, alaila, ua hiki i ka Lunakanawai ke hoopuka i ka palapala hoomalu waiwai, me ka hana ole i kekahi palapala mamua, e hoomalu ana i ka aie i aie ia e ua ganisi la, i mea e hookaa ai i ka aie i hooholoia e ka Aha e uku ia.

PAUKU 8. Ina hoole ke ganisi i kona aie, ua hiki i ka Lunakanawai ke kauoha aku, ua hiki i ka mea hoopii i loa ka olelo hooholo, e hoopii i ke ganisi, ma kahi o ka hoopuka ana o ka palapala hoomalu, ma kekahi palapala e kahea aku ana ia ia e hoike mai i ke kumu e hoopuka ole ia ai ka palapala hoomalu waiwai nona, no ka aie ana i aie aku ai i ka mea i hoopii ia i hooholo ia nana e uku i ka mea hoopii, ina ua emi ia aie malalo o ka mea i hooholoia e ka Aha, a me na koina o ka hookolokolo ana : a o na hana ma ia palapala, e like no ia me ka hookolokolo ana i kekahi hihia ma ka palapala hoala hou. I na ua hoike aku ke ganisi no kekahi mea e aku ka aie i manaoia e hoomalu, a he kuleana a koi paha maluna o ia aie, ua hiki i ka Lunakanawai ke kauoha aku i ua mea e la e hele mai imua ona a hoakaka mai i ke ano o kona koi maluna o ia aie ; a mahope iho o ka hoolohe ia ana o na hoakaka ana o ua mea e la mamuli o ia kauoha, a o kekahi mea e paha, a ka Lunakanawai i manao ai e kauoha aku e hele mai imua ona, ma ia kauoha a ma kekahi kauoha paha i hoopuka ia mahope mai, a ina ua hele ole mai paha ua mea e la i kauoha ia ai e hele mai, alaila, ua hiki i ka Lunakanawai e kauoha e hoopuka ia ka palapala hoomalu waiwai no ka aie a ka ganisi i aie ai, a i ole ia, ua hiki no ia ia ke kauoha i ka mea hoopii e hoopii aku i ke ganisi e like me na mea i hoakaka ia maanei, a ua hiki ia ia ke hoole i ke koi o ua mea e la, a i ole ia e hana i kekahi kauoha e ae ana i manao ai he pono me ka nana i ke koi (ina he koi) o ua mea e la, a e hooholo no na mea pili ana i na koina e like me kona ike ana he pono.

PAUKU 9. Ina ua lawe ia kekahi waiwai o ka mea i hoopiiia, a ma ka hookaa ana paha o kekahi aie i aieia ia ia i oleloia maluna, a o ka hookaa ana o ke ganisi, mamuli o ka palapala hoomalu a ano e ae paha, ma kekahi o na hana i hoakakaia maluna, he hookuu oiaio ia nona no ka nui o na dala ana i hookaa ai i ka mea i hoopiiia, ina no ua hoololiia ka hooholo mahope iho, a ua hoololi ole ia paha.

PAUKU 10. E uku ia kela a me keia loio, hope, hoahana, a puuku paha, no kona uku mile a me na lilo no kona hele ana imua o kekahi Aha malalo o keia kanawai, e like ke ano a me ka nui me ko na hoike i kii ia ma ka palapala kii hoike ma na hihia kivila imua o ia mau Aha.

PAUKU 11. Ina ua makemake kekahi mea i kii ia ma kona ano loio, hope, hoahana, a puuku paha, no ka mea i hoopii ia, e noi aku i ka Lunakanawai nana i hoopuka i ka palapala kena, e kakau ia kona ike, alaila mahope iho o ka hoike ana aku o ka Lunakanawai i ka mea hoopii, ua hiki no ia ia ke la we i ka ike o ua mea la i noi mai ai, a e hana i na mea ana i manao ai he pono, i na manawa a pau mamua iho o ka la i kohoia no ka hoolohe ana o ka hihia, a e manaoia ua hoolohe ka mea i kauohaia ma kona ano loio, hope, hoahana, a puuku paha, o ka mea i hoopii ia, i ka palapala kena.

PAUKU 12. Ina mamuli o ka hoike ana o ua mea aie la ma ka hooiki, ua ikeia ua aie ke ganisi i ka mea i hoopii ia; aka, aole e hiki mai ana ka manawa hookaa o ia aie, no kekahi manawa i koe, alaila, e lilo ka olelo hoohele i hoopukaia no ka mea hoopii i koi kupono maluna o ia aie a hiki i ka wa e hookaaia ai.

PAUKU 13. Ua pili na mea i olelo ia a me na mana i hoakaka ia ma keia kanawai i na Aha Kanawai a pau o keia Aupuni, e like me ko lakou mana i keia manawa a ma keia hope aku paha.

PAUKU 14. E pai ia a kakau moakaka ia ka Pauku 11 maluna ae nei iloko o na palapala kena a pau i hoopukaia e kekahi Aha iloko o keia Aupuni, i manaoia e hooko maluna o kekahi loio, hope, hoahana, a puuku paha ma kekahi hoopii.

PAUKU 15. E hoopauia, a ma keia, ke hoopauia nei na kanawai a me na hapa kanawai mahope iho nei. Oia hoi na Pauku 956, a hiki i ka Pauku 961 o ke Kanawai Kivila. A me ke Kanawai i aponoia ma ka la 17 o Iune, M. H. 1862, i kapaia, "He Kanawai e hoololi ai i ka Haawina XLII o ke Kanawai Kivila, no ke kokua ana i ka ohi ana i ka aie." A me ke Kanawai i aponoia ma ka la 3 o Ianuari, M. H. 1865, i kapaia, "He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 956, o ke Kanawai Kivila."

Aponoia i keia la 19 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA XXXVI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA MOKUNA LVI O KE KANAWAI HOOPAI KARAIMA, MA KA PAKUI ANA AKU I KA PAUKU HOU, A E KAPA IA UA PAUKU LA OIA KA PAUKU 5.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

E hoololiia, a ma keia ke hoololiia nei ka Mokuna LVI o ke Kanawai Hoopai Karaima, ma ka pakui ana aku i Pauku hou, a e kapaia ua Pauku la oia ka Pauku 5, a penei e heluhelu ia'i :

“5. Aole e pili na olelo o ke Kanawai i kapaia, ‘He Kanawai e kokua ai i ka hooko ana o na palapala hoopu,’ i aponoia ma ka la 23 o Iune, 1868, i ka palapala hopu i hoakaka ia ma ka Pauku 1 o keia Mokuna.”

Aponoia i keia la 19 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA XXXVII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 1, O KA MOKUNA IV O KE KANAWAI I APONOIA I KA LA 8 O IULAI, M. H. 1870, E PILI ANA I KA HOOLOLI O KA PAUKU 17 O KA MOKUNA XVI O KE KANAWAI HOOPAI KARAIMA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. O ka Pauku 1, o ka Mokuna IV, o ke Kanawai i aponoia i ka la 8 o Iulai M. H. 1870, e pili ana i ka hoololi o ka Pauku 17, o ka mokuna 16 o ke Kanawai Hoopai Karaima

o keia Aupuni, a ma keia ke hoololiia nei ua pauku la i helu-
lu ia penei :

“PAUKU 17. O ka mea aihue i ka pipi, lio, hoki, kekake, hipa, a dia paha i oi ole aku ka waiwai i ka hookahi haneri dala, e hoopai ia oia ke ku kona hewa ma ka hookolokolo ana imua o ka Lunakanawai Hoomalu a Apana paha ma ka hoopaa-hao ana me ka hana oolea aole e emi malalo o ka makahiki hookahi, aole hoi e oi aku mamua o na makahiki ekolu.”

PAUKU 2. O ka mea aihue i ke kao, puua, ilio a manu paha i oi ole aku ka waiwai i ke kanalima dala e hoopai ia oia ke ku kona hewa imua o kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha me ka hana oolea aole e emi malalo o ka malama hookahi, aole hoi e oi aku i ka makahiki hookahi.

PAUKU 3. E lilo keia i kanawai i kona la e hoapononono ia ai, a o na kanawai a me na hapa kanawai a pau i kue i keia ua hoopau ia.

Aponoia i keia la 19 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA XXXVIII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA MOKUNA 86 O KE KANAWAI HOOPAI KARAIMA

“E HOOPONOPONO AI HOI NO KE KULEANA KOHO BALOTA NO NA LUNAMAKAAINANA ILOKO O KA HALE AHAOLELO, O KELA A ME KEIA MEA HAAWI BALOTA” MA KA PAKUI ANA I PAUKU HOU E HELUIA PAUKU 17 a.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoako iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoololiia, a ma keia ke hoololiia nei ka Moku-na 86 o ke Kanawai Hoopai Karaima “e hooponopono ai hoi no ke kuleana koho balota no na Lunamakaainana iloko o ka

Hale Ahaolelo, o kela a me keia mea haawi balota" ma ka pakui ana i ka pauku malalo iho mahope o ka Pauku 17, a e kapaia na pauku 'la "Pauku 17 a"

"Pauku 17 a. E hookaawale na Luna nana koho, mamua ae o ka wehe ana o kahi koho balota, i wahi kaawale kupono, e hoopuni ana i kahi koho, i mea e hiki ole ai ka poe kuleana ole e keakea i ke koho ana. A aole no e ae ia kekahi kanaka, koe wale no na luna nana koho me ko lakou kakauolelo a me kekahi poe kupono i ke koho balota i oi ole ai ka nui mamua o eono, i hele mai e haawi i ko lakou balota, i ae ia e ka luna hoomalu o na luna nana koho ina oia i manao he pono, e komo i ka manawa hookahi a e noho paha iloko o ke keena a wahi paha i hookaawaleia iloko o ka manawa e koho balota ana."

Aponoia i keia la 19 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA XXXIX.

HE KANAWAI

E HOAKAKA AI I KE ANO A E HOOPONOPONO AI I KA HOOPUKA ANA O NA PALAPALA KOI, NA PALAPALA PAPA AKU, NA PALAPALA KII MOO HOOKOLOKOLO A ME NA PALAPALA NINAU KUMU.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni :

I.—NO KA PALAPALA KOI, (MANDAMUS.)

. PAUKU 1. He kauoha keia i hoopuka ia e ka Aha Hookolokolo Kiekie ma ka inoa o ka Moi, i ka wa e noho ana ke kau hookolokolo a i ole ia, e kekahi Lunakanawai o ia Aha mawaena o na kau, i kekahi kanaka, a i kekahi ahahui, a Aha Hookolokolo malalo iho paha, e kauoha aku ana e hana i kekahi hana e pili ana ia ia a ia lakou paha.

PAUKU 2. O ka manao o keia kauoha he mea e pale aku ai i ka hoole ana i na mea e pololei ai ka hookolokolo ana, a nola-ila ua hoopuka ia ma na hihia a pau a ke kanawai i hoakaka ole ai i ka mea e pau ai ka pilikia, a he hiki no ke hoopuka ia ma na hihia i hoakaka ia e ke kanawai, ka mea pau ai ka pilikia ina he mea e pilikia ai ka pono o ka lehulehu a me ka hooko ana i ke kanawai, ma ka hakalia o ka hana ana ma na ano mau o ke kanawai, a ma kahi ike ia, he mea pono a pololei e loa kekahi mana e hoopau i kekahi hana hewa a hana pono ole paha, o kela ano keia ano.

PAUKU 3. He hiki no ke hoopuka ia keia kauoha i kela kanaka keia kanaka ina no e lawelawe ana a e lawelawe ole ana kekahi oihana, i na aha hui, a i na Lunakanawai o na Aha Hookolokolo malalo iho.

PAUKU 4. He hiki no ke hoopuka ia keia kauoha i kekahi kanaka e like me ka hooilina a hope e ae paha ma ke kanawai o kekahi Luna Aupuni i make, a i ole ia i ua luna la, ina oia e ola ana, a ua haalele paha i ka oihana, a i ole ia ua hoopau ia oia mai kona oihana, e koi aku iaia e haawi i ka mea lawelawe hou ana i ua oihana la, i na palapala a me na waiwai e ae e pili ana i kona oihana.

PAUKU 5. He hiki no ke hoopuka ia keia kauoha i kekahi mau Luna Aupuni, e koi aku ana ia lakou e hana i kekahi hana e pili ana i ko lakou oihana, a i koi ia lakou e hana ma ke kanawai.

PAUKU 6. He hiki no ke hoopuka ia keia kauoha i na aha hui a pau i hooiui ia malalo o ke kanawai.

I.—E koi aku ana ia lakou e koho ko lakou mau luna a e hana i na hana e ae i kauoha ia ma ko lakou palapala hooiui.

II.—E koi aku ana ia lakou e hoonoho i kekahi o lakou mau lala a lakou i hoole ai, ina no ua koho pono ia, a ua hoopau ia paha lakou me ke kumu kupono ole.

PAUKU 7. He hiki no ke hoopuka ia keia i na Lunakanawai o na Aha Hookolokolo malalo iho, e kauoha ana ia lakou e hooko i ka pono e like me ke kanawai, a e hana i na hana e ae e pili ana i ko lakou oihana, e like me ke kanawai.

PAUKU 8. Ma keia mea i hoike hope ia ae nei, ua hoopuka ia ka palapala koi, aole i ka manawa wale no a na Lunakanawai o na Aha Hookolokolo malalo, i hoole ai e hana ke pono, a i ole

ia ua hakalia kupono ole ma ka hoopuka ana i ka olelo hooholo o na hihia imua o lakou ; aka, e hoopuka ia no ina lakou e hoole a hana ole paha i kekahi o na hana i kauoha ia ai lakou e hana ma ke kanawai.

PAUKU 9. O ka mea e makemake ana e loaa iaia kekahi kauoha ma kekahi o na mea i hoike ia maluna, e noi aku oia ma ka palapala noi i na Lunakanawai o ka Aha Kiekie, a ina mawaena o na kau, i kekahi o na Lunakanawai oia Aha, e hoakaka ana i ke ano o kona kuleana a o ka poino i loaa iaia, a i ole ia, o ka hana pono ole ana i hoohalahala ai, a oia palapala noi e hooihiki ia e ka mea noi, a i ole ia, e kekahi mea i hele mai mamuli ona i ike a kamaaina paha i na mea i olelo ia.

PAUKU 10. Na ka Aha a Lunakanawai paha, ina ua hoike ia ke kumu kupono e hoopuka i ke kauoha i ka mea i hoopii ia e kauoha aku ana iaia e hana i ka mea i koi ia aku iaia e hana, a i ole ia, e hoike mai ke kumu e hana ole ai oia iloko o kekahi manawa i hoomaopopo ia mahope iho o ka loaa ana aku iaia o ka palapala kauoha, a na ka Aha a Lunakanawai paha e hoakaka i ka loihi o ka manawa.

PAUKU 11. Ina ma ka la i koho ia no ka pane ana i ke kauoha, ua hoike mai ka mea i kauoha ia i na kumu, e apono ia ai kana hana, alaila e hoopau wale ia ka hoopii, a na ka mea hoopii e uku i na koina i ulu mai ma kona hoopii ana.

PAUKU 12. Aka, ina hele ole mai ka mea i hoopii ia a hoike mai i na kumu, a ina paha he kumu kupono ole kana i hoike mai ai, alaila e hoopuka ia he palapala kauoha e hana i ka mea i kauoha ia aku, a e uku i na koina, aole hoi e hiki e ae ia kekahi hoike e ae, koe wale no kekahi palapala e hoike ana ua hooko pololei ia ua kauoha la. Ina hoolohe ole kamea hoopiiia, alaila ua hiki e hoopuka ia ka palapala hopu, ina ua hoike ia mai ua hooko ia ka palapala kauoha maluna ona a hoopaa hao ia oia a hiki kona wa e hooko ai i ke kauoha.

PAUKU 13. Ina e hoopuka ia ke kauoha i kekahi aha hui e kauoha aku ana e hana ia kekahi hana i hoakaka ia e hiki no ke hooko ia maluna o ka Peresidena, Kakauolelo a puuku paha oia aha hui, a ina hoolohe ole ka aha hui, a o na luna paha oia aha hui, e hoopai ia oia no ka hooawahawaha ma ka hoomalu ia ana o ko lakou waiwai a hiki i ka wa e ae ai e hooko i ke kauoha.

PAUKU 14. Na ka Hamuku, makai nui, a makai e ae paha e hooko na palapala kauoha ma ka haawi ana aku i kope oiaio o ua palapala la, me ka hoike pu aku iaia ia manawa i ka mua o ua palapala la.

II.—NA PALAPALA PAPA AKU, (OF THE WRIT OF PROHIBITION.)

PAUKU 15. He kauoha keia i hoopuka ia e ka Aha Hookolokolo Kiekie ma ka inoa o ka Moi, i ka wa e noho ana ke kau hookolokolo, a i ole ia, e kekahi Lunakanawai oia Aha, mawaena o na kau, i ka Lunakanawai a me ka mea hoopii ma kekahi aha hookolokolo malalo, e papa aku ana ia laua, aole e hana i ka hihia, no ke kumu, aole mana oia aha e hoolohe ia hihia, a i ole ia, o kekahi mea pili ia hihia a e ulu mai ana paha mai ia hihia, aia mawaho o ka mana oia aha, a i ole ia, he hihia hiki ole i ua aha la ke hoolohe.

PAUKU 16. O ka mea i hoopii ia, nana i noi i keia palapala papa, e noi oia ma ka palapala noi i na Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie, a ina mawaena o na kau hookolokolo, i kekahi Lunakanawai oia Aha e hoakaka aku ana i ke kumu a me ke ano o ka hoopii e kue ana iaia a e hoike aku ana no hoi aole mana o ka aha malalo e hookolokolo ia hihia, a i ole ia, ua hele ia aha mawaho o kona mana, ma ka hookolokolo ana ia hihia, a oia palapala noi e hooiki ia e ka mea noi a i ole ia e kekahi mea i hele mai mamuli ona i ike a kamaaina paha i na mea i olelo ia.

PAUKU 17. Na ka Aha a Lunakanawai paha, ina ua hoike ia ke kumu kupono, e hoopuka aku i ke kauoha e papa aku ana i ka Lunakanawai e hookolokolo i ua hihia la, a e papa aku ana i ka mea hoopii, a i ka mea paha e lawelawe ana ma ka aoao hoopii, aole hoopii hou aku.

PAUKU 18. Ina i ka wa e hooko ia aku ai ka Lunakanawai o ka Aha malalo i ka palapala papa, ua ae oia aole ona mana ma ia hihia, alaila e hooki oia i ka hana ana ma ia hihia.

PAUKU 19. Aka ina ua manao ka Lunakanawai, a o ka mea hoopii, a o ka mea paha e lawelawe ana ma ka aoao hoopii, he mana no ko ka Aha malalo e hookolokolo i ka hihia, alaila e waiho aku oia a o lakou paha, i palapala pane i kakau ia i ka palapala paha, a mahope iho o ka waiho ia ana mai oia pala-

pala pane, na ka Aha a Lunakanawai paha nana i hoopuka ka palapala papa, e hooholo koke ma ia mea, a ina ua manao ka Aha a Lunakanawai paha, ua pono ka aoao noi, alaila e hoomau loa ia ka papa ana, aka, ina aole pela, alaila e ae ia aku ka Lunakanawai, o ka Aha malalo e hookolokolo a e hooholo i ka hihia.

PAUKU 20. Ina ua hoopuka ka Lunakanawai o ka Aha malalo i kona olelo hooholo ma kekahi o na mea i hoakaka ia maluna, a ua hoopuka ia ka palapala hoomalu waiwai, alaila e hiki no ke hoopuka ia ka palapala paha i ka mea hoopii a i ka mea e lawelawe ana ma ka aoao hoopii, a i ole ia i ka makai e hooko ana i ka palapala hoomalu, e papa aku ana ia lakou aole e hana aku ma ka hoomalu ana, e like no me ka papa ana, ina ua hoopuka ia ka palapala papa i ka Lunakanawai mamua ae o kona hoopuka ana i ka palapala hoomalu.

PAUKU 21. E hiki no i ka mea hoopii a i ka mea paha e lawelawe ma ka aoao hoopii e pane aku i ka palapala papa e like me ka mea i hoakakaia maluna no na mea e pili ana i ka hoomaopopo ana i ka mana o na Lunakanawai o na Aha malalo.

PAUKU 22. E kau ia na koina maluna o ka aoao haule ana.

PAUKU 23. E hiki no e hooko ia keia palapala papa e like me na mea i hoakaka mua ia e pili ana i ka hooko ana o na palapala koi.

PAUKU 24. Ina ma ke ano hoowahawaha i ka palapala papa, ua hoomau aku ka Lunakanawai, a mea hoopii paha i ka hana ana i ka hihia, alaila e kauoha ka Aha maluna e hopu ia lakou, a e hoopai aku ia lakou no ia hoowahawaha a ua hiki i kekahi aoao ke hoopii poho ia lakou.

III—NO KA PALAPALA KII MOOHOKOLOKOLA (OF THE WRIT OF CERTIORARI.)

PAUKU 25. He kauoha keia i hoopukaia e ka Aha Hookolokolo Kiekie, ma ka inoa o ka Moi i ka wa e noho ana ke kau hookolokolo a i ole ia e kekahi Lunakanawai oia Aha mawaena o na kau i kekahi Lunakanawai malalo iho e kauoha aku ana ia ia e hoouna ae i ka Aha Hookolokolo Kiekie i kope i hooiaioia o na hana ma kekahi hihia e waiho ana imua ona i mea e maopopo ai ka pololei o ka hana ana.

PAUKU 26. Ma ka hapa hope o keia palapala kii moohookolokolo, ua kauoha ia ka Lunakanawai o ka Aha malalo aole e hana hou aku ma ia hihia a hiki ka wa e hoopuka ia aku ai ka olelo hooholo no ka pono a me ka pono ole paha o kana hana ana.

PAUKU 27. Ua hoopukaia keia palapala ma na hihia wale no i hiki ole e hoopii hou iluna a mamuli o keia palapala ua hiki ke kapae ia na hana mana ole e like hoi me keia, ina ua hoole ka Lunakanawai malalo, aole hoolohe i ka mea noi a me kona mau hoike, a ua hoopuka paha i ka olelo hooholo me ke kauoha ole ia ia e hele mai imua ona.

PAUKU 28. O ka mea e makemake ana e loaa keia palapala kii, e kakau oia i kona palapala hoopii i ka Aha Hookolokolo Kiekie ma ke kau, a i kekahi Lunakanawai paha o ia aha ma waena o na kau, a maloko o ia palapala noi e hoike oia i na kumu i mana ole ai na hana o ka aha malalo.

PAUKU 29. E hoohikiia ka oiaio o na mea i oleloia ma ka palapala noi e ka mea hoopii, a e kekahi mea paha i ike a i kamaaina me na mea i hoike ia, i hele mai mamuli ona, aka, o na mea e pili ana i na mea mana ole, e hooia wale mai oia e like me kona ike.

PAUKU 30. Na ka Lunakanawai malalo iho i kauoha ia ma keia palapala, e hooili koke aku i ka Aha Hookolokolo Kiekie a i ka Lunakanawai paha o ia Aha nana i hoopuka i ka palapala kii moohookolokolo i kope i hooiaioia o ka moolelo e kauoha ia mai, a oia kope e sila ia me ka sila o ia Aha ina he sila ko ia Aha.

PAUKU 31. Ina mahope iho o ka hooko ia ana ka palapala kii a me ka olelo papa iloko o ia palapala, aole i hooili ka Lunakanawai o ka Aha malalo i ke kope o ka moolelo i kauoha ia aku a ina e hoomau oia i ka hana ana i ka hihia, a hoopuka ia ka palapala hopu, ma ka hoomaopopo ia ana o ka hooko ia ana o ka palapala kii maluna ona, a e hiki no ke hoopaa hao ia ka Lunakanawai malalo a hiki kona wa e hooko ai i ka mea i kauohaia aku ia ia.

PAUKU 32. Ma ka hooko ana i ke kauoha ia ia e hooili ae i ka moolelo, ua hooliloia na hana a pau i hana e ua Lunakanawai la, mahope iho o ia loaa ana ia ia o ka palapala kauoha i

mea ole, a pela no hoi me na hana i hanaia mamuli o kana kauoha.

PAUKU 33. Ina ma ka nana ana i ka moolelo i hooili ia mai ua maopopo i ka Ahahookolokolo Kiekie a i ka Lunakanawai paha oia Aha nana i kauoha e hoopuka ia ka palapala kii moohookolokolo ua lilo na mea i hanaia i mea ole, a aole hoi i apoinoia e ka mea e hooalahala ana, alaila, e hoolilo ka Aha a Lunakanawai paha i na mea i hanaia i mea ole, a ua hiki no ke kauoha aku i ka Lunakanawai malalo e hookolokolo hou ka hihia e like me ke kanawai.

PAUKU 34. Ina ua maopopo ka Ahahookolokolo Kiekie, a i ka Lunakanawai paha, i olelo ia ua pololei na mea i hanaia, a i ole ia, ua haalele ka mea noi kona kue i na mea i hanaia, alaila, e hoopau wale ia ke kauoha, a e uku ka mea nana i noi i na koina.

PAUKU 35. Ua hiki no ke hookoia keia palapala kii, e like me ka mea i hoakaka mua ia no ka hooko ana i na palapala koi.

IV.—NO NA PALAPALA NINAU KUMU, (OF THE WRIT OF QUO WARRANTO.)

PAUKU 36. He kauoha keia i hoopukaia e ka Ahahookolokolo Kiekie ma ka inoa o ka Moi, i ka wa e noho ana ke kau hookolokolo, a i ole ia e kekahi Lunakanawai o ia Aha, mawaena, o na kau i kekahi kanaka e lawelawe ana i kekahi oihana, iloko o kekahi Ahahui e ninau aku ana i ka manawa e lawelawe ana ia oihana.

PAUKU 37. Ua hiki no hoi e hoopukaia keia palapala ma ke noi o ka Loio Kuhina e kue ana kekahi poe e hana ana me ke ano Ahahui, i hoohui ole ia e like me ke kanawai, a e kue ana no hoi i kekahi Ahahui e kue ana i na kanawai e pili ana i na Ahahui, no ka hana ana a no ka hana ole ana paha i kekahi mau hana e hiki ai ke hoopau ia kona palapala hoohui, a me ka lawelawe ana kekahi mana i loa ole ia lakou.

PAUKU 38. Ua loa keia palapala kauoha, ma ke noi i ka Ahahookolokolo Kiekie ma ke kau, a i kekahi Lunakanawai paha o ia Aha mawaena o na kau ma ka hoike ana i na kumu kupono e loa ai keia kauoha, a e hooiki ia ina he kanaka oihana ole ka mea noi.

PAUKU 39. No ka mea i kauoha ia aku, e waiho mai kona palapala pane iloko o ka manawa i hoakaka ia ma ka palapala ninau kumu, a e hoike pu aku no hoi ka mana i hana ae oia i ua hana la.

PAUKU 40. Ina e pane ole mai ka mea i kauoha ia iloko o ka manawa i hoakaka ia alaila e hooholo ka Aha a Lunakanawai paha, aole oia i kupono e lawelawe i ka oihana ana i noho ai a e papa aku iaia aole oia lawelawe hou ia mau hana, a e hoopai iaia e uku i na koina, a kauoha aku i ka Ahahui e koho i luna hou.

PAUKU 41. Aka, ina e pane mai ka mea i kauoha ia iloko o ka manawa i hoakaka ia, nolaila e hooholo koke ka Aha, no ka olelo pane, a ina mahope o ka hooholo ana i na aoao elua, ua manao ka Aha a Lunakanawai paha nana i hoopuka i ke kauoha ua lawe wale ae ka mea i kauoha ia i ka oihana ana e lawelawe ana, a ua hoomau paha i kona noho ana ma ia oihana ma ke ano kue i ke kanawai, alaila e hoopuka ia ka olelo hooholo e kue ana iaia e like me ka mea i hoike ia maluna, aka, ina aole i manao ka Aha a Lunakanawai paha pela, alaila e hoopau wale ia ke noi, a na ka mea noi e uku i na koina.

PAUKU 42. O na hihia a pau i manao ia ma ka Pauku 4, e hoopuka ia ka olelo hooholo e like me ke ano o ka hoopii, aka hoi, ina ua hoopau wale ia ke noi, aole e kauohaia ka Loio Kuhina e uku i na koina.

PAUKU 43. E hooko ia keia palapala ninau kumu, e like me ka mea i hoakaka ia mamua e pili ana i ka hooko ana o na palapala koi.

PAUKU 44. Ina ua haawi ka Ahaolelo i ka mana i kekahi Ahahui, e hoomaopopo i ka mana o ke koho ana o na lala a me na luna oia Ahahui aole e hoopuka ia ka palapala ninau, e ninau ana no ia mea.

PAUKU 45. Ina i hoopuka ia he palapala koi, palapala papa, palapala kii moohokolokolo, a palapala ninau kumu paha e kekahi Lunakanawai mawaena o na kau hookolokolo ua hiki no iaia ma kona manao ana he pono e kauoha aku e hana imua ona, a i ole ia imua o ka Ahahookolokolo Kiekie ma ke kau oia Aha e hiki mai ana.

Aponoia i keia la 19 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA XL.

HE KANAWAI

E HOOPONOPONO AI I KA HANA, A ME KA LAWELAWE ANA MA NA
HIHIA KARAIMA.

*E hooholoin e ka 'Moi a me ka 'Hile Ahiolelo o ko Hawaii Pae
Aini i ako'koa iloko o ka Ahiolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:*

I.—NO KA MANAWA E WAIHOIA AKU AI NA PALAPALA HOOPII HOA-
HEWA.

PAUKU 1. Ma na hihia ofeni a pau e kue ana i na kanawai o keia Aupuni he kupono wale no no ka hookolokolo ia ana e kekahi Aha Kakau, e kukulu ia mai ka mea e hoopii ia ana, a e hoopii ia mamuli o kekahi palapala hoopii hoahewa e kekahi mea hoopii ku i ke kanawai o ke Aupuni, mahope koke iho no o ka hana ia ana o ka hewa e ka mea hoopii ia, e like me ka hikiwawe kupono aka nae aole e hoopaneeia ka waiho ia ana o ka palapala hoopii hoahewa e kue ana i ka mea i hoopii ia mahope aku o ke kau hookolokolo o ka Aha (i loa ka mana e hookolokolo i ua hewa nei), mahope mai o ka hoopaa ia ana o ka mea hoopii no ia kau hookolokolo e kekahi Lunakanawai i loa ka mana kupono e hana pela. A ma ia manawa no e hookolokolo ia ai ua hihia nei, ina nae aole e hoopaneeia e ka Aha, e like me ka mea i hoakaka ia aku mahope nei.

PAUKU 2. O ua mau palapala hoopii hoahewa nei i make-makeia no ia manawa, e hoomakaukau pono ia no e kekahi luna hoopii ku i ke kanawai, a e waiho kupono ia aku imua o ka Lunakanawai e noho ana ma ka Aha mamua ae o ke kukuluia ana mai o ka mea hoopii ia e pane, a mahope iho o ka nana ana a ua Lunakanawai nei, e hooiaio iho oia maluna o kela a me keia palapala hoopii hoahewa ina ua maopopo ia ia ka oiaio, a me ka oiaio ole o na mea ma ia mau palapala hoopii.

PAUKU 3. O ka hoopii ole ana malalo o ka palapala hoopii hoahewa, ina ua hooiaio ia mai ua palapala la, ma ke kau hookolokolo e hiki mai ana, ina nae aole i hoololi ia ka *venue*, a i ole ia ina paha ua hoopaneeia ka hihia e ka Aha, a i ole ia e

hiki ole ana paha ke hooiaio i ka palapala hoopii hoahewa mamuli o ke kanawai i hoakakaia, a i ole ia he olelo hooholo paha na ke jure aole i hewa, a i ole ia he like ole ana paha o na manao o na jure elua mahope mai i hoonoho ia ai e hookolokolo i ka hihia, e lilo ia i mea e hookuuia ai ka mea hoopii ia, a e kauoha no ka Aha e hookuu ia oia mai kona paa ana.

PAUKU 4. Na ka Loio Kuhina, a o na Makai Nui paha o na Apana Hookolokolo Kaapuni e haawi i ke Kakanolelo o ka Aha i ekolu la mamua o ka la mua o ke kau hookolokolo, i papa hihia o na hoopii karaima a pau i kupono wale no no ka e kekahi kiule ma na kau nei hookolokolo ia 'na ia ana 'ku i hana ia ka papa hihia o ka Aha.

II.—HOOKUU ANA ME KA WAIHO OLE AKU I KA HIHIA IMUA O KA AHA.

PAUKU 5. Ua mana no ma ke kanawai ka Loio Kuhina ma na mea e pili ana no kekahi kanaka a mau kanaka paha i keia manawa, a mahope aku nei paha i hoopaaahaoia no kekahi manawa hookolokolo no kekahi ofeni, ke haawi aku ma kela a me keia manawa i palapala malalo o kona lima ma keia ano.

I na Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie o ke Aupuni Hawaii, a i kekahi paha o lakou.

Ma keia ke hoike ia aku nei ua hoole wau i ka waiho ana aku i palapala hoopii e kue ana ia e paa nei ma ka lima o ka Hamuku, ma ka Hale Paahao ma malalo o ka palapala hoopaa a Esq., Lunakanawai Hoomalu a Apana paha o no ka hewa

Haawiiia malalo o ko'u lima keia la o 18....

..... Loio Kuhina.

E kaku aku ana i na Lunakanawai o ka Aha Kiekie a i ole i kekahi paha o lakou. A na ua Lunakanawai nei a na lakou ho-lookoa paha e haawi i palapala kanoha ma ia manawa malalo o kona a o ko lakou lima paha ma keia ano :

Ia Esquire,

Hamuku o ke Aupuni Hawaii.

No ka mea ke hoopaa ia nei o ma kou lima mamuli o ka palapala hoopaa o Esquire, Lunakanawai Hoomalu a Apana paha o ma ka

hoopii no ka hewa a no ka mea ua hooiaio ia mai imua o makou (a imua o'u) e ka Mea Hanohano ka Loio Kuhina o ke Aupuni, ua hoole oia i ka waiho ana mai i palapala hoopii e kua ana ia i olelo ia, no ka hewa i olelo ia. Nolaila, ma keia ua haawi ia ka mana, a ke kauoha ia aku nei oe e hookuu koke ia i olelo ia mai kou paa ana mamuli oia palapala hoopaa.

Haawi ia malalo o ko makou a o (ko'u lima) i keia la . . . o 18

. } Na Lunakanawai (a Lunakanawai)
. } o ka Aha Hookolokolo Kiekie.

E kauoha ana i ka Makai Nui a Luna Paahao paha o na mea ia ia ka paa o kela a me keia lawehala e hookuu koke ae mai ka hoopaaahao ana, i ka lawehala i hoakaka ia ma ua palapala nei no ka hewa nae i hoakaka ia ma ua palapala hoopaa nei.

III.—HOOLOLI ANA I KAHU E HOOKOLOKOLU AI (VENUE).

PAUKU 6. Ka hewa o kela mea keia mea ina he kokua hewa, no ke kokua ana mamua a mahope mai paha o ka hana ia ana o ka hewa feloni ua hiki ke lawelawe ia, ninaninau ia, hookolokolo ia a hooholoia a hoopaiia hoi e kekahi Aha i loa ka mana e hookolokolo ai i ka feloni maoli, a i ole ia o kela a me keia feloni paha i hanaia ma kekahi wahi, a ma ia hanaia ana hoi oia feloni i lilo ai ua kanaka la i kokua hewa i hoopaaia ai hoi oia no ka hookolokolo ia ana.

PAUKU 7. O ka hewa mare lehulehu ua hiki no ke lawelawe ia, nieniele ia, hookolokoloia, hooholoia a hoopaiia hoi ma kela a me keia wahi mana hookolokolo, iloko ai nae hoi oia mana hookolokolo, i hopu ia ai ka mea hewa a i ole paaia ai paha, ma na ano no a pau, me he mea la maloko maoli oia mana hookolokolo ka hewa i hanaia ai.

PAUKU 8. O kela mea keia mea e lawe mai ana i kekahi waiwai lewa, dala, a hoopaa waiwai paha, a i ole he waiwai e ae o kela ano keia ano, me kona ike no ma ke ano kolohe a ano ai-hue i kua i ke kanawai, ka lawe ia ana, ka loa ana mai, hoolilo ana nona, a i ole hoolilo ia ana paha ia hai, ua hiki no, (ina no ua hoopii ia oia ma ke ano he kokua hewa mahope o ka ha-

naia ana o ka hewa feloni, a i ole ma ke ano he mea maoli nana i hana ka feloni, a i ole he mikamina wale no paha, kai lawelawe ia e hoopiiia, hookolokoloia a hoopaiia maloko o kela a me keia mana hookolokolo, o kahi i loaa'i ai waiho ai paha o kekahi waiwai malalo o kana hoomalu ana, a i ole ma kela a me keia mana hookolokolo o kahi o ka mea maoli nana i hana ka hewa mua i hiki ai ke hookolokoloia ma ke kanawai, e like la me ka mea i lawe mai i ka waiwai kolohe e hiki ai ke lawelawe ia, hoopiiia, hookolokoloia a hoopaiia ma ka mana hookolokolo o kahi i loaa maoli ai oia waiwai kolohe ia ia.

PAUKU 9. O kela mea keia mea e aihue ana i kekahi wahi o kekahi moku i loaa i ka pilikia, a i ole, e hana ana paha i kekahi o na ofeni i hoakakaia ma ka Pauku 6 o ka Mokuna XXIII o ke Kanawai Hoopai Karaima, ua hiki no ke hoopii ia a hookolokoloia imua o kekahi Aha Kakau.

PAUKU 10. O kela mea keia mea e hana ana i ka ofeni kakan apuka, a i ole hoano-e ana paha i kekahi palapala o kela ano keia ano, koi ana aku e lawe, a i ole, haawi ana aku paha e lawe ia, kalepa ana paha, a hoolilo ana aku paha i kekahi palapala o kela a me keia ano, me ka ike no ua kakau apuka ia, a i ole, hoano-e ia paha, ua hiki no ke lawelaweia, hoopiiia, hookolokoloia, a hoopaiia maloko o kela a me keia mana hookolokolo kahi ona i hopuia ai, a e paa ana paha ma na ano no a pau, a me he mea 'la, maloko maoli no oia mana hookolokolo kahi o kona ofeni i hanaia ai. A o na kokua hewa a pau, ina mamua a mahope mai paha o ka hanaia ana oia hewa, ua hiki no ke lawelaweia, hoopiiia, hookolokoloia a hoopaiia ma kela a me keia mana hookolokolo kahi ona i hopuia ai, a e paa ana paha oia ma na ano a pau, me he mea 'la, o kona hewa a me ka hewa o kona mua, ua hana maoli ia no maloko oia mana hookolokolo.

PAUKU 11. Ina o kekahi kanaka e haawi hoolaha aku a hoolilo aku paha iwaho i kekahi ano dala hoopunipuni, a dala waiwai ole maloko o kekahi mana hookolokolo, a haawi hou hoolaha aku a hoolilo aku paha iwaho i kekahi dala hoopunipuni, a dala waiwai ole ma kekahi mana hookolokolo okoa ina no ma ka la mua ana i haawi hoolaha aku a hoolilo ai iwaho i olelo mua ia, a i ole maloko o na la he umi mahope koke mai no oia manawa, a i ole ina elua a oi aku palua poe kanaka e hana ana ma ke ano

hui maloko nae o na mana hookolokolo kaawale paha, a i hana lakou i kekahi hewa e kue ana i ka Mokuna XXXI o ke Kanawai Karaima o kela mea hewa keia mea hewa, ua hiki ke lawelaweia, hoopiiia, hookolokoloia, a hoopaiia, a o ka hewa nae i waihoia mai, ua hanaia ma kekahi o keia mau mana hookolokolo i oleloia ma na ano no a pau, a me he mea la ua hana maoli ia a hana holookoa ia ka hewa maloko oia mana hookolokolo hookahi.

PAUKU 12. Aole no ikaouha paaia e hoakakaia ka venue o kekahi hookolokolo iloko o ke kino o kekahi palapala hoopii hoahewa, aka hoi, o ka mana hookolokolo i hai ia ka inoa ma hai waho o ua palapala nei ke lawe a manao ia o ka venue ia o kahi hookolokolo o na kumu a pau i hoakaka ia iloko o ke kino o ia palapala hoopii hoahewa, koe nae ma na hihia e makemake ia ana ia manawa a mahope aku nei paha na hoakaka kuloko, alaila, oia hoakaka kuloko e hai ia no maloko o ke kino maoli o ka palapala hoopii hoahewa.

PAUKU 13. E mana no ma ke kanawai i kekahi Aha Kakau, a i kekahi Lunakanawai paha o ua Aha nei ma na manawa, oiai kekahi hihia karaima e hanaia ana ma ua Aha nei, ina ma ke kanawai ua kuloko ua venue nei o kahi e hookolokolo ai, a ina aole paha i kuloko, ke kauoha aku e hoololi ia ka venue o kahi hookolokolo; a e kauoha ma Honolulu paha, a i ole ma kahi wahi o kekahi Aha Kaapuni e ae i manao ia e hookolokolo ai, ma na hihia a me na kumu hoi e loaa ai ka pono kaulike i makemakeia ai no ka hihia, me ka noho nae malalo o na kumu a ua Aha nei a Lunakanawai paha ma kona noonoo maikai e kau mai ai.

IV.—KA HOOHUI ANA I KA POE HOOPII IA MA KEKAHI MAU HIHIA.

PAUKU 14. O kela a me keia huina o na poe kokua hewa ma na manawa kaawale a pau e kokua ana i kekahi feloni, a o kela a me keia huina o ka poe e lawe mai ana ma na manawa kaawale no a pau i kekahi waiwai holookoa, a i ole apana paha, a ma ka manawa hookahi no nae ka aihue, lawe, kaili, hooikaika ana a loaa, a apuka ana, a i ole hoolilo ana paha ma na ano nae e ku ai i ka feloni, ua hiki ke hoopii ia me na feloni maoli iloko o ka palapala hoopii hoahewa hookahi a me ka hiki no ke hoo-

kolokolo pu ia, ina no aole ka mea maoli nana i hana ka feloni i hookomo pu ia iloko o ka palapala hoopii hoahewa hookahi, a i ole ua paa paha i ka hoopaaia, a i olé e hiki paha ke lawe ia mai e hookolôkolo ia.

V.—O NA PALAPALA HOAHEWA HEA LA KÉ LAWĀ ANĀ A PIHI PONO O KA MANAWA.

PAUKU 15. . Aole palapala hoopii hoahewa no kekahi hewa e manao ia ua lawa ole no ka nele i na hoakaka no kekahi kumu makehewa ke hooiaio ia, a i ole no ka haule ana o na huaolelo "e like me na mea i hoike ia maloko o ka moololo," a i ole "e like me na mea i hoike ia ma ka moololo," a i ole o na huaolelo "me ka ikaika a me na mea eha," a i ole o na huaolelo "e kue ana i ka maluhia," a i ole no ka hookomo ana i na huaolelo "e kue ana i ka rula o ke kanawai," me ka hookomo ole i na huaolelo "e kue ana i na rula o na kanawai," a i ole me ka hoololi ana paha i kekahi o ia mau olelo no kekahi, a i ole no ka hoakaka ana paha i ka inoa o kekahi mea i hoike ia iloko o ka palapala hoopii hoahewa ma o kekahi inoa oihana a hoakaka e ae paha ina aole ia o kona inoa pono; a i ole no ka hookomo ole ana i ka manawa i hanaia ai ua hewa nei ma kekahi hihia nae e lilo ole ana ka manawa he io no ka hihia, a i ole no ka hoike pololei ole ana i ka manawa, a i ole he hoike ana ua hana ia ka hewa ma kekahi la mahope mai o ka loa ana o ka palapala hoopii hoahewa, a i ole ma kekahi la aole e hiki io mai ana, he nele ana i kekahi venue kupono a pololei, a i ole no ka nele ana o ka hopena kupono a ku malalo o na rula mau; a i ole he nele ana a he paewaewa ma ka hooi ole ia ana o kekahi mea hoopii ia, a i ole he nele ana i na hoakaka i ke kumu waiwai, a i ole kumu kuai o kekahi kumu hana, a i ole mea e ae, a i ole ka huina poho a poho paha ma kela a me keia hihia i lilo ai he io no ka hewa, ka huina poho a poho paha.

PAUKU 16. Ma keia a me keia palapala hoopii hoahewa no kela a me keia feloni, a i ole misidamina ina ua ake ia e hoakaka ma ua palapala nei ka mea nona kekahi waiwai, ina no he waiwai paa a lewa paha, a no kekahi mea nae ua waiwai nei i oi aku mamua o ka hookahi, a i ole malalo paha o ua waiwai nei o ka malama ana a kekahi mea i oi aku mamua o ka hookahi, ina no

he poe hui ua poe kanaka la ma ka waiwai he poe hoa aina hui, he poe hooilina hui, a i ole he poe hoa aina, alaila ua lawa no ke hoike i ka inoa o kekahi o lakou, a ke hoike iho no i ka inoa o kekahi o lakou a e hoike pu iho ina ka mea nonaka inoa i olelo ia ua waiwai nei, a i ole no kekahi hoa iho, a kekahi mau mea hou iho e like me ka mea e makemake ia ana; a i na manawa a pau, ina ua kupono ke hai ia iloko o kela a me keia palapala hoopii hoahewa no kekahi feloni, a i ole misidamina na kumu o kela ano keia ano i manaoia ai e kela a me keia mau hoa hui, a mau hoa aina hui, a hooilina hui, a hoa aina, alaila ua lawa pono iho la no ke hoakaka ia lakou ma na ano i hai mua ia ae nei, a o keia hoakaka ana e manao no ia ua pili pu i na Ahahui waiwai o na mahele (Joint Stock Company) a me na poe malama waiwai.

PAUKU 17. O na waiwai lewa a me na waiwai paa a pau i lilo no kekahi Ahahui mamuli o ke kanawai, e hooponopono, e hoomalu, a e paa, e manaoia no ua waiwai nei ina e hoopii ia ana kekahi kanaka okoa ma ka palapala hoopii hoahewa no kekahi ofeni i hanaia iluna a iloko paha o ua waiwai nei no ua Ahahui nei.

PAUKU 18. Ma kela a me keia palapala hoopii hoahewa no ka pepehi kanaka, a i ole ia no ka lawe ola paha, a i ole he lilo ana paha i kokua hewa no kekahi pepehi kanaka a lawe ola paha, aole no e manaoia he mea nui e hookomo ai ma ua palapala nei na ano a me na kumu i loa mai ai i ua kanaka nei ka make, aka e lawa no ma na palapala hoopii hoahewa a pau no ka pepehi kanaka, ke hoakaka ua hana ka mea hoopiiia me ka manao kolohe me ka makemake e hana a me kona manao ino i haku mua ia a ua pepehi a make a lawe i ke ola o ka mea make, a e lawa pono no hoi ma na palapala hoopii hoahewa no ka lawe ola, ke hoakaka iho ua hana ka mea hoopiiia me ka manao kolohe, a ua pepehi a make, a lawe i ke ola o ka mea make, a e lawa kupono no hoi ina he palapala hoopii hoahewa no ke kokua hewa i kekahi pepehi kanaka a lawe ola paha ke hoakaka iho i ka mua no ka pepehi kanaka, a i ole lawe ola paha e like me ke ano la o ka hihia, ma na ano i hoakaka ia mahope nei, alaila e hoakaka iho i ka mea e hoopii ia ana no ke kokua hewa ma na ano i hana mua ia a maa mau.

PAUKU 19. Ma kela a me keia palapala hoopii hoahewa no ke kakau apuka, hoololi, hoolaha, haawi ana paha i kela a me keia palapala o na ano a pau, a i ole no ka haawi ana paha ia hai kalepa ana, hoolilo ana, a i ole hoololi ana no hai, lawe ana mai, a i ole hoao ana e lawe mai i kela a me keia waiwai ma o ka imi loa ma ka hoopunipuni, a i ole no kekahi hewa e kue ana i ka Mokuna XXIII o ke Kanawai Karaima, alaila ua lawa no ina e makemake ia ana e hooiaio ia ka manao hana e apuka, a i ole hoopoino ke hoike iho ua hana ka mea hoopii ia i ka hewa me ka manao e apuka, a i ole hoopoino (e like me ka mea e manao ia ana) me ka hoike ole he manao e apuka, a i ole hoopoino i kekahi kanaka, a ma ka hihia lawe ana mai, a i ole, hoao ana e lawe mai i ka waiwai ma ka imi loa ma ka hoopunipuni, me ka hoike ole i ka mea nona ke dala, a i ole waiwai e ae i akaka he kumuwaiwai. A ma ka hookolokolo ana i kekahi o na ofeni i hoakakaia ma keia pauku, aole no e manao ia e hooiaio ia ka manao hana o ka mea hoopiiia e apuka, a i ole hoopoino i kekahi kanaka pono, aka e lawa no ke hooiaio ia, ua hana ka mea hoopiiia i ka hewa ona i hoopiiia ai me ka manao e apuka, a i ole, hoopoino paha (e like me ka mea e manao ia ana.)

PAUKU 20. Ma na palapala hoopii hoahewa no kekahi ofeni i hanaia mahope mai o kekahi hoahewa mua ia ana, a i ole, mau hoahewa mua ia ana no kekahi feloni, a i ole he misidamina paha, alaila, ua lawa kupono no mahope iho o ka waiho ana i ka hoopii o ka hewa hope ana i hana ai, ke hoike iho ua ahewa ia ka mea i hana hewa no ka feloni, a i ole misidamina, ma kekahi manawa a me kekahi wahi, a i ole ma kekahi mau manawa a me kekahi mau wahi, me ka hoike wale no i ka io a me ka hopena o ka hewa i hanaia me ka haalele i na hahai rula ana no ka palapala hoopii hoahewa a me ka ahewa ia ana no ka hewa mua me ka hoakaka hou ole ana i ka hewa mua a mau hewa mua paha.

PAUKU 21. Iloko o kela a me keia palapala hoopii hoahewa o kela a ma keia ano i kupono ai ke hooiaio no kekahi dala a hoopaa aku i ka waiwai e ae paha, a me kela a me keia palapala hoopii hoahewa no ke apuka ana i ka waiwai i waiho ia aku e malama, hoolilo epa ana, a hoolilo ana ia hai ma ke ano epa ina e pili ona ka hewa i kekahi hoopaa 'ku i ka waiwai, alaila, ua lawa pono ke hoakaka i ua dala nei, a i ole hoopaa aku, i ka

waiwai me ke ano he dala wale no me ka hoakaka ole i ke ano o ka apana dala, a i ole hoopaa aku i ka waiwai paha. A ua hooiaio ana nei e pili ana i na hoakaka i ka waiwai, e hoomaopopoia no ia ma na hihia a pau ma o ka olelo hooiaio no kekahi huina apana dala, a ma na hihia o na hewa i hai mua ia ae nei ma o keia Pauku no kekahi hoopaa'ku i ka waiwai ina no nae aole i hooiaio ia mai ke ano maoli o ka apana dala i hoopihaiia ai ua huina nei i oleloia, a i ole ke ano maoli paha o ua hoopaa'ku i ka waiwai nei, a ma na hihia no na hewa i hoakaka pololei ia pela, a ma na hihia pu hoi kekahi o ka lawe ana mai i ke dala a waiwai e ae paha ma ka imi loa ma ka hoopunipuni, ma o ka hooiaio ana ua hana ka mea i hana hewa me ke apuka i ka waiwai i waihoia e malama ma o ka hoolilo ana nona a hoolilo ia hai i kekahi huina, a i ole lawe ana mai paha i kekahi apana dala, a i ole kekahi hoopaa aku i ka waiwai, a i ole kekahi apana paha o kona kumuwaiwai ina no nae o ua apana dala nei, a i ole hoopaa'ku i ka waiwai nei, (e like la me ke ano o ka hihia) i haawiiia mai ia ia i mea e hoihoi hou ia aku ai kekahi apana o ua kumuwaiwai nei i ke kanaka nana i haawi mai i ua waiwai nei, a i ole kekahi kanaka e ae paha, a ua hoihoi ia ia ia no nae ua apana la e like me ia i olelo ia ae la.

PAUKU 22. E ku no i ke kanawai ke hookomo i na kumu hoopii lehulehu maloko o ka palapala hoopii hoahewa hookahi e kue ana nae i ke kanaka pono i hoopii ia, no kela a me keia heluna o na hewa aihue kaawale i oi ole aku nae mamua o eko-lu i hana ia e ua kanaka nei e kue ana ia kanaka hookahi no i aihue mua ia ai maloko o na malama eono mai ka hana hewa mua ana a hiki i ka hana hewa hope ana, a i waiho i ka hoopii ma ia palapala no ua mau hewa nei a pau, a no kekahi paha o ua mau hewa nei.

PAUKU 23. Ma kela a me keia palapala hoopii hoahewa no ka aihue, a i ole hana apuka e ae, hoopoino ana, holo ana, hoonalowale ana, a i ole huna ana i kekahi palapala kuleana aina holookoa, a apana paha, o ua palapala nei, alaila, e lawa kupono no ke hoakaka oia maloko o ua palapala nei ka olelo hoike o ke kuleana, a i ole kekahi apana o ke kuleana o ke kanaka, a o kekahi paha o ua poe kanaka nei i loa ke kuleana, ina no ma ke ano hooilina, a ulia wale mai paha ma ka mana kanawai, a i

ole mahele kaulike paha iloko o ka waiwai paa e pili ana i ua kuleana nei, a e hoakaka hoi i ua waiwai paa nei; a i ole i kekahi apana o ua waiwai nei.

PAUKU 24. Ma kela a me keia palapala hoopii hoahewa no kekahi na hewa i hoakaka ia mahope nei, aole no e makemake ia e hooia ia ma ka palapala hoopii he waiwai no kekahi ka palapala, a palapala hooiaio, mea e hana ai, a i ole mea e ae, i na mea i hana ia ai o ka hewa, oia hoi keia : Ka hewa aihue i kekahi palapala hooilina. Ka hewa aihue i kekahi palapala moololo mua o kekahi Ahahookolokolo. Ka hewa aihue hahae, ooki, mahele ana a kaawale, a i ole wawahi ana me ka manao e aihue i kekahi mea i hana ia me kekahi metala a paa ma kekahi kihi huinaha a i ole alanui paha, a i ole ma kekahi wahi e ae i hanaia no ka pono o ka lehulehu, a i mea hoonani paha.

PAUKU 25. I mea e pale aku ai i na pohihihi ma ka waiho ana i na hoopii e kue ana i kekahi poe hana hewa ma na hihia a pau no ke apuka ana i ka waiwai i waiho ia aku e malama, a i ole ka hoolilo apuka ana nona, a i ole hoolilo ia ana ia hai e kekahi kanaka, e mana no ma ke ano kanawai ke hoakaka ma ka palapala hoopii hoahewa me ka hoopii i ka mea hana hewa no kekahi mau hewa kaawale he lehulehu no ke apuka i ka waiwai i waiho ia aku e malama, a i ole hoolilo apuka ana nona a no hai paha, e oi ole ana mamua o ekolu i hanaia paha e ia me ke kue i ke kanaka hookahi no ia apuka mua ia maloko nae o na malama eono mai ka hana ia ana o ka hewa mua a hiki i ka hewa hope.

PAUKU 26. Ma na hihia aihue a pau i hanaia me ke kue i ko ka Moi waiwai, a i ole no ke apuka ana i ka waiwai i waihoia e malama, hoolilo apuka ana nona, a hoolilo no hai i hana kue ia i ko ka Moi waiwai ina he waiwai lewa dala a hoopaa waiwai e ae paha, alaila e mana ma ke ano kanawai ma ka palapala kauoha e hoopaa hao a kekahi Lunakanawai nana i hookolokolo ka mea hana hewa, a e hookomo hoi ma ka palapala hoopii hoahewa e hoopii ia ai ua mea hana hewa nei, ke hoakaka i ka waiwai lewa dala a hoopaa waiwai e ae paha i hai mua ia ae la ma ka inoa o ka Moi.

PAUKU 27. Ma na hihia aihue a pau no kekahi waiwai lewa i waiho ia i mea lako hale ma kekahi hale, a he hale hoolimalima e noho ai, alaila e ku i ke kanawai ke waiho aku ma ka

palapala hoopii hoahewa ma na ano maa mau no he aihue, a ma na hihia aihue a pau i kekahi mea i pili paa i hoolimalima ia e like me ia i olelo ia, ke waiho i ka hoopii ma ka palapala hoopii hoahewa ma na ano me he mea i hoolimalima i ka hale a rumi paha ua mea hana hewa la, a ma kekahi o ia mau hihia i hai ia ae la e hoakaka i ka waiwai, no ka ona waiwai pono, a i ole no ka mea paha nana i hoolimalima aku."

PAUKU 28. Ma kela a me keia palapala hoopii hoahewa e hoakaka ana he aihue ana me ka manao kolohe i kekahi waiwai, e pono ma ke kanawai ke hookomo aku i na kumu a mau kumu lehulehu no ka loa kolohe ana mai o ua waiwai nei, a o kekahi apana paha a mau apana paha o ua waiwai nei, me ka ike no he waiwai i aihue ia, a ma na palapala hoopii hoahewa no ka loa kolohe ana mai o kekahi waiwai me ka ike no he waiwai i aihue ia a ma na palapala hoopii hoahewa no ka loa kolohe ana mai o kekahi waiwai me ka ike no he waiwai i aihue ia, e pono ma ke kanawai ke hookomo i kekahi kumu no ka aihue me ka manao kolohe i ua waiwai nei kekahi.

PAUKU 29. Ma ka palapala hoopii hoahewa no ke kakan apuka hoololi ano e ana, haawi ana, hoolaha ana aku, hoolilo ana aku ia hai, a i ole no ka aihue ana, apuka ana i ka waiwai i waiho ia aku e malama, lawe ana mai mamuli o ka hooweliweli, hoolilo ana nona, hoolilo ana ia hai, hana ino ana, a i ole huna ana, a i ole loa ana mai paha ma ka imi loa ma ka hoo-punipuni o kekahi palapala, e lawa kupono no ke hoakaka ia ua palapala nei ma o kekahi inoa la, a i ole kekahi ano hoomaopopo e ae e hiki ai ke ike ia ua palapala nei, a i ole ma o kona ano maoli 'la, me ka hoakaka ole maloko i kekahi kope a ano hoohalike, a i ole hoakaka e ae o ua palapala nei, a i ole o kona kumu waiwai paha.

PAUKU 30. Ma na hihia e ae a pau i manaoia ai he kupono ke hooiaio ia ma kekahi palapala hoopii hoahewa, kekahi palapala hoakaka kumu, ina no he palapala i kakau holookoa ia, a o kekahi apana wale no paha ma ka palapala lima pai hakahaka, a i ole hua helu paha, alaila e lawa kupono no ke hoakaka i ua palapala nei ma kekahi inoa a hoakaka e ae e hiki ke ike ia aku ua palapala nei, a i ole ma ka manao paha o ua palapala nei, me ke kakau ole ana i kope a ano hoohalike e ae o ua palapala holookoa nei a apana paha.

PAUKU 31. Ma na palapala hoopii hoahewa no ka hooihiki wahahee, a i ole, no ka lawe a hana ana, kakau inoa ana, a kakau ana malalo o kekahi palapala me ke kolohe a ano kue i ke kanawai a me ka makemake e kolohe me ka hoopunipuni nae, ke apuka me ke ano maalea, a manao ino paha i kekahi olelo hoike, olelo hooiaio, olelo hoike kumu, olelo hooihiki (affidavit) olelo hoike i kakauia, palapala hoopii, olelo hai aku i ka lohe, palapala hoakaka kumu, a i ole palapala lima e ae, alaila e lawa kupono no ke hoakaka ma ua palapala hoopii hoahewa nei i ka io maoli o ka hewa i hooiia maluna o ua mea hoopii ia nei, a me ka Ahahookolokolo i laweia aku ai a hanaia ia, a kakau inoa inoia ai, a kakauia ai paha malalo o ua palapala nei, ka olelo hooihiki, olelo hooiaio, olelo hoike kumu, olelo hooihiki (affidavit,) olelo hoike i kakauia, palapala hoopii, olelo pane, olelo hai aku i ka lohe, palapala hoakaka kumu, a i ole palapala lima e ae, me ka hoakaka ole ma ua palapala hoopii hoahewa nei i ka palapala hoopii, olelo pane, olelo hooiaio, olelo hoike kumu, a i ole kekahi hana e ae paha i lawelawe ia ina no ma ke kanawai, a i ole kaulike paha, a i ole ma na hookolokolo e ae paha, a me ka hoakaka pu ole ana hoi i ka mana hookohu, a i ole mana o ka Aha, a mana paha o ke kanaka, nana i hoolohe ua hewa nei a hoahewaia ai.

PAUKU 32. Ma na palapala hoopii hoahewa no ka hookonokono e hooihiki wahahee, a i ole no ka hana kolohe a aelike ana me kekahi kanaka e hana me ka manao kolohe, a hana hooihiki wahahee me ka manao kolohe ana, a i ole e kenakena ana, lilo ana paha i kumu, a i ole imi ana paha i kekahi kanaka nana e lawe, hana, kakau inoa, kakau malalo o kekahi palapala, me ke kue i ke kanawai, me ka manao kolohe, me ka hoopunipuni, me ke apuka, me ke ano maalea, manao ino a ano hoohaumia i kekahi olelo hooihiki, olelo hooiaio, olelo hoike kumu, olelo hooihiki (affidavit,) olelo hoike i kakauia, palapala hoopii, olelo pane, olelo hai aku i ka lohe, palapala hoakaka kumu, a i ole palapala lima e ae, alaila e lawa kupono no, ma na wahi a pau o ua hooihiki wahahee nei, a i ole hewa e ae i hai mua ia ae nei, i hana maoliia ai, ke hookomo iho i ka hoakaka i ka hewa o ke kanaka nana maoli i hana ka hewa hooihiki wahahee, a hewa e ae paha i hai mua ia ae nei, a malaila e hoakaka iho, o ka mea hoopiiia ua hana me ke kue i ke kanawai me ka manao kolohe

me ke ano ino, a ua kena, a ua imi a loa a ke kanaka i olelo ia e hana i ka hewa e like me na ano i hoikeia ae la maluna; a ma na wahi a pau i hana maoli ole ia ai ka hooiki wahahee, a hewa e ae i olelo mua ia ae nei, alaila e lawa kupono no ke hoakaka iho i ka io maoli o ka hewa i hooiia maluna o ka mea hoopii ia me ka hoakaka ole a hooiaio ole ana paha i kekahi o na kumu, a mau mea makehewa wale no i olelo mua ia, ke hoakaka a hooiaio paha ma na hihia o ka hooiki wahahee me ka manao kolohe, a me ka mao ino e hana pela.

VI.—NA ANO HANA E KUE AI I NA PALAPALA HOOPII HOAHWEA, NA
MANA E HOOLOLI AI.

PAUKU 33. O na kue ana a pau i na palapala hoopii hoahewa no kekahi hewa i ike maopopo ia ma ua palapala nei, e hana ia no ia ma ke ano he palapala hooie (demurrer) e kaohi ana, a i ole ia ma ke noi ana, a e hoopau wale i ka palapala hoopii hoahewa mamua ae o ka pane ana o ka mea i hoopii ia, a aole mahope aku, a o kela Aha keia Aha i waiho ia aku ai kekahi olelo kue no kekahi hewa o ua palapala nei, ua hiki no ina ua manao ia he kupono, ke kauoha aku i ua palapala hoopii hoahewa nei, e hoololi koke ia ma kahi i hewa e kekahi luna o ka Aha, a i ole e kekahi kanaka okoa, a ma ia manawa mai e hele aku ai ka hihia imua, me he mea la aole hewa i puka mai; a aole he noi e kaohi ai i ka olelo hooiholo, e ae ia no kekahi hemahema ma kekahi palapala hoopii hoahewa, i hiki ke noi ia mamua ma ke ano kaohi i ka olelo hooiholo, a noi paha e hoopau wale e like me ia i olelo mua ia ae la.

VII.—HOOPANEE ANA I NA HIHIA, &c.

PAUKU 34. Aole no e ae ia he kuleana ko kekahi mea ma ke ano he pono maoli nona ina ua hoopii ia, ke hooie oia, a i ole ia e hoopanee i ka hookolokolo ana a kekahi palapala hoopii hoahewa i waiho mai ai e kue ana ia ia, a i ole i haawi aku ai i manawa e pane ai, a kaohi ai paha i ka olelo hooiholo no ua palapala hoopii hoahewa nei i ae ia aku ia ia. Aka nae, ina o ka aha i hoopii ia ku ai ua kanaka nei a e kekahi mea e ae paha, ina e manao ua Aha nei he mea kupono e ae ia oia i ma-

nawa hou aku e pane ai, a i ole ia e hana i palapala hoole, a i ole hoomakaukau ai paha i kumu pale nona a mea e ae paha, alaila e hiki no i ua Aha nei ke ae aku i manawa hou e pane ai, a e hoole aku ai, a i ole ia e hoopanee ai i ka lawe ana mai a hoolohe ana i ka olelo pane, a olelo hoole a me ka hookolokolo ana, a i ole e like la paha me ke ano o ka hihia, ina no ka hookolokolo ana i ua kanaka nei ma ke kau aha hookolokolo e hiki mai ana a ma kekahi kau paha mamua mai, a ma ka bela a ano e ae paha e like me ka ua aha nei e manao ai he pono.

VIII.—KOINA O NA AHA E ILI OLE ANA NA KA POE I HOOPII IA E UKU.

PAUKU 35. Aole no e ku i ke kanawai ke lawe a koi aku paha, a i ole e lawe mai paha i kekahi koina o ka Aha no ka hoopuka ana i kekahi palapala no kekahi kanaka a mamuli paha o kekahi kanaka i hoopiiia paha no kekahi feloni, a i ole no ke kokua ana paha i ua feloni nei, a i ole no kekahi misidamina paha iloko o kekahi Ahahookolokolo mana ma ka hihia Karaima. A aole no hoi e hiki ke lawe a koi ia a lawe mai paha i kekahi koina mai kekahi oia poe kanaka no ka noho hoopaa bela ana, a i ole no ka hoopukaia ana o kekahi palapala kuu kino, a i ole no ke kakau ana i kekahi hele ana mai, no ka hiki mai mua o ka Aha, a i ole he olelo pane paha i kekahi mea i hoike ia mai, a i ole no ka hookuu ana i kekahi hoopaa bela i lawe ia mai e ua kanaka nei i hope a mau hope paha no lakou, aka, ua hiki ke kauoha ia e uku ia na koina a pau e ka mea i hoopii ia, a i hoahewa ia, oia kekahi hapa o ka olelo hoololo.

IX.—KUKULU ANA IMUA O KA AHA, A ME KA PANE ANA, A PELA AKU.

PAUKU 36. Ina o kekahi kanaka i kukulu ia imua o ka Aha malalo o kekahi palapala hoopii hoahewa no kekahi ofeni, e hoopuka mai i kana olelo pane, e olelo ana "aole i hewa," alaila, e manao ia no ma ia pane ana a ua kanaka nei (me ka manao hou ole ana i kekahi ano rula e ae), ua waiho mai la oia ia ia iho imua o ke Aupuni no ka hookolokolo ana, a na ka aha hookolokolo e kauoha i jure ma na rula mau no ka hookolokolo ana i ua kanaka nei.

PAUKU 37. Ina o kekahi kanaka i kukulu ia imua o ka Aha a hoopii ia no kekahi ofeni, e ku malie me ka ekemu ole mamuli o ka hoomauhala, a i ole e pane pololei i ka palapala hoopii hoahewa, alaila ma na hihia a pau oia ano e ku no i ke kanawai (ina e manao ka aha pela), ke kauoha i ka Luna Aupuni kupo e hookomo iho i ka olelo pane "aohe i hewa" ma ka aoao o ua kanaka nei, a o ua olelo pane nei i hookomo ia mai e like no ia, a e manaoia me he mea la na ua kanaka nei i pane maoli pela.

PAUKU 38. Ina o kekahi kanaka i hoopii ia no kekahi hewa he pupule, a ma ke kukulu ia ana mai paha e pane imua o ka Aha e ike ia ai he pupule io oia e kekahi jure i koho pono ia e like me ke kanawai no ia hana, a ma ia mea ua hiki ole i ua kanaka nei ke hookolokoloia malalo oia palapala hoopii hoahewa, a i ole ia ina paha ma ka hookolokoloia ana o kekahi kanaka i hoopii ia, e ike ia ai e ke jure ua kanaka nei i hoopii ia ai malalo o ka palapala hoopii hoahewa he pupule, alaila e kui ke kanawai i ka Ahahookolokolo i hoopii ia mai ai ua kanaka nei e hookolokoloia, a kukulu ia paha e pane, e like me na olelo mamua, ke kauoha i kela ike io ana he pupule e kakauia ma ka moololo o ka Aha; a ma ia manawa pu hoi e kauoha i ua kanaka nei e hoopaa ia ma kahi paa a hiki i ka wa e hoike ia aku ai ko ka Moi makemake. A ina o kekahi kanaka i hoopii ia no kekahi ofeni, e laweia mai oia imua o kekahi Aha e hookuu ia aku ai no ka nele i ke kumu e hiki ai ke hookolokolo a ke ike ia ua kanaka nei he pupule, alaila, e ku i ke kanawai i ua aha nei ke kauoha i jure i hoonohoia e imi i ka oiaio o ka pupule o ua kanaka nei; a ina o ke jure i hoonohoia e like me ia i olelo ia ae la, e ike maopopo ua pupule io ua kanaka nei, alaila e ku i ke kanawai i ka aha hookolokolo ke kauoha i ua kanaka nei e hoopaa ia ma kahi paa, ma kahi a ma na ano e like me ka ua Aha nei e manao ai he pono, a hiki i ka wa e hoike ia aku ai ko ka Moi makemake. A ma na hihia pupule a pau, e like me ia i ike ia, e ku no i ke kanawai i ka Moi me ka ae ana, a kuka pu ana me kona mau Kuhina, ke haawi i kauoha no ka hoopaa pono ana i ua kanaka nei i ike ia he pupule, e like ka loihi me ko ka Moi makemake ma kahi a ma na ano ana me kona mau Kuhina e manao ai he pono.

PAUKU 39. Aohe no e lilo i mea ole kekahi palapala hoopii hoahewa no kekahi hoohakalia ana i ka olelo pane no ka hewa aña e ka inoa (misnomer), a i ole no ka nele ana i ka hoohui mai i kekahi kumu a i ole no ka hoohui hewa ana paha o ko aoao e waiho mai ana i ua olelo pane nei, ina ua lawa pono i ka manao o ka Aha mamuli o ka olelo hoike (affidavit) i kakauia, a mea e ae paha e maopopo ai ka oiaio o ua olelo pane nei ; aka hoi, ma ka hihia e like la me ia, e kauoha koke ka Aha e hooponopono ia ua palapala hoopii hoahewa nei a like me ka oiaio, a e kahea i ka aoao i hoopii ia e pane i ua hoopii nei, a e hele aku hoi imua me he mea la aohe olelo pane hoohakalia i waihoia mai.

PAUKU 40. Ina o kekahi olelo pane no kona hoopai mua ia'na, a hookuu mua ia ana paha (autrefois) e ahewa, a i ole (autrefois) hookuu, alaila, e lawa kupono no i ka mea hoopii ia e hoike mai ana ua ahewa ia oia e like me ke kanawai, a i ole ua hookuu ia paha (e like me ke ano o ka hihia), no ka hihia a ofeni paha i hoakaka ia ma ka palapala hoopii hoahewa.

PAUKU 41. Na lawelawe ana malalo o kekahi palapala hoopii hoahewa no ka hana ana i kekahi ofeni mahope iho o kekahi ahewa mua ia ana, a i ole mau ahewa ia ana paha, elike no ia me nei (oia hoi penēi ka olelo ana) : Ka mua e hana ai, o ke kukulu mai i ka mea hana hewa e pane ma kahi wale no o ka hewa hope i hoakaka ia ma ka palapala hoopii hoahewa : a ina i pane mai oia "aohe i hewa," a i ole ina paha ua kauoha ka Aha e hookomo ia he olelo pane aole i hewa ma kona aoao, e kauoha ia ke jure, i kinohi e ninaninau ma na mea pili i ka hewa hope wale no ; a ina i maopopo ia lakou ua hewa, a i ole ma kona kukulu ia ana mai paha e pane, ua pane mai la oia "ua hewa," alaila oia kona manawa e ninau ia ai (a aole mamua aku), ina ua ahewa mua ia oia e like me ia i hoakaka ia ma ka palapala hoopii hoahewa, a ina oia e ae mai ua ahewa mua io ia no oia mamua, alaila e hiki no i ka Aha ke hoomaka aku e hoopuka i kona olelo hoopai, aka hoi, ina oia e hoole i kona ahewa mua ia ana, a i ole ku malie mai paha me ka'ekemu ole no ka hoomanao ino, a i ole pane pololei ole mai paha i ua ninau nei, alaila, na ua jure nei i kauoha ia i kinohi e like me na olelo mamua, a i ole (ina mamuli o ka olelo pane "ua hewa"

ma ka hoomaka ana o ka hihia aole ua jure nei i kauoha ia,) alaila, e like la me na hihia e ae, e kauoha ia ke jure e ninaninau i na mea e pili ana i kela ahewa mua ia ana, a mau ahewa mua ia ana paha ; a ma na hihia i kauoha ia ai ke jure pela i kinohi, aole e lilo i mea nui ka hooihiki hou ana aku i ka poe jure, aka hoi, o ka lakou hooihiki mua ia ana no e mana'o ia no ia ma na mea a'pau, e lawa no ua aha nieniele hope nei i olelo ia ae la. Aka nae, ina ma ka hookolokolo ia ana o kekahi kanaka no kekahi o ua hewa hope nei, e waiho mai ua kanaka nei i kekahi olelo hoike no kona inoa a'no maikai, alaila, e ku no i ke kanawai i ka aoao hoopii ma kana pane no ia kumu, ke waiho mai i olelo hoike o ke ahewa mua ia ana o ua kanaka nei, a mau ahewa ia ana paha no ka hewa mua, a i ole mau hewamua paha ; mamua ae o ka hoihoiia ana mai o ke jure i ka lakou olelo hooihiki ahewa ; a e ninaninau ke jure i na mea e pili ana i kela ahewa a mau ahewa mua ia ana paha ma ia manawa no a lakou e ninaninau ana i na mea e pili ana i ua ahewa hope nei.

PAUKU 42. E hiki no i kela mea keia mea i hoopii ia no ka hewa ku i ka hoopaiia no ka make, e koi aku i ke kakauolelo, oia a o kona loio paha, a loa'a mai ka palapala inoa o ka poe jure no ia kau hookoloko, a e loa'a hoi ia ia ka palapala kii aku i na hoike e maopopo ai kona pono.

PAUKU 43. Ma na hihia feloni a pau ina he mea hiki ole i ka mea i hoopii ia e hoolimalima i loio nana e kokua ia ia, e hiki no i ka Aha ke haawi i loio nona, noloko ae o ka poe loio i ae ia a nana no e hooikaika ma ke kokua ana ia ia me ka uku ole ; a ina e hoole kekahi loio he hoowahawaha no ia i ka Aha.

PAUKU 44. O kela kanaka keia kanaka Hawaii i kukulu ia e pane malalo o kekahi palapala hoopii hoahewa ke koi ana i ka Loio Kuhina, i kope o ka palapala hoopii hoahewa ma ka olelo Hawaii.

PAUKU 45. Na ka Loio Aupuni e hoomaka i ka hana, a e lawe mai i kona mau hoike a me na mea e maopopo ai, a pau na hoike o ka aoao i hoopii ia a me ka hai ana o kona mana'o, a o kona loio paha imua o ke jure, alaila na ka Loio Aupuni e hai aku i kona mana'o imua o ka jure, a o ka pau no ia o ka hoo-paapaa ana.

X.—NA PALE ANA.

PAUKU 46. Ō na kanaka a pau e hookolokolo ia ana no na ofeni, e aeia no lakou mahope iho o ka pau ana o na hana a ka aoao hoopii e hana i olelo pane piha, a olelo pale paha i ka hihia ma o ke kokua a loio la paha.

XI.—NA LIKE OLE ANA A ME NA HOOLOLI.

PAUKU 47. Ina ma ka hookolokolo ia ana ma kekahi palapala hoopii hoahewa, e hōea mai kekahi like ole mawaena o na mea i hoakakaia iloko o ua palapala hoopii hoahewa nei a mena olelo hoike i waihoia mai i hooiaio ia no ua palapala hoopii nei, alaila e hana ia a e ku no hoi i ke kanawai i ka Aha e lawe ia mai ai ua hihia nei, ina e manao ua Aha nei i kela kumu like ole, aole he mea nui e pili ana i ke kuleana io o ka hihia, a aole e loa ana he poino i ka mea hoopii ia iloko o kana olelo pale ma ia mau kumu, ke kauoha i kela palapala hoopii hoahewa, e hoololi ia a like me ka hooiaio ma ua wahi nei i okoa o ka palapala hoopii hoahewa, a ma na ano pu hoi a ua Aha nei e manao ai he pono, a ma na kumu hoi e pili ana i ka hoopanee ana i ka hookolokolo e hanaia ana imua oia jure, a i ole jure okoa paha e like me ka ua Aha nei e manao ai he pono, a mahope iho o ua hoololi ana nei e hele aku ka hihia imua, a i na wa e hele aku ai ka hihia imua, ma na ano no, a e like loa la ma na mea a pau a me na haawina like, e pili aia i na mea e ili mai ana maluna o na hoike, e hoopii ia mai ana no ka hoike wahahee, a ma kekahi ano e ae paha, me he mea 'la aole like ole i puka mai; a ma na hihia a pau oia ano e hoopanee ana i ka hookolokolo ana, e ku no i ke kanawai i ka Ahahookolokolo ke hookuu i ke jure i hoo-hikiia mai ka lakou haawi ana i kekahi olelo hoo-holo a me ka kena pu hoi e kakau kua ia ka palapala hoopii hoahewa i na huaolelo "ua hookuua ke jure" mai ka haawi ana i olelo hoo-holo. Aka nae, ma ua mau hihia nei a pau i hoopaneeia ai ka hookolokolo ana e like me ia i oleloia ae 'la, e ku no i ke kanawai i ua Ahahookolokolo nei ke hoomahuahua i ka bela o ka mea hoopii ia a me ka hope a mau hope paha (ina he hope) ma ke ano like; a ma na hihia oia ano, o na hoike i hoo-naia i ka palapala kii e haawi mai i ka lakou olelo hoike, e paa maluna o

lakou ke kuleana e hele mai e haawi i ka lakou olelo hoike pakahi, a o ka mea hoopii ia kekahi e paa malalo o ke kuleana e hele mai i mea e hookolokoloia ai oia ma ka manawa a ma kahi o ua hookolokolo ana nei i hoopaneeia aku ai me ka hoopaa hou ole ana ma kekahi palapala bela hou, a i ole kii hou ana paha me kekahi palapala kii hou paha no ia kumu, ma ia ano no, a e like la me he mea 'la, o ka mea hoopii ia i hoopaa mua ia a me na hoike i kii mua ia me ka palapala kii e hele mai e haawi i ka lakou olelo hoike, ma ka manawa a ma kahi o ua hihia nei i hoopanee ia'ku ai. Aka nae, ina e hookolokolo ia aku ana ua hihia nei imua o kekahi jure hou aku, alaila, e kuleana pu no ke Aupuni a me ka mea hoopii ia ke kue like i na jure e like la me ke kuleana like i loa ia laua ma ke kue ana i na jure mua, mamua iho o ko lakou hoonohoia ana he poe jure no ua hihia nei.

XII.—OLELO HOOHOLO A NA JURE.

PAUKU 48. Ma na hihia e hoike ia mai ana ma ka hookolokolo ia ana o kekahi kanaka i hoopii ia no kekahi ofeni, ua pupule ua kanaka nei i ka manawa o ka hana ia ana o ua ofeni nei, a ua hookuu ia ua kanaka nei, alaila, ua makemakeia ke jure e imi maopopo ina ua kanaka nei he pupule i ka manawa o ka hanaia ana o kela ofeni, a e hoike oiaio mai ina ua hookuu ia ua kanaka nei e lakou mamuli o ia pupule ana, a ina i ike ia e lakou he pupule ua kanaka nei i ka manawa o ka hanaia ana o ua ofeni nei, alaila, o ka aha i laweia mai ai ua hihia nei e hookolokolo, e kauoha oia e hoopaaia ua kanaka nei ma kahi a ma na ano a ua Aha nei e manao ai he pono a hiki i ka manawa e hoike ia aku ai i ko ka Moi makemake, a ma ia manawa e ku no i ke kanawai i ka Moi me ka ae o kona Aha Kuhina, ke haawi i kauoha no ka paa pono ana i ua kanaka nei i ike ia he pupule, oiai kona makemake, a ma kahi a ma na ano ana i manao ai he pono.

PAUKU 49. Ina ma ka hookolokoloia ana o kekahi kanaka i hopiia no ka feloni, a i ole misidamina, e puka mai imua o ke jure ma o na olelo hoike 'la, aole ka mea i hoopiiia i hoopiiha pono i ka hewa i hooiia maluna ona, aka ua hewa wale no oia no ka hoao ana e hana i ua hewa nei, alaila, aole no e loa ka kuleana e hookuu ia ai ua kanaka nei ma ia kumu, aka, e hiki

no nae i ke jure ke hoike mai i ka lakou olelo hooholo, aole ka mea i hoopii ia i hewa a no ka feloni, a i ole misidamina i hoouli ia maluna ona, aka, ua hewa nae no ka hoao ana e hana i ua hewa nei, a ma ia manawa e ili maluna o ua kanaka nei ka hoopai ma na ano a pau, me he la ua ahewa ia oia malalo o ka palapala hoopii hoahewa no ka hoao ana e hana i ka feloni maoli, a i ole ia misidamina paha, i olelo ia ma ka palapala hoopii hoahewa, a aohe no e hoopii hou ia kekahi kanaka no ka hoao ana e hana i ka feloni, a i ole misidamina ana i hookolokolo mua ia ai.

PAUKU 50. Ina ma ka hookolokolo ia ana o kekahi kanaka no kekahi misidamina e puka mai ana ma o na olelo hoike la o na kumu i hoike ia mai he hewa feloni ia ma ke kanawai, alaila aole no e hookuu ia ua kanaka la mailoko ae o ka hewa misidamina malalo o ia kumu, a aohe kanaka i hoopii ia no ia misidamina, e hiki ke hoopii hou ia aku mahope no ka feloni malalo oia mau kumu mua i olelo ae nei, ina aole ka aha e lawe ia aku ai ua hihia nei e hookolokolo, e manao pono ma kona noono maikai e hookuu i ke jure mai ka haawi ana i kekahi olelo hooholo ma ua hookolokolo ana nei, a e kauoha pu ana hoi e hoopii ia ua kanaka nei no ka feloni a ma ia hihia e hiki no ke lawelawe ia ua kanaka nei ma na ano a pau, a me he mea la hoi aole ua kanaka nei i hookolokolo iki ia no ua misidamina nei.

PAUKU 51. Ma ka palapala hoahewa no ka powa, no ka ai-hue, a no kekahi ofeni e ae mamua o ke degere hookahi, e hiki no i ke jure ke hoomaopopo ma ka olelo a na hoike, aole kupono, ka hewa i ke degere i olelo ia ma ka palapala hoopii hoahewa, alaila, e hooholo ia no e hoahewa aku ia ia ma kekahi degere malalo iho.

PAUKU 52. Ina ma ka hookolokolo ia ana o kekahi kanaka i hoopii ia no ka hewa pue, a i ole moe kane ana, a i ole me ka hewa o ka lima ikaika ana, a i ole me ka moe ana i ke kaikamahine malalo o na makahiki he umi o keia Aupuni a i ole malalo o na makahikiki he umikumamaha paha ina aole e holopono ka manao o ke jure ua hewa oia no ia mau hewa, aka nae ua lawa ma ko lakou manao ua hewa oia no ka lawelawe ana me ka manao e hana i ua hewa nei, alaila e hiki no i ke jure ke hoike mai i ka lakou olelo hooholo aole oia i

hewa no ka ofeni i hoopii ia ai, a e hiki hoi ia lakou ke ahewa mai i ua kanaka nei no ka lawelawe ana me ka manao e hana i ua hewa nei.

PAUKU 53. Ina ma ka hookolokolo ia ana o kekahi kanaka malalo o kekahi palapala hoopii hoahewa no ka powa, e puka mai imua o ke jure aole ka mea hoopii ia i hana i ka hewa powa, aka nae ua lawelawe me ka manao e powa, alaila, aohe e kuleana ana ka mea hoopii ia e hookuu ia malalo oia kumu: aka nae e hiki ana i ke jure ke hoike mai i olelo hooholo na lakou ua hewa ka mea hoopii ia no ka lawelawe ana me ka manao e powa, a ma ia manawa e kuleana ana e hoopai ia ka mea hoopii ia ma na ano a pau, me he mea la ua ahewa ia oia malalo o ka palapala hoopii hoahewa no ka lawelawe ana ma ke ano kolohe me ka makemake e powa; a aohe kanaka i hookolokolo ia pela e like me ia i hoike ia ae la e hiki ke hookolokolo hou ia no ka lawelawe ana me ka manao e powa no ia hewa ona i hookolokolo ia ai pela.

PAUKU 54. Ina ma ka hookolokolo ia ana o kekahi kanaka i hoopii ia no ke apuka ana i ka waiwai i waiho ia ia ia e malama, e hooiaio ia mai ua lawe oia i ka waiwai i oleloia ma na ano e hiki aku ai ma ka manao o ke kanawai i ka aihue, alaila, aole no ia he kumu e kuleana ai oia e hookuuia, aka hoi e hiki no i ke jure ke hoike mai i olelo hooholo na lakou aole ua kanaka nei i hewa no ke apuka i ka waiwai i waiho ia aku ia ia e malama, aka nae, ua hewa no oia no ka aihue a ma kela a me keia degere paha, a ma ia manawa no e ili ai maluna o ua kanaka nei ka hoopai ma na ano no a pau e like la me he mea la ua ahewa ia oia malalo o kekahi palapala hoopii hoahewa no ia aihue a ma ke degere hoi i hooholoia. A ina ma ka hookolokoloia ana o kekahi kanaka i hai ia mai no ka aihue e hooiaio ia mai ua lawe oia i ka waiwai i oleloia ma kekahi ano, e manao ia ai ma ke kanawai he apuka ana i ka waiwai i waiho ia aku e malama, alaila, aole ma ia kumu e kuleana ai oia e hookuu ia, aka nae e hiki no i ke jure ke hoike mai i olelo hooholo na lakou aole i hewa ua kanaka nei no ka aihue, aka, ua hewa no ke apuka ana i ka waiwai i waiho ia aku e malama a me ka hewa oia ano, a ma ia manawa no e ili ai iluna o ua kanaka nei ka hoopai ma na ano a pau me he mea la ua ahewa ia oia malalo o

ka palapala hoopii hoahewa no ua apuka ana nei i ka waiwai i waiho ia aku e malama, a ma ka degere pu hoi i hooholoia. A i ole ka aihue i olelo mua ia, e hiki no ke hoopii hou ia aku no ka aihue, a i ole no ke apuka i ka waiwai i waihoia aku e malama mahope aku ma ia mau kumu no nae i olelo mua ia.

PAUKU 55. Ina ma ka hookolokoloia ana o kekahi kanaka i hoopii ia no ka imi waiwai a loa mai mamuli o ka hoopunipuni e hooiaioia mai ana ua loa mai iaia ua waiwai nei i oleloia mana ano e lilo aku ai ma ka mana kanawai i aihue, aole mamuli o ia kumu e kuleana ai oia e hookuuia, a aole kanaka i hookolokoloia no ia misidamina, e hiki ke hoopii hou ia aku mahope no ka aihue malalo oia mau kumu i hana mua ia.

PAUKU 56. Ina ma ka hookolokoloia ana malalo o kekahi palapala hoopii hoahewa no ka aihue e puka mai ana, o ka waiwai i hoakakaia ma ua palapala hoopii hoahewa nei ua aihue ia ma ka manawa hookahi, he mau manawa kaawale na wa i lawe ia ai, alaila aole ma ia kumu e makemakeia ai ka aoao hoopii e wae, o ka lawe hea la ka lawe ana e lawelawe mua ia ai e ia, ina nae aole e puka mai ana, ua oi aku mamua o ekolu lawe ana, a i ole ua oi aku mamua o eono malama i hala mawaena o ka lawe mua ana a hiki mai i ka lawe hope ana, a ma kela a me keia oia mau lawe hope ana e makemakeia ai ka aoao hoopii e wae i ua mau lawe ana 'la ana e lawelawe ai, aole nae e oi aku mamua o ekolu ina e maopopo ana, ua hana ia mawaena o na malama eono mai ka lawe mua ana a hiki i ka hope o ua mau lawe ana nei.

PAUKU 57. Ina ma ka hookolokoloia ana o elua a oi aku paha kanaka i hoopii ia no ka lawe hui ana i kekahi waiwai i loa mai, alaila e hooiaio ia he hookahi a oi aku o ua poe kanaka nei i loa a lawe kaawale i kekahi apana a mau apana paha oua waiwai e ku no i ke kanawai i ke jure ke ahewa malalo o ia palapala nei, a hoopii hoahewa i kekahi o ua mau kanaka nei, e hooiaio ia mai ana ua loa mai a lawe i kekahi apana, a mau apana paha o ua waiwai nei.

PAUKU 58. Ina ma kekahi palapala hoopii hoahewa, he elua a oi aku mau kumu no ka aihue kolohe ana, a me ka loa pu ana mai, e waiho ia ana ma ka hoopii kua i kekahi kanaka, alaila aole e makemake ia e wae ka aoao hoopii i ke kumu ana e ha-

na muia ai; aka e ku no i ke kanawai i ke jure nana e hookolokolo i ka hihia ke hoopuka i olelo hoocholo ahewa no ka aihue ana i ka waiwai, a i ole no ka loa a lawe ana mai i ua waiwai nei, a i ole, kekahi apana paha a mau apana paha o ua waiwai nei, me ka ike no he waiwai i aihue ia. A ina o ua palapala hoopii hooahewa nei i waihoia aku e kua ana ia i na kanaka elua a oi aka paha, alaila e ku no i ke kanawai i ke jure nana e hookolokolo i ua hihia nei ke ahewa i na kanaka a pau, a i kekahi paha o ua poe kanaka nei i olelo ia ua hewa ina no ka aihue ana i ka waiwai, a i ole no ka loa ana mai paha a lawe ana i ua waiwai nei, a i kekahi apana paha, a mau apana o ua waiwai nei, me ka ike no he waiwai i aihue ia, a i ole ke hoocholo i hoochahi a i ole oi aku o ua poe kanaka nei i oleloia ua hewa no ka aihue ana i ka waiwai, a e ahewa hoi i ke koena mai o ua poe nei no ka loa ana mai a lawe ana i ua waiwai nei a i kekahi apana paha a mau apana paha o ua waiwai nei, me ka ike no he waiwai i aihue ia.

PAUKU 59. Ina ma ka hookolokoloia ana o kekahi kanaka no kona pili ana iloko o kekahi hoohaunaale a aha hoohaunaale kua i ke kanawai e like me ia i hoakakaia ma ka Pauku 10 o ka Mokuna XXXVIII o ke Kanawai Karaima, a i lawa pono ole i ka manao o ke jure ua ku i ka hewa ua kanaka nei no ia mea, aka hoi, ua lawa pono i ko lakou manao ua hewa ua kanaka nei no kekahi misidamina e like me ia i hoakaka ia ma ka Pauku mamua iho, alaila e hiki no i ke jure ke haawi mai i olelo hoocholo na lakou aole oia i hewa no ka ofeni i hoopii ia ai, aka ua hewa nae no kela misidamina, a e hiki no hoi ke hoopai ia ua kanaka nei e like me ia hewa.

XII.—NA OLELO HOIKE MA KEKAHI MAU HIIHIA.

PAUKU 60. Ina ma na manawa e hoopiiia ai kekahi kanaka imua o kekahi aha hookolokolo no na hihia karaima, no kekahi hewa i hanaia mahope mai o kekahi mau hana ana i kela a i koia hewa paha, a mahope mai hoi o kekahi ahewa koke mua ia ana, a mau ahewa mua ia ana paha, alaila o ke kope o kekahi oia ahewa ia ana i hooiaioio e kekahi Luna Aupuni kupono o ka Aha nana i haawi mai i ua kope nei o kela ahewa koke ana a i ole hooiaio ia ai paha he kope oiaio e lawa pono no ia i hoike

nana e hooiaio i ke ahewaia ana o ka hewa mua, a e manaoia no kela ahewaia ana aole i hoohalahalaia a hiki i ka wa e hoike ia mai ai ua hoohalahalaia no.

PAUKU 61. O na kanaka a pau e noho ana malalo o na hoopii ia, e kuleana no lakou ma ka manawa o lakou e hookolokolo ia ai e nana me ka uku ole i na olelo hoike a pau i kakauia e kue ana ia lakou a i haawi ia hoi e like me ke kanawai i ka luna aupuni kupono o ka Aha nana e hoolohe aku ai ka hihia, a i ole nana paha e paa ana ua mau olelo hooiki nei i kakau ia.

PAUKU 62. O na olelo hooiki i kakau ia, i hanaia i ka hoo-maka ana o ka hihia, a i ole na nieniele e ae paha no kela a me keia kumu hoopii e kue ana i kekahi kanaka ua hiki ke heluhelu ia ma ke ano he olelo hoike i ka wa e hookolokolo ia ana ka hoopii, a i ole ma kela a me keia hihia e ae ma na hooiaio nae i like me ia a ma na ano a pau o lakou, e like la me ka make-make o ke kanawai e kau nei i keia wa e heluhelu ia ai ma na hookolokolo ana i ka hewa i kue ia e ua kanaka nei a i kakauia ai hoi ua mau olelo hooiki nei.

PAUKU 63. Ina manawa e hookolokolo ia ana kekahi kanaka i hoopii ia me kekahi hewa kue i ka Mokuna XXXI o ke Kanawai Karaima e makemake ia ana e hooiaio ia o na dala e lawe ia mai ana i hoike e kue aku ai i ua kanaka nei he dala epa a dala hoopunipuni, alaila e lawa kupono no ke hooiaio i ua dala nei he epa a hoopunipuni ma o ka olelo hoike la a kekahi hoike hiki ke hilina i ia.

XIII.—NA HOOLOLI E HOOPONO OLE AI MAHOPE IHO O KA OLELO
HOOHOLA A KE JURE.

PAUKU 64. O na olelo hooholo a pau a ke jure a me na hooholo a ka Aha e hoopuka ia ana mahope mai o ka hana ana i kekahi hoololi malalo o keia kanawai, e like no kona mana a me kona io ma na mea a pau me he mea la oia mau no ka palapala hoopii hoahewa ma ke ano e like me ka wa mahope iho o ka hanaia ana o ka hoololi.

PAUKU 65. Ina e lilo mai ana i mea e makemakeia ai ma kekahi manawa no kekahi kumu o kela ano keia ano, e kakau i moolelo ano pili rula wale no ma kekahi hihia i hanaia ai kekahi hoololi malalo o keia kanawai, alaila e kakauia ua moolelo nei ma

ke ano e like ia me ka palapala hoopii hoahewa e ku anamahope iho o ka hanaia ana o ka hoololi me ka nana ole ina ua hoololi ia a hoololi ole ia paha.

XIV.—NO NA OLELO HOOPAI A ME KA HOOKO ANA.

PAUKU 66. O ka olelo hooholo a ke jure a o ka aha paha, oia ke kumu o ka olelo hoahewa a hoopai a ka aha, e like me na uku hoopai o ke kanawai i haihaia, a na kekahi o na Lunakanawai e hai aku ; e hiki no nae ke hookia, a e hiki no hoi i ka Moi ke kala i ka hala, a i ole ia, e hiki no ke hoopii mamuli o ke kumu kupono e hooki i ka hooko ana.

PAUKU 67. E hiki no i kela a i keia o na Lunakanawai, ona Aha Kakau mamuli o ke kumu kupono i kona manao e kali iki ae i ka hoopai ana i ke kanakai hoahewa ia a hala ka manawa kupono i ke aloha, aole nae i lilo ia i mea e pono ai kekahi poe e aku.

PAUKU 68. Aole no e hoopai ia a make kekahi mea pupule, aole hoi ka wahine hapai keiki ; aole no hoi e hoopai ia pela kekahi keiki i ike ole i ka hewa a me ka pono.

PAUKU 69. No na mea a pau i hoopai ia i ka make ma ke kanawai o keia Aupuni, aole no i haiia'ku iaia ka olelo hooholo e make ai, a hala na hora he kanahakumamawalu mai ka manawa i hoahewa ia'i, aole hoi e hooko ia ka make maluna ona a hala na la he umikumamaha mai ka manawa i lohe ai oia i ka olelo hooholo e make ana oia.

PAUKU 70. Na ka Makai Kiekie, a kona waihona paha, e hoopai i ka make ma ka li ana i ka mea i ahewaia a make ma ka ai, a hiki i ka make ana, alaila e laweia ke kupapau e like me ka olelo a ka Aha, aole no e hoopaiia i ka make, aia kakau inoa ia ka palapala make e ka Moi ; aole hoi e hoopaiia i ka make mahope o ka palapala kala hala a ka Moi.

PAUKU 71. Ma na hihia karaima a pau, ina emi ka hoopai ana malalo o ka make, na ka Aha kahi i hoahewa ia'i, e hai koke aku i ka olelo hoopai e like me ke kanawai, na ke Kakau-olelo hoi e palapala iho, a e haawi aku i ke kope i hooiaio i ka luna makai kiekie, a i kona hope paha, e like me ka hooko ana a ka Aha.

XV.—HOOPAU ANA I KEKAHI MAU KANAWAI MUA.

PAUKU 72. E hoopau ia a ma keia ke hoopau ia nei na kanawai a me na hapa kanawai mahope iho nei, mai ka Pauku 1168 a hiki i ka Pauku 1184 o ke Kanawai Kivila e hookomo ana ia mau Pauku ; He Kanawai i kapaia " He Kanawai e hoololi ai i na Pauku 1168 a me 1169 o ke Kanawai Kivila," i aponoia ma ka la 24 o Mei, M. H. 1866 ; Ke Kanawai i kapaia " He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 1183 o ke Kanawai Kivila," i aponoia ma ka la 13 o Mei, M. H. 1868 ; a me na kanawai e ae a pau e kue ana i keia kanawai.

Aponoia i keia la 19 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAU A R.

MOKUNA XLI.

HE KANAWAI

E HOOPONOPONO AI I KA MONI.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. Mahope aku o ka la mua o Maraki iloko o ka makahiki o ko kakou Haku Hookahi Tausani Ewalu Haneri a me Kanahikukumamahiku, o ke dala gula o Amerika Huipuia e manaoia, oia no ke kulana paa o ka moni malalo o ke kanawai iloko o keia aupuni ma ka uku ana i na aie a pau ma ko lakou waiwai i ike ia.

PAUKU 2. E hooholo hou ia: E ku no i ke kanawai ka uku ana aku o na dala keokeo o Amerika Huipuia ma ko lakou waiwai i ike ia no na aie a pau iloko o keia aupuni no na puu dala i oi ole aku i ke kanalima, a no na aie mawaena o ke kanalima, a me ka haneri dala, e hiki no ke uku ia i kanalima dala ma ke dala keokeo a o ke koena e uku ia ma ke dala gula i oleloia.

PAUKU 3. A e hooholo hou ia: No na aie a pau i hiki aku

i ka hookahi haneri dala, a i oi ole aku hoi i ka hookahi tausani dala e ku no i ke kanawai ma ka uku ana ia mau aie i iwakaluakumamalima hapa haneri ma ke dala keokeo o Amerika Huipua i oleloia, a he kanahikukumamalima hapa haneri ma ke dala gula o Amerika Huipua i oleloia.

PAUKU 4. A e hooholo hou ia : No na aie apau i oiakuika hookahi tausani dala, no ke tausani mua o ia aie, ua hiki ke uku ia e like me ka uku ana i hoakakaia ma ka Pauku maluna ae, a no na dala i koe, ua hiki ke uku ia he umikumamalima hapa haneri ma ke dala keokeo i olelo mua ia a o ke koena e uku ia me ke dala gula i oleloia.

PAUKU 5. A e hooholo hou ia : O na moni gula me na moni keokeo, o na aupuni e ae i kau ia ka hoailona o kekahi aupuni kuokoa, e lawe ia no ia moni ma ka hookaa ana i na auhau o ke aupuni, na dute, a me na uku e ae e uku ia ma ka waihona o ke aupuni, a pela no hoi e ku ai i ke kanawai ka uku ana i na aie o kanaka i aie ia a hookaa ai hoi maloko o keia aupuni, ma kona kumu waiwai i hooholoia e ka Moi iloko o ka Aha Kukamalu a i hoolahaia e ke Kuhina Waiwai no ia mea.

PAUKU 6. A e hooholo hou ia : O na apana dala a pau no na ka waiwai he iwakaluakumalima keneta a emi iho paha, e ku no i ke kanawai ke uku ia aku no na hookaa ana a pau i oi ole aku i ka umi dala, aka ma na hookaa e ae a pau, i uku ia ai na dala keokeo e like me na pauku mamua ae, ua hiki ke uku ia me na apana dala nona ka waiwai he iwakaluakumamalima keneta a emi iho paha, ma ka umikumamalima dala iloko o keia a me keia haneri dala e uku ia ai ma ke dala keokeo.

PAUKU 7. E auhau ia e ohi ia a e hookaa ia maluna o na dala keokeo a pau i lawe ia mai iloko o keia aupuni mai kekahi aupuni e mai ina hoi aole he kuikahi o ka Moi me ia aupuni e papa ana ia mea, i ke dute i umi hapa haneri ma ke kumu paa. Aka hoi, aole e hooko ia keia Pauku aia a hoopuka ia ka olelo kuahaua a ka Moi, no ia hooko ana, mamuli a me ke kuka ana a hooholo ana hoi o ka hapa nui o ka Aha Kukamalu, ma kekahi halawai o ia Aha, i kahea pono ia.

PAUKU 8. A e hooholo hou ia : Mahope aku o ka hooholoia ana o keia kanawai na ke Kuhina Waiwai e koi aku e uku ia na

dute a pau ma na waiwai komo mai, ma ke dala gula o Amerika Huipuia, a ma ka mea paha e like me ia.

PAUKU 9. A e hoocholo hou ia : Mahope aku o ka la mua o Maraki umikumamawalu haneri a me kanahikukumamahiku e uku ia ka uku panee o na Bona Aupuni me ke dala gula o Amerika Huipuia a o ka mea paha e like me ia ina ua hiki aku ka uku panee, i na dala elima a oi aku ma ka Bona hookahi, a ina ua emi malalo o na dala elima, alaila, e uku ia me ke dala keokeo i olelo mua ia.

PAUKU 10. A e hoocholo hou ia : Mahope aku o ka la mua o Maraki umikumamawalu haneri a me kanahiku kumamahiku o ke kanawai i kapaia, "He Kanawai e hooponopono ai i ka moni" (Mokuna XXVII o na Kanawai o 1872, i aponoia ma ka la 29 o Iulai 1872) e lilo i mea ole aole no hoi e mana, pela no hoi me na kanawai a me na hapa kanawai a pau e kue ana a i kulike ole me na olelo o keia kanawai.

Aponoia i keia la 19 o Sepatemaba M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA XLII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 17 O KA MOKUNA 41 O KE KANAWAI HOOPAI KARAIMA.

E hoocholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni :

PAUKU 1. E hoololiia a ma keia, ua hoololiia no ka Pauku 17 o ka Mokuna 41 o ke Kanawai Hoopai Karaima, ma ke kapae ana i ka huaolelo "hookahi" ma ka lalani elua, me ka hookomo malaila i na huaolelo "Elua haneri me kanalima," a e kapae ana i na huaolelo "Elua haneri me kanalima" ma ka lalani eha, a e hookomo ana malaila "Elima haneri," a e heluheluia ka pauku penei :

“Pauku 17. Mamua o ka haawi ana aku i ka palapala kuai nui i ka rama, e haawi mai ka mea noi no ka Waihona Aupuni i elua haneri me kanalima dala, a e haawi pu mai no hoi iloko o ka lima o ke Kuhina Kalaiaina i palapala hoopaa no na dala elima haneri, me ka haawi mai i hookahi hope nona i hoapono ia e ia Kuhina.”

PAUKU 2. E lilo keia i kanawai i ka la o kona aponoia ana. Aponoia i keia la 25 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA XLIII.

HE KANAWAI

E HUIKALAIA AI KE KUHINA WAIWAI.

NO KA MEA, ma ka hoike o ke Kuhina Waiwai, ua ike ia, ua uku ia aku na dala Ekolu Tausani Eiiwa Haneri a me Kana-iwakumamahiku dala a me kanaonokumamaha keneta, no keia mau mea penei : “No ka hoolewa ana ia Lunalilo, &c., Elua Haneri a me kanakolukumamaono dala a me ekolu keneta,” a “no ka lilo o na Komisina e pili ana i ke Kuikahi ma Wasinetona, ekolu tausani ehiku haneri a me kanaonokumamakahi dala a me kanaonokumamakahi keneta,” a

NO KA MEA, ua noi mai ke Kuhina Waiwai e hookoia i Bila Kanawai e huikala ia'i ka poe i pili ia lakou malalo o na kanawai o keia hoolilo dala ana, a e hookuu ia'ku lakou no ia mea mai keia manawa aku, Nolaila,

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pue Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. Ma keia ua huikalaia a hookuu loa ia ke Kuhina Waiwai a me na mea e ae a pau i pili malalo o na Kanawai, no na dala i hooliloia aku, i hoakakaia maluna ae nei; a e hoopoo-

noponoia na Buke Helu Dala o ka Oihana Waiwai e like me keia.

Aponoia i keia la 25 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA XLIV.

HE KANAWAI

E KAUAHA ANA, INA I MANAOIA E KUAI A HOOLIMALIMA PAHA
I KEKAHI AINA AUPUNI, ALAILA MA KE KUDALA E HANA'I.

*E hoololoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni :*

PAUKU 1. E kudala ia na aina aupuni a pau i manao ia e kuai a hoolimalima aku paha, mahope iho o ka hoolahaia ana, aole emi malalo o na la he kanakolu, koe nae na aina, a apana aina paha i hiki ole aku kona kumukuai i na dala Ekolu Haneri, a aole nae e mahele liilii ia ina he aina nui, a apana aina nui paha i oi aku kona kumukuai mamua o Ekolu Haneri, maloko o kekahi mau nupepa elua, a oi ae paha, i paiaa ma Honolulu, ma ka olelo Hawaii a me ka olelo Beritania. Oia mau kuai ana e kudalaia ma ka puka o ka Hale Aupuni ma Honolulu, e ke Kuhina Kalaiaina, a ma kana kauoha paha i kona Kakauolelo, a e hana oia i keia hana me ka uku ole ; maloko o na hoolaha i oleloia maluna, e hoakaka pono ia ke ano o ka aina i manaoia e kudala, kahi i waiho ai, ka nui o na eka, ke ano me ka hoakaka ana i ke kii oia aina, a e malamai ma ke Keena o ke Kuhina i na manawa a pau, a ua hiki i kela mea keia mea e makemake ana e nana, e hele malaila e nana ai. Ina ua noiia mai kekahi aina aupuni e kuai, a ua kohoia mai ke kumukuai, alaila e hookomoia iloko o ka Olelo Hoolaha ke kumukuai a ka mea noi i haawi mai ai, a ma ia kumukuai e hoomaka ai ke koho ana ke hiki i ka wa e kudala ia ai.

PAUKU 2. Aole i pili na olelo o keia kanawai i kekahi aina o ke Aupuni, ma na hihia kaulike mawaena o ke Aupuni a me kekahi kanaka ina ua hoopaapaa na aoao elua i ka mea nona ia aina, aole no hoi e pili i na aina i hooliloia ma ke ano panai a me ke kuai ana aku i kekahi Aina Aupuni, a loa mai kekahi apana aina, i makemakeia no kekahi alanui, kahua hale aupuni a hana e ae paha no ke aupuni.

Aponoia i keia la 25 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA XLV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 1420 O KE KANAWAI KIVILA I HOOLOLIHA E KE KANAWAI I KAPAIA "HE KANAWAI E HOOLOLI AI I KE KANAWAI E PILI ANA I NA HAKU A ME NA KAUWA," I APONOIA MA KA LA 5 O IULAI, M. H. 1860.

E hoololoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pue Aina i akoko iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. O ka Pauku 1420 o ke Kanawai Kivila, i hoololiha e ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hoololi ai i ke Kanawai e pili ana i na Haku a me na kauwa," i apanoia ma ka la 5 o Iulai, 1860, ke hoololi hou ia'ku nei ma ke kapae ana ae i na huaolelo a pau mahope iho o ka huaolelo "na Lunakawai Apana a Hoomalu paha" ma ka lalani eha o ua hoololi nei, i olelomua ia, a ma ka hookomo ana ma ia wahi i na huaolelo penei: "E hiki ke hoopai i ua mea hewa nei, aole e oi aku mamua o elima dala no ka hewa mua, a no na hewa a pau mahope mai, aole e oi aku mamua o na dala he umi, a i hookaa ole ia ua hoopai nei e hoopaahao ia ua mea hewa nei ma ka hana oolea a hiki i ke kaa ana o ua hoopai nei me na koina pu. A i ka pau ana o ua hoopaahao ia ana nei, na ua Lunakanawai la e kauoha e hoihoi

hou ia ua mea hewa nei i kona Haku, e hana ai no ke koena o ka manawa o kona hoopaa aelike mua ia ana."

PAUKU 2. O na kanawai a me na hapa kanawai e kue ana i keia, ua hoopau loa ia no.

Aponoia i keia la 25 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA XLVI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 1 A ME KA PAUKU 2 O KE KANAWAI I KAPAIA HE KANAWAI E MALU AI KA POE MALALO O NA PALAPALA HOOPAA HANA I AE IA MA KA PAUKU 1417 O KE KANAWAI KIVILA I APONOIA MA KA LA 29 O IULAI, M. H. 1872.

E hoololoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoololiia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 1 o ke kanawai i kapaia he kanawai e malu ai ka poe malalo o na palapala hoopaa hana i ae ia ma ka Pauku 1417 o ke Kanawai Kivila i aponoia ma ka la 29 o Iulai M. H. 1872 a penei e heluhelu ia ai ua Pauku la.

"Pauku 1. I mea e hookoia ai kela me keia palapala hoopaa hana i hanaia mamuli o ka Pauku 1417 o ke Kanawai Kivila, e ae maoli ia no ka hana ana e ka Haku, a o kona hope paha i hookohu pono ia, a me ke kauwa hana, imua o ka Luna i hookohu ia e lawe i ka hooiaio ana o na palapala hoopaa, e like me ka mea i hoakakaia mahope ae nei, a penei no ka palapala hoike no ka hooiaio ana.

Mokupuni o }
ko Hawaii Pae Aina, } S. S.

Ma keia la o M. H. ua he-
le kino mai imua o'u o ka Haku, a me ke
kauwa hana, ua ike au (a ua hoomaopopo ia paha ma ka olelo

A. E. i hoohikiia) o laua no na mea nana i hana i ka palapala hoopaa maluna ae nei a ua heluheluia a wehewehe ia e a'u imua o laua, a ua ae pakahi mai ua hoomaopopoia, a ua hanaia mamuli o ko laua makemake iho, a no na kumu a me ke ano i hoakaka ia maloko.

PAUKU 2. E hoololi ia a ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 2 o ua kanawai 'la a penei e heluhelu ia ai ua Pauku la.

"Pauku 2. I mea e hooko ia ai na olelo o keia kanawai ma keia ua ae ia ke Kuhina Kalaiaina e hookohu aku aole e oi mamua o elua luna, ma kela me keia apana, na laua no e lawe i ka hooiaio ana o na palapala hoopaa hana i ae ia mamuli o ka Pauku 1417, o ke Kanawai Kivila, aka hoi ua hiki no i ua mau luna nei ke hookohu i mau hope no laua, oiai laua e kaawale ana mai ko laua apana aku no kekahi wa, a na ia mau hope i hookohu ia pela e hana i na hana a pau a ua mau luna la e like me ka mea i hoakaka ia ma keia kanawai, aole nae i kupono i ka manao o keia kanawai, ka hookohu ia ana o kekahi Lunakanawai ma keia oihana.

PAUKU 3. O na kanawai a me na hapa kanawai a pau i kua i keia ua hoopau loa ia.

Aponoia i keia la 25 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAU A R.

MOKUNA XLVII.

HE KANAWAI

E HOAKAKA ANA I NA HORA E MANAO IA HE LA HANA, INA AOLE I HOAKAKA IA MA KA PALAPALA AELIKE.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

Ma na palapala aelike no ka hana malalo o ka Pauku 1417 o ke Kanawai Kivila, ina aole i hoakaka ia na hora e manaoia he la hana, alaila e manaoia aole oi aku ka loihi o ka la hana ma-

mua o na hora he eiwa. A no ka hana i oi aku mamua o ia manawa, e loaa no i ka paahana ka uku aole emi malalo o ka uku i oleloia ma ka palapala aelike.

Aponoia i keia la 25 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA XLVIII.

HE KANAWAI

E HOOPAU AI I KE KANAWAI I KAPAIA "HE KANAWAI E HOOPAU AI I KE KANAWAI I KAPAIA HE KANAWAI E AE ANA I KA POE I OKI IA E MARE HOU, I APONOIA MA KA LA 24 O MEI, M. H. 1866, A E HOOHOU HOU I KA PAUKU 1334 O KE KANAWAI KIVILA, ME KA HOOLOLI I APONOIA MA KA LA 8 O IULAI, 1870, A E HOALA HOU AI I KE KANAWAI I OLELOIA, I APONOIA MA KA LA 24 O MEI, M. H. 1866."

E hooholoia e ka Moi a me ka Hile Aholelo o ko Huiwai Pue Aina i akoakoa iloko o ka Aholelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoopauia a ma keia ke hoopau loa ia nei ke kanawai i kapaia "He Kanawai e hoopau ai i ke Kanawai" i kapaia "He Kanawai e ae ana i ka poe i oki ia e mare hou," i aponoia ma ka la 24 o Mei, 1866, a e hoohou hou i ka Pauku 1334 o ke Kanawai Kivila, me ka hoololi i aponoia ma ka la 8 o Iulai, M. H. 1870.

PAUKU 2. O ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e ae ana i ka poe i oki ia e mare hou," i aponoia ma ka la 24 o Mei, M. H. 1866, e hoala hou ia a ma keia ua hoala hou ia no, a ua like kona mana me kona mana mamua o ka la 8 o Iulai, M. H. 1870.

Aponoia i keia la 25 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA XLIX.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 1106 O KE KANAWAI KIVILA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoololiia a ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 1106 o ke Kanawai Kivila, ma ka pakui ana aku i keia mau huaolelo:

Aka, ma na hihia a pau i hoopii ia ka mea hoopii ia, ma kona ano nana i hana, kakau kua, a kakau inoa paha ma kekahi palapala kikoo dala i ka Baneko, palapala aie lima, palapala kikoo dala ma ka aina e, a me na palapala hoopaa e ae i hiki ke kuai aku a kuai mai, aole oia e aieia e waiho aku i pane ke waiho pu ole aku oia i palapala hoike i hoochikiia i hanaia e ia, a i ole ia e kekahi mea i ike i na mea e pili ana i ka hihia, e kokua ana ia ia, he kumu pale kupono ko ka mea i hoopiiia ma ia hihia, a e hoakaka ana i kekahi kumu pale kupono i ka hoopii, ina ua hoomakaia ka hihia iloko a na mahina eono, mahope o ka hooleia ana o ka palapala i laweia mai ai ka hoopii.

Aponoia i keia la 25 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA L.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 1144 O KE KANAWAI KIVILA MA KA PAKUI ANA AKU I PAUKU HOU E HELU IA 8.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoololiia a ma keia ke hoololiia nei ka Pauku

1144 o ke Kanawai Kivila ma ka pakui ana i Pauku hou e helu ia 8.

8. O kela mea keia mea ia ia ka palapala kikoo dala i ka baneko, palapala aie lima, palapala kikoo dala ma ka aina e, a me na palapala hoopaa e ae i hiki ke kuai aku a kuai mai, ua hiki ia lakou ke hui ma ka aoao hoopiiia, ma kekahi hoopii no ka hoihoi ana mai i na dala i hoopaa ia ma ia palapala, o ka poe mua a pau, a o kekahi paha o lakou, ka poe nana i hana, a kakau inoa paha, a kakau kua paha.

Aponoia i keia la 25 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA LI.

HE KANAWAI

E HOOMAOPPO AI NO KA WAIHO ANA MAI I KE KEENA O KE KUHI-NA KALAIAINA, E NA KOMISINA PALENA AINA, O NA KOPE O NA PALAPALA HOOIAIO PALENA AINA A PAU I HOOPUKAIA E LAKOU.

NO KA MEA, he mea kupono e waihoia mai i ke Keena o ke Kuhina Kalaiaina na kope o na Palapala Hooia Palena Aina a pau i hoopukaia e na Komisina Palena Aina, no ka nana ia ana: Nolaila,

E hooholoia e ka Moi a me ka Hule Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoko iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E ili ka hana maluna o kela a me keia Komisina Palena Aina, e waiho i ke Keena-o ke Kuhina Kalaiaina i kekahi kope hooiaio o na Palapala Hooia Palena Aina e hoopukaia ana e lakou ma keia hope aku iloko o na la he kanakolu mahope o ia hoopukaia ana, a o na kope i hooia ia hoi kekahi o na Palapala Hooia Palena Aina i hoopukaia e lakou a e ko lakou mua paha ma ia oihana mamua aku, iloko o na malama eono mai ka la aku o ka aponoia ana o keia kanawai.

PAUKU 2. He kupono e ukuia ia poe komisina, a e ukuia no hoi e ua Kuhina la, he 25 keneta no kela a me keia hookahi haneri hopunaolelo iloko o ia mau kope pakahi.

PAUKU 3. E lilo keia i kanawai mai ka la aku o kona apono ia ana.

Aponoia i keia la 25 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA LII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 3 A E HOOPAU LOA AI I KA PAUKU 9 O KA MOKUNA 48 O KE KANAWAI HOOPAI KARAIMA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae. Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni :

PAUKU 1. Ma keia ua hoololiia ka Pauku 3 o ka Mokuna 48 o ke Kanawai Hoopai Karaima, ma ke kapae ana ae i ka huaolelo "Karaima" mahope loa o ia pauku, a e hookomo ana ma ia wahi i ka huaolelo "hewa."

PAUKU 2. Ma keia ua hoopau loa ia ka Pauku 9 o ka Mokuna 48 o ke Kanawai Hoopai Karaima.

Aponoia i keia la 25 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA LIII.

HE KANAWAI

E KOKUA AI I KA HOEUEU ANA I NA OIHANA KULOKO O KE AUPUNI.

NO KA MEA, he mau apana aina nui iloko o keia aupuni i ku-

pono i ka mahi ana i ke ko, raiki, kofe, a me na mea ulu e ae, i hiki ole ke mahi ia no ka nele i na wahi e pae ai na waapa a me na wahi kupuno e hooili ai i na ukana, a me na alanui mai ia mau wahi pae aku a hiki i ua mau aina nei, a maluna o ia mau aina.

A NO KA MEA, he mau apana aina hou aku kekahi iloko o keia Aupuni i hiki ke hoouluia ke ko a me na meakanu e ae, ina e lawe ia ka wai maluna o ia mau aina, i mea e hoopulu ai, a i loa a hoi ka mea nana e hookaa i na wili a me na hana e ae i pili me ka mahiai i ka aina, a no ka hoomakaukau ana i na mea ulu no ka makeke.

A NO KA MEA HOI, he mea pono na ke aupuni e kokua i ka hoo-hoihoi a me ka hoeueu ana i na oihana mahiai o ke Aupuni, Nnolaila,

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoako iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. Na ka Moi iloko o ka Ahakukamalu e hoonoho i mau komisina, ekolu mau kanaka kupono, a o ka lakou hana, e hele e nana i kekahi, a o na apana a pau o na mokupuni o keia Pae Aina, i manao ia he mau wahi kupono i ka oihana mahiai, i mahi ole ia mamua, a ua mahi hapa ia paha, a mahope iho o ka nana akahela ana, e hoike aku ma ka palapala i ke Kuhina Kalaiaina, i ka nui o ka aina i manao ia he kupono ke mahi ia me ka pomaikai, a me ke ano o na mea kanu i hiki ke hooulu ia malaila, a me ka hiki o ka hana ana i na wahi pae, ma ia mau wahi, a me na mea e ae no ka hooili ana i na ukana, a me na alanui e hiki aku ai malaila, a me ka hana ana i na auwai maluna o ia mau aina, no ka hoopulu ana, a no ka hoolako ana i ka mea e hookaa ai i na wili a me na hana hou e ae a lakou i ike ai ua hiki, a he kupono hoi i mea e hoakea ia ai na pono mahiai o kahi a lakou i nana ai, a e hoomakaukau ua mau komisina la, a e kauoha paha e hoomakaukau ia, me ke akahela, i hoike o na lilo i manao ia o ia mau hana hou, na palapala ana aina kupono a me na mea e ae, a lakou i manao ai he pono ke hoike.

PAUKU 2. I mea e hiki ai ke hooko pono ia na mea i ho-

kakaia ma ka pauku mamua iho nei, e loa no i ua mau Komi-sina nei ke kokua kupo no ia ana i ka wa i makemakeia, e ka Luna o na Hana Hou, ka Luna Ana Aina a me kona mau kokua, a me ka Luna Awa o Honolulu, ma ka hoomakaukau ana i na hoike o na lilo i manaoia, na ana aina a me na hoike e ae, a e hana lakou me ka uku hou ole ia aku.

PAUKU 3. Ma ka waihoia ana mai o kekahi o ia mau hoike, na ke Kuhina Kalaiaina e waiho aku ia mea no ka noonooia ana e ka Moi iloko o ka Ahakukamalu, a ina e aponoia ia mea, alaila e hoomaka aku ke Kuhina i oleloia i ka hana ana i na wahi pae, ka hoomoe ana i na mouo, na alanui, na auwai, a me na hana hou e ae, e like me ka hoike i waihoia aku, a e like paha me ia i hooponoponoia iloko o ka Ahakukamalu, a ma keia ua haawiiia ka mana i ke Kuhina i oleloia e hooohana i na paa-hao i hiki ke hoohanaia ma ka hana ana o ia mau hana hou, a e hana i na aelike no ka hana ana o ia mau mea e like me kona manao he pono. Aka hoi, aole e hoomakaia kekahi o ia mau hana hou, aia a mahope o ke noia ana ma kekahi palapala noi i waihoia imua o ke Kuhina Kalaiaina i kakau inoa ia e kekahi poe mea aina ekolu a oi ae paha, maloko o ia apana.

PAUKU 4. I mea e loa ai ke dala no ka hookoia ana o na manao o keia kanawai, ma keia, ua hoomanaia ke Kuhina Waiwai i kela a me keia manawa e like me ka holo mua ana o na hana hou, e hoopuka aku i na bona me na kupona i huiia no ka puu dala aole e oi aku ana mamua o ka huina Elua Haneri Tausani Dala, a e kauia ka ukupanee ma na bona i oleloia aole e oi aku ana mamua o ka eiwa keneta no ka makahiki, e ukuia i kela a me keia hapalua makahiki; e kakau inoa ia na bona i oleloia, e ke Kuhina Waiwai, a e kakau inoa ia no hoi e ka Luna Buke Helu, a e kauia maluna o ia mau bona keia mau huaolelo, "Na Bona o na Hana Hou, Kanawai o 1876," a e hookaaia ua mau bona la i ka manawa i hoakakaia ma ke alo, aka hoi, aole e oi aku mamua o iwakaluakumamalima makahiki mai ka la aku o ka hoopukaia ana o ia mau bona.

PAUKU 5. Ma keia ua haawiiia ka mana i ke Kuhina Kalaiaina e komo aku a e lawe, a e paa no ke Aupuni Hawaii i ka aina a me ka wai, i ka waiwai paa a waiwai i kupo no ka hana a me ka malama ana o na hana hou i kauohaia e hanaia ma ka

Pauku 3 o keia kanawai. Ina e hoomaopopoia ka uku o ka poe nona ka aina a wai paha i laweia, a i hoopoinoia paha, e like me ia i hoakakaia ma na Pauku 2, 3, 4, 5, 6, a me 7, o ke kanawai i aponoia ma ka la 18 o Augate, 1860, i kapaia "He Kanawai e haawi ana i ka mana i ke Kuhina Kalaiaina e lawe i ka aina a me ka wai i manaoia no ka Oihana Wai o Honolulu," a ina no ke Aupuni Hawaii ka aina a me ka wai i kupono ke lawe ia a me ka hoohanaia no ua mau hana hou nei, ma keia ua haawiia ka mana i ke Kuhina Kalaiaina e lawe a e hoohana aku ia mau mea no ia mau hana, me ka hana hou ole aku mahope o keia, a me ka uku ole i ke Aupuni.

PAUKU 6. Ma ka pau ana o kekahi o na hana hou i haawiia ka mana e hana mamuli o keia kanawai, e auhau ia a ohi ia no ka pomaikai o ka Waihona Aupuni he auhau maluna o na aina a pau i hoopomaikai ia mamuli o na hana hou i oleloia, e kau ia ka auhau i oleloia ma ke ano kaulike no ka eka aina i mahi ia, aka hoi aole e oi aku i na dala elua no ka eka hookahi no ka makahiki, a ina o ka laweia ana mai o ka wai oia ka hana hou i hanaia, no na hana hoopulu, alaila, aole e oi aku i na dala ewalu no ka makahiki no kela me keia eka i mahiia, a no na hana e ae e kauia ka auhau e like me ka mea i kupono a kaulike i ka manao o ke Kuhina i oleloia.

PAUKU 7. Ma keia ua haawiia ka mana i ke Kuhina Waiwai e uku aku i na lilo kaahale kupono o ua mau Komisina alaame na Luna i hele pu me lakou, oia i lakou e hana ana ia hana, a o keia mau lilo, a me na uku poho i hooholoia paha mamuli o ka Pauku 5 o keia kanawai, e ukuia mailoko mai o na loa o na bona i haawiia ka mana e hoopuka ma ka Pauku 4 o keia kanawai, a ma keia ke kauohaia nei ke Kuhina Waiwai e malama i Buke Helu kaawale o na loa o na bona i hoopukaia no kela a me keia hana hou i hanaia, a no na lilo a pau i hooliloia no ka hana ana o na hana hou i kauohaia e hana mamuli o keia kanawai, a me na lilo e ae e pili ana ia mau mea i kauohaia ma keia Pauku a e hoike aku ia mau mea i kela a me keia kau o ka Ahaolelo, a ina ua oi aku na loa mamua o na lilo, alaila e lilo ia no ka pomaikai o ka Waihona Aupuni.

PAUKU 8. Ma keia ua haawiia ka mana i ke Kuhina Kalaiaina e hana i na rula kupono a pau e pili ana i ka lawelawe ana

o na wahi pae a me na alanui a mea e ae, no ka hooili ana i na ukana, i hanaia inamuli o na olelo o keia kanawai, a ina ua hanaia he auwai no ka hoopulu ana a me na hanaeae, e hooponopono i ka nui o ka wai i hiki i na ona o na aina i kokoke ia auwai ke lawe, a me ka manawa a me ke ano o ia lawe ana a me na rula a me na hooponopono e ae i manaoia he pono.

PAUKU 9. Ma ka aponoia ana o kekahi hoike e ka Moi iloko o ka Ahakukamalu, e like me ia i hoakakaia ma ka Pauku 3 o keia kanawai, ina ua pili ia hoike i ka hana ana o kekahi auwai no na hana hoopulu, a i mea paha e loaa ai ka mea nana e hana i na mea ulu, alaila na ke Kuhina Kalaiaina e hoolaha aku ma kekahi mau nupepa elua a oi aku paha i paaia ma Honolulu, no ka manawa ana i manao ai he pono, no na koho iloko o na wahi i sila ia mai kekahi poe a mau hui paha e hana i ka hana i manaoia ma ka auwai i manaoia ma ko lakou lilo ponoi. A no ko lakou hana ana i ua hana la, ma keia ua haawiia ka mana i ke Kuhina Kalaiaina, a ua kauohaia oia e haawi aku i ka mea koho i ka ae no ka hoolimalima o ka auwai i manaoia no ka manawa aole e oi i na makahiki he kanakolu, me ka mana e lawe i na puka a pau i loaa mai ma ia auwai mai. A e hoi hou ia auwai a me na hana hou e pili ana i ke Aupuni, ma ka pau ana o ka manawa i oleloia, a e hoopaa ke Aupuni e uku ia he uku panee ma ke kumu lilo o ia mau auwai, aole e oi aku i na keneta eono. E manaoia, o ke koho ana no ka manawa pokole o ka hoolimalima ana a me ka uku panee haahaa loa ma ke kumu lilo o ke Aupuni e hoopaa ai, oia ke koho maikai; aka hoi, na ka mea koho i aeia e haawi i ke Kuhina Kalaiaina i palapala hoopaa maikai a kupono malalo o kekahi hoopai i hoakakaia ma ia palapala hoopaa, no ka hana ana o ka auwai i oleloia iloko o kekahi manawa i hoakakaia ma ia palapala hoopaa. Ina aole i waihoia mai kekahi koho kupono, alaila ua haawiia ka mana i ke Kuhina Kalaiaina e hana aku i ka hana me ka nana ole i kekahi olelo iloko o keia Pauku e papa ana, a ina ua hanaia kekahi hoolimalima, alaila ua haawiia ka mana i ke Kuhina Kalaiaina i oleloia e hana aku e like me ia i kauohaia ma ka Pauku 5 o keia kanawai, no ka lawe ana i ka aina a me ka wai i kupono, a e pili no na olelo o ia Pauku 5 i kekahi hana o keia ano.

Aponoia i keia la 25 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

. MOKUNA LIV.

HE KANAWAI

E HOOPAU AI I KE KANAWAI, OIA HOI KA MOKUNA 54, O NA KANAWAI O KA MAKAHIKI 1874 I KAPAIA "HE KANAWAI E AE ANA I KEKAHI AIE AUPUNI A E HOAKAKA ANA I NA ANO E HOOLILO AKU AI NA DALA I LOAA MAI MA IA HOAIE ANA.

E hoololoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoaka iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. O ke kanawai, oia hoi ka Mokuna 54 o na kanawai o ka makahiki hookahi tausani ewalu haneri a me kanahiku kumamaha, i kapaia "He Kanawai, e ae ana i kekahi Aie Aupuni, a e hoakaka ana i na ano e hoolilo aku ai na dala iloa ma ia hoaie ana," e hoopania, a ma keia ke hoopau loa ia nei.

PAUKU 2. E lilo keia i kanawai mai ka la aku i aponoia ai. Aponoia i keia la 26 o Sepatemaba M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA LV.

HE KANAWAI

E PILI ANA I KA AUHAU HOAILONA PAI.

E hoololoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoaka iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. Mai ka la aku e lilo ai keia i kanawai, e koiia aku a e uku ia mai i ka Moi, no na palapala hoolilo, na palapala ae-like a me na palapala a pau i oleloia a i hoakakaia ma ka papa helu i kakauia malalo nei, na dala no na auhau hoailona pai i hoakakaia ma ia ka Papa Helu.

PAUKU 2. Na ke Kuhina Waiwai e hoomakaukau, a ma keia

na haawiia iaia ka mana e hoomakaukau i na hao hoailona a me na hoailona pai kapili kupo no ka hooko ana i na olelo o keia kanawai.

PAUKU 3. E waihoia ka hao hoailona a me na hoailona pai kapili ma ka malama ana a ke Kakauolelo Buke Helu o ke Aupuni a nana no e kuni i na palapala a pau i kauohaia e kuni me ka hoailona pai kupo no ka nui o ka auhau hoailona pai i uku ia, a nana no e hoolako aku kela kanaka keia kanaka i na hoailona pai kapili, e like me ka nui ana i noi mai ai, a e uku mai ai hoi. Aka hoi, aia a ka manawa a ke Kuhina Waiwai e hoolaha aku ai ma na nupepa i paia ma Honolulu, ua makaukau oia i na hoailona pai kapili e hoolawa ai i ka lehulehu, e kauia no na hoailona poo leta o ke Aupuni maluna o na palapala ku i ka auhau kuni malalo iho o ke dala hookahi e ka poe ma ia mau palapala.

PAUKU 4. E holoi koke kela me keia mea e lawelawe ana i na hoailona pai kapili a me na poo leta paha, a hoolilo i mea ole, ma ke kaka ana i ko lakou inoa maluna iho, a me ka la i holoi ia ai, a ma kekahi ano e ae paha e holoi i ua mea la, i hiki ole ai ke kau hou ia ma kekahi palapala.

PAUKU 5. E kuni moakaka ia na palapala a pau i kauohaia e kuni, i mea e hiki ole ai ke laweia ia kuni no kekahi palapala e ae ma ia apana pepa hookahi.

PAUKU 6. Ma na palapala a pau i komo kekahi mau mea kaa-wale, a i hanaia paha, no na kumukuai kaawale, e kuni ia no kela a me keia mea, a kumukuai pakahi paha.

PAUKU 7. E hoakaka pono ia ma na huaolelo moakaka na kumukuai dala iloko o na palapala a pau, a o na kumu e ae a pau e pili ana i ka auhau ana o kekahi palapala e hoakaka pono ia.

PAUKU 8. O na palapala a pau, koe nae na palapala i hiki ke kauia na hoailona pai kapili, ua hiki no ke kuni ia e ke Kakauolelo Buke Helu o ke Aupuni, iloko o na manawa ekolu mahope iho o ka hanaia ana oia palapala, me ke kau ole ia aku o kekahi hoopai, aka ina e kuni ia mahope o ka pau ana o na mahina ekolu i oleloia, alaila e kauia ka hoopai maluna oia palapala, a e uku ka mea nana i lawe mai ia palapala i ka hoopai he hookahi haneri hapa haneri o ka auhau kuni. Aka hoi, o na

palapala i hanaia ma na aina e, ua hiki no ke kuniia iloko o na mahina ekolu, mahope iho o ko lakou hiki ana mai iloko o keia aupuni, me ka uku ole i kekahi hoopai.

PAUKU 9. Aole e kakau kope ia kekahi palapala i kupono ke kuni ia e ka luna kakau kope, aole no hoi he mana oia palapala iloko o kekahi Ahahookolokolo o keia Aupuni, ina aole i kuni pono ia. Aka, ua hiki no ke laweia na palapala i kuni kupono ole ia i hoike imua o na Aha Kakau, ina ua haawi ia ka auhau kuni i koe, a me ka hoopai i ke Kakauolelo o ka Aha, a na ke Kakauolelo ma ka loa ana mai iaia o ia uku, e hooona koke aku ia palapala i ke Kakauolelo Buke Helu o ke Aupuni e kuni pono ia.

PAUKU 10. Na ke Kakauolelo Buke Helu o ke Aupuni e auhau i na manawa a pau i ka auhau e ukuia ai ma na palapala i laweia aku iaia e kuni, a i ka wa e hookaaia ai ia auhau alaila e kapili oia i na hoailona pai e hoakaka ana i ka nui o ka auhau i ukuia a e hoakaka pu ia no hoi ka la i ukuia ai.

PAUKU 11. Ina ua manao ke Kakauolelo Buke Helu o ke Aupuni, aole i kupono ke kania ana o ka auhau maluna o kekahi palapala i laweia imua ona no ka pili ole o ka auhau ia palapala e hoopili oia i kuni e hoike ana pela.

PAUKU 12. Ina e kanalua ke Kakauolelo Buke Helu o ke Aupuni no ka pili a pili ole paha o ka auhau kuni i kekahi palapala, a ua kanalua paha i ka nui o ka auhau kuni e kau aku ai, alaila e waiho aku oia ia mea imua o ke Kuhina Waiwai.

PAUKU 13. Ina ua hooalahala kekahi mea i ka auhau i auhau ia e ke Kuhina Waiwai, ua hiki no ia ia ma kona uku ana i ka auhau kuni iloko o na la he iwakalua kumamalima, a me ka waiho ana me ke Kuhina Waiwai i na dala he umi no na koina, e hoopii aku imua o ka Aha Hookolokolo Kiekie, ma ka hihia ana e kauoha aku ai i ke Kuhina e hoomakaukau, a e hooholo ka Aha no ia mea ma ke kau o ia Aha, e hiki mua mai ana. Ina ua hooholo ka Aha ua pololei ke Kuhina, alaila e haawi ia na dala i waiho ia mai no na koina i ke Kakauolelo o ka Aha, a i ole ia e hoihoi hou ia aku i ka mea hoopii.

PAUKU 14. Ina ma kekuhi palapala ua olelo ia e uku ia ka uku ma ka hookaa ana i kela manawa keia manawa, no kekahi

manawa i hoakaka ia, alaila e kau ia ka auhau kuni maluna o ka huina o ia mau hookaa ana.

PAUKU 15. Ina aole e pau ana ia mau hookaa ana i kela manawa keia manawa oiai e ola ana ka mea nana ia palapala, alaila e kau ia ka auhau kuni maluna o ka huina o ia mau hookaa ana no na makahiki he umikumamalua mahope iho o ka hana ia ana oia palapala.

PAUKU 16. Ina ma kekahi palapala ua hoakaka ia ke kumu oia palapala he mau puu dala e hookaa ia ana i kela manawa i keia manawa, oiai e ola ana kekahi mea, alaila e kau ia ka auhau kuni maluna o ka huina o ia mau hookaa ana, no na makahiki ehiku mahope iho o ka hana ia ana oia palapala.

PAUKU 17. Ina ua kuai ia kekahi waiwai no ke kumukuai hōokahi, aka, ua hoolilo ia aku ma kekahi mau palapala kaa-wale, i ka mea nana i kuai mai alaila e mahale ia ke kumukuai iwaena o na palapala kuai e like me ka makemake o ka mea nana e kuai mai ana.

PAUKU 18. Ina o ka mea kuai i loa ole ka palapala kuai, e kuai aku oia me kekahi, a e hoolilo pololei ia aku ka waiwai i ka mea hope, alaila, e kau ia ka auhau maluna o ke kumukuai mawaena o ka mea kuai hope loa a me ka mea kuai mua.

PAUKU 19. Ina he waiwai kalepa a he mau aina paha ke kumukuai i hoakakaia iloko o kekahi palapala hoolilo waiwai, a hoolilo e ae paha, alaila, e helu ia ka auhau kuni maluna o ke kumukuai io oia waiwai, a ina paha i hoomaopopo ia ma ke ano a ke Kuhina Waiwai e kauoha ai.

PAUKU 20. Ina e kuai ia kekahi aina i moraki ia, alaila e hoakakaia ka nui o na dala oia moraki iloko o ke kino o ka palapala kuai, a e kau ia ka auhau kuni maluna o ka huina o ia mau dala moraki, a me ke kumukuai hou aku e uku ia ana.

PAUKU 21. Ina e kuai ia kekahi mahiko, aina mahi raiki, a aina hanai hipa a bipi paha, e auhau ia a e uku ia ka auhau kuni maluna o ka huina holookoa o ke kumukuai i uku ia no ia mau aina mahi, a hanai holoholona paha, na hana hou, na holoholona a me na mea kanu e ulu ana.

PAUKU 22. Ua hiki no i ke Kakauolelo Buke Helu o ke Aupuni ke kuni i na palapala pai hakahaka, a hoolako ia aku i na Aha Hookolokolo, a me na oihana hooko, na luna dute, na lala

o ka papa loio a me kekahi poe e ae e pono ai na hana o ka lehulehu i kela manawa keia manawa, ma ka loa ana mai ia ia o ke kumukuai o ia mau kuni. Aka hoi, e haawi ia aku ia mau kuni i ka luna dute nui, a luna oihana e ae i kauoha ia a lawelawe ia mau mea ma ko lakou mau oihana, me ka uku ole, e haawi nae lakou i na palapala e hoakaka ana ua loa ia lakou ia mau mea (receipt), a e hoike no ka lilo ana, a me na loa o ia mau mea, ma ko lakou hoike i na keena kupono i kauohaia ma ke kanawai.

PAUKU 23. Ua hiki no i ke Kuhina Kalaiaina ke kuni i na palapala a pau i kauoha ia ma ke kanawai e kuni ia, ina ua hana ia mamua o ka manawa e mana ai keia kanawai, a ina ua lawe ia imua ona no ia mea mamua o ka pau ana o ka mahina hookahi mahope o ia la. Aka, o na palapala a pau i lawe ole ia aku pela iloko o ia manawa, e kau ia a e auhauia me na kuni e uku ia ai malalo o keia kanawai.

PAUKU 24. E hoopau ia a ma keia ke hoopau ia nei na kanawai mahope iho nei. Na Pauku 422, 423, 424 a me 425 o ke Kanawai Kivila, a me ke kanawai i aponoia ma ka la 13 o Mei, M. H. 1868, i kapaia "He Kanawai e hoololi ai i na Pauku 422, 423 a me 425 o ke Kanawai Kivila.

PAUKU 25. E lilo keia i kanawai a e hoomakaia ka lawelawe ana ma ka la mua o Ianuari e hiki mai ana.

KA PAPA HELU I HOAKAKA MUA IA.

Olelo Aelike.....\$ 1.00

Ina ua waihoia aku kekahi mau leta i mau hoike i mea e hoomaopopo ai ka aelike mawaena o na mea kakanu ua lawa no ke kuni ana i hookahi oia mau leta.

Kuleana iloko o kekahi waiwai, no ke kuai ana, hookuu ana, hoolilo hou ana aku, a kuai hou ana mai paha ina aole e oi aku ke kumukuai mamua o ka \$1000 1.00

No kela a me keia \$1000 a hapa paha o ka \$1000 maluna aku o ka mua..... 1.00

Na palapala aelike hooahui..... 5.00

Na palapala hookama keiki..... 1.00

Waiho ana aku i ka waiwai paa a lewa paha ma ka lima o hai i hoakaka ole ia ka uku.	\$ 1.00
Na palapala kikoo dala ma na aina e, na palapala lima no ka uku ana i kekahi puu dala, ina aole i ukuia i ka mea nana e lawe aku ma ka ike ana, a ma ke noi ana paha, no ka \$500 mua. A no kela a me keia \$500 a hapa paha o ka \$500 maluna aku o ka mua.	.25
Na bila ma na aina e, palapala kikoo i hanaia iloko o keia aupuni. aka e hookaaia mawaho aku o keia aupuni, a kakanuia paha a e ukuia paha mawaho aku o keia aupuni, aka ua kakau inoa ia ma ke kua a hooliloia iloko o keia aupuni, a ua kakanuia mawaho aku o keia aupuni, aka e ukuia iloko o keia aupuni ina aole i ukuia i ka mea nana e lawe akuma ka ike ana a ma ke noi ana paha, e like ka auhau kuni me na bila i hanaia maanei.	
Na palapala hooli ukana ma ka moku koe na moku hoolopili aina.	.25
Na palapala kuai moku a waiwai e ae paha, ina ua lilo loa, alaila e kau ia ka auhau kuni e like me ko ka palapala kuai, a ina ma ke ano hoopaa, alaila e kau ia na dute e like me ko na moraki.	
Na palapala bona, i haawi ia i mea e hoopaa ai i ka hookaa ana o kekahi puu dala maopopo, a me ka moraki ole, e kau ia ka auhau kuni e like me ko na moraki—ina e haawi pu ia me ka moraki a ua like ka la i hanaia ai ka moraki a ua hoakakaia ka moraki iloko o ka bona. aole uku.	
A o na bona e ae a pau, ina e pili i ka oihana aupuni a pili ole paha.	1.00
Palapala hoolimaiima moku a olelo aelike no ka hoolimalima ana i kekahi moku, a e pili ana paha i ka ukana.	10.00
Na palapala hoohui e pili ana i ka lehulehu a pili paha i kekahi poe wale no.	25.00
Na palapala hookohu no ka oihana aupuni.	1.00
Na palapala aelike mawaena o na haku a me na kauwa no ka hana.	1.00

Ina e oi aku mamua o ka makahiki hookahi, alaila no kela makahiki keia makahiki a hapa makahiki paha mamua o ka makahiki mua.....	\$ 1.00
A e kau ia keia auhau kuni maluna o kela me keia kope a e uku ia e ka haku.	
No ka palapala hoolilo o kekahi waiwaʻpaa a waiwai lewa paha, a kuleana paha iloko o ia waiwai, ina he hookahi palapala, ina aole e oi aku ke kumukuai i hoakakaia maloko, i ka \$500.....	1.00
A ina e oi aku i ka \$500, alaila, no kela me keia \$500, a hapa paha o ka \$500 i oi.....	1.00
Waiwai i haawi ia aku e malama i mea hoopaa, e like ka auhau kuni me ko ka moraki.	
Na palapala hoolilo i hoakaka ole ia.....	1.00
Kope o kekahi palapala o kela ano keia ano palapala hoolilo i hoakaka ole ia ka auhau kuni.....	1.00
Na palapala hoolilo aku a hoolilo mai no kekahi mau aina ma ke ano panai. Ina ua haawiia ka puu dala a mau puu dala paha i oi ole aku i ka \$500 i mea e kaulike ai ia panai ana. Ina maluna o ka \$500 o ke kumu waiwa auhau, alaila e auhau kuni ia e like me na hoolilo a dala paha i uku ia.....	1.00
No na palapala hookomo, na palapala helu waiwai, me na palapala hookuu, a me na palapala e ae a pau i kauoha ia ma ke kanawai ma ka Hale Dute.....	1.00
Palapala Hoolimalima no kekahi dala i oi aku i ka uku makahiki, e auhau ia ka auhau kuni e like ia me ka nui o ke dala i uku ia, a ina ua hookoe ia ka uku hoolimalima makahiki, i hui ia me ka uku mua, a i na aole uku mua i uku ia, ina ole i oi aku ia uku makahiki i ka \$1.000 i ka makahiki. Ina ua oi aku mamua o ka \$1.000, no ka makahiki, alaila, no kela a me keia \$1,000, a hapa paha.....	1.00
Palapala ae, mai ka mea aie ia, i ka mea aie.....	10.00
Palapala hooko kauoha, a luna hooponopono waiwai a kahu malama paha.....	1.00
Na palapala laikini i hoopuka ia, mai ke Keena o ke Kuhina Kalaialna, a oihana aupuni e ae paha.....	1.00

- Na moraki, a aie paha maluna ae e pili ana paha i keka-
hi aina, a waiwai paa a lewa paha o kela ano keia
ano, a me na palapala hoolilo o kekahi mau aina a
waiwai paha o kela ano keia ano paha i haawi ia e ma-
lama, e kuai ia a hooliloia no ke dala, i manaoia ma
ke ano hoopaa wale no, a ua hiki ke hoihoi ia mai
mamua o ke kuai ana, a hoolilo ana aku ma ka ho-
kaka maoli ana pela a ano e ae paha, (koe nae ina
no ka pomaikai o ka poe i aie ia), a ina he mea ho-
paa no ka hookaa ana i kekahi puu dala i haawi
mua ia, a hoaie ia paha ma ia manawa a ua hiki
mua mai ka wa e hookaa ai, a e aie ana a e kaohi ia
ana ka hookaa ana, oia i ua hiki mai ka wa e hookaa
ai, i oi ole aku i ka \$1.000 \$ 1.00
- A ina ua oi aku mamua o ka \$1.000, alaila, no kela
me keia \$1.000 a hapa paha o ka \$1.000 i oi 1.00
- Ma na dala i oleloia ma kekahi palapala e uku ia aku
ana mahope, ma kela manawa keia manawa a me
na dala i uku mua ia a aie ia paha, a i aie ole
ia paha e like me ke ano o ka palapala.
- Ina ua oi ole aku ka huina o na dala i hoopaa ia, a e ho-
kaa ia mai ana ua hoakaka ia, aole e oi aku i keka-
hi puu dala i hoakaka ia, alaila e kau ia ka auhau
kuni e like me ko ka moraki maluna o ia puu dala.
- Ina ua maopopo ole ia huina a aole hoi he palena, ala-
ila ua kupono ia palapala no ka hoopaa ana i ka
puu dala wale no, e like me ka nui o na dala i ho-
maopopo ia ma na hoailona kuni i kuni ia.
- Mahele waiwai ma na palapala mahele no kekahi aina a
waiwai e ae paha, i hoolilo ia, i mea e mahele ai i
kekahi waiwai, ina aole puu dala i hoakaka ia, a ua
emi paha malalo o ka \$500 ka i uku ia i mea e kau-
like ai ka mahele ana 1.00
- Ina ua oi aku i ka \$500, alaila, e auhau kuni ia no kela
a me keia \$500 a hapa paha.
- Palapala Sila Nui no ka Aina 1.00
- Palapala Sila Nui no kekahi mea hana akamai 10.00
- No ka palapala hoopaa poho moana, a palapala e ae oia

ano i hoopaaia ai kekahi moku a ukana paha i ke poho, no na pilikia ma ka moana. Ina oia holo ana o ka moku i hoopaa poho ia, he holo ana i Europa a mai Europa mai paha, Kina, Iapana, a ma ka aoao hikina o Amerika, a o kekahi awa o Inia Hikina a Komohana paha. No kela me keia \$1000 a hapa \$1000 i hoopaa ia.....		\$ 1.00
Iua oia holo ana o ka moku i hoopaa poho ia, he holo ana mai a he holo aku paha i Auseteralia, Nu Zelani, na Mokupuni o Fiji a Samoa paha, a no ka aoao Komohana o Amerika ma ka Hemaaku o ka Mokuaia o California. No kela me keia \$1000 a hapa \$1000 i hoopaaia.....		.50
Iua oia holo ana o ka moku i hoopaa poho ia, he holo ana aku a he holo ana mai paha mai California, Oregon, British Columbia, Washington Territory, Bolabola, a mai kekahi paha o na Mokupuni o Polonesia a Maikonisia a me na wahi e ae, i like ka hoopaa poho ana, no kela a me keia \$1000 a hapa \$1000 i hoopaa poho ia.....		.25
Palapala hookohu hope.....		1.00
Na palapala o na Aha Kakau, na palapala hoopii noi, na palapala kena, palapala hoomalu, a me na palapala e ae.....		2.00
Na palapala kue i ka haawi ana i ka palapala ae holo i ka aina e.....		3.00
Ka hookuu ana, a me ka hoihoi ana a hoopau ana paha i ka palapala moraki.....		1.00
Ka hoole ana a hookuu ana i ke kuleana iloko o kekahi aina a waiwai paa a lewa paha.....		2.00
Ka hooili ana o kekahi waiwai paa a lewa paha, dala a bona aupuni paha ma ka mare ana o kekahi mea, a ano e ae paha, a no kekahi kumu kupono e ae, mawaho ae o ka uku ponoia ana o ke dala no ia mea.....		5.00
Na mea hookuu ia mai ka auhau kuni, a me na auhau e ae, na palapala hooilina, palapala kauoha, a me na palapala hooilina e ae o na ano a pau.		

Aponoia i keia la 27 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA LVI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 56 O KE KANAWAI KIVILA.

*E hoololoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pac
Aina i a'oukoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni :*

PAUKU 1. E hoololiia a ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 56 o ke Kanawai Kivila, a heluhelu ia ai penei :

“Pauku 56. Na ke Kuhina Kalaiaina e haawi i kela a me keia mea e noi mai ana ma ka palapala, i laikini ae, e kuai i ka lole a me na waiwai kalepa e ae ma ke kuai kukaa, no ka makahiki hookahi ; e hoakaka ia ma ua palapala noi nei na loa a avalika like o ka malama o ua mea nei nana ke noi, no na waiwai i kuai ia aku e ia ma ke kukaa no na malama he umikumamalu o ka wa mamua koke iho o kana noi ana, a ina aole laikini ae mamua e kuai kukaa, o ka mea nana ke noi, alaila, i moolelo hoakaka o na loa a kuai aku, ma ke kuai kukaa ma ke ano avalika like o ka malama i manao ia o na malama he umikumamalu mahope mai, a e hiki mai ana paha ; o ua mau palapala noi nei e hooiaio ia no ia ma ka hoohiki ana a ka mea e noi ana, ina i makemake ia e ke Kuhina Kalaiaina. O ka nui o na dala e uku ia ai e ka mea e noi mai ana i laikini ae kuai kukaa e like no ia penei : Ina e oi aku ka huina o na loa a kuai aku ma ke ano avalika like no ka malama, mamua o ekolu tausani dala, alaila, i hookahi haneri ka uku o ka laikini no ka makahiki hookahi. Ina hoi, ua oi aku mamua o ekolu tausani dala na loa a kuai aku, a ua oi ole aku nae hoi mamua o eono tausani dala, alaila, i hookahi haneri me kanalima dala ka uku makahiki. A i kanalima hou aku dala no kela a me keia ekolu tausani dala, a hapa paha o ia mau dala.”

Aponoia i keia la 27 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA LVII.

HE KANAWAI

E PILI ANA I KA MANA HOOKOLOKOLO O NA AHA HOOPONOPONO WAIWAI MAKE O KEIA AUPUNI. NO NA MEA E PILI ANA I KE KUAI ANA'KU I KA WAIWAI PAA O NA KANAKA MAKE, I KUMU E HOOKAA IA AI NA AIE O UA POE MAKE LA.

NO KA MEA, ua ala mai na manao kanalua e pili ana i ka mana hookolokolo o na Aha Hooponopono Waiwai make, o keia aupuni, no ke kauoha ana aku e kuai ia ka waiwai paa o ka poe make i mea e hookaa ia ai ka aie o ua poe la, a he mea kupono hoi e hoopau loa ia kela kanalua ana, Nolaila,

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pue Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU I. Ua loaia mua no i na Aha hooponopono waiwai make o keia aupuni ma ka manawa mai o ka hookumu ia ana o ia Aha, he mana, a ke hoomaopopo ia'ku he mana no i keia manawa, a e mau aku no hoi ma keia hope aku ka mana e kauoha ai a e haawi ai i ka mana e kauoha e kuai aku ai i kekahi waiwai paa o na kanaka i make i mea e hookaa ia ai ko lakou mau aie ke lawa pono ole na waiwai lewa o ua poe make nei no ka hookaa ana i ua mau aie nei.

Aponoia i keia la 27 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA LVIII.

HE KANAWAI

E HOOMAHUAHUA AI I NA DUTE MALUNA O KEKAHI MAU WAIWAI.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pue Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E kau ia, ohi ia, a e uku ia, na dute maluna o na

waiwai i hoike ia mahope iho nei, i lawe ia mai iloko o keia aupuni, he dute i iwakaluakumamalima hapa haneri ma ke kumu-kuai, penei : Na silika, pahoehe, silika veleveta a me na mea a pau i komo nui na silika iloko. Na kaa lealea o na ano a pau, na lole i humu ia, me na lole aahu o na ano a pau, i humu ia, a humu hapa ia paha ;

Na papale, a me na papale kapu o na ano a pau ;

Na lole lilina, a me na mea a pau e hanaia a i komo nui ia e ka lilina, lole mauu, a me oia ano like i komo nui ia ana paha iloko, koe na eke, a me ka mea hana eke, a me ka lole pea moku o na ano a pau ;

Na pa, a me na mea aniani o na ano a pau ;

Na laau lapaau, i kapaia he "Patent" a me na laau e ae o na ano a pau ;

Na lako hale, o na ano a pau, ina ua hana hoomaikai ia, a i koli ia paha, a ua hana ia me ke ano holookoa a hapa paha.

Na mea no na wahine, pupulei, laina lole, na papale, na pihi lole, kaliki, a-i kala, na lima a me na pu lima, na lihilihi mawaho, na pua i hana ia, na hulu manu nani, na lihilihi no na lole a me na lako hale, na miki lima i hoakaka ole ia, pale lole, na hupa, na lou a me na maka, na lihilihi komo, me na lihilihi o na ano a pau, na lipine i hoakaka ole ia.

Na pa dala a me na pa i holoi ia me ka wai dala, a gula paha, na mea i kapa ia "Beretania Ware" a me na mea nani oia ano.

Na ki inu.

Na wati liilii, a me na wati kau hale ma ke ano hapa a holookoa paha.

Na ciga pepa o na ano a pau.

Na mea gula a me na ano a pau o na pupu metala, aniani, a pohaku paha.

Na kii pena ia, na kii pai ia, na kii i kaha ia, na kii pohaku, keleawe, a me na mea hoonani i hanaia mailoko mai o na metala, pohaku, mabala, puna parisa, alabasta, a me na mea hoolalike o ia ano.

Na wai ala (i auhau ole ia i ka dute e like me ko na wai ona ;) na sopa aala, na pauda aala, na balaki lauoho, niho, lima a me na balaki e ae o ia ano.

Na ipu baka, na au ipu baka a me na mea a pau e pili ana i
na ipu baka, na mea kau ciga.

Na kukui ihoiho ;

Na ko i hana ia (Candies ;)

Na aila pi-naki.

Na mea lealea o na keiki;

Na pu, a me na mea e ae a pau e pili ana i na pu.

Na ahi koe, o na ano a pau, a me na mea hoopahupahu.

PAUKU 2. E kau ia, ohi ia, a e uku ia na dute i hoakaka ia
mahope iho nei maluna o na waiwai i hoike ia malalo iho nei, i
lawe ia mai iloko o keia aupuni penei :

No na pepa lealea, hookahi dala no ke kakini paa.

No na miki lima, ili kao a me na ili e ae, ekolu dala no ke
kakini paa.

No na ciga, a me na ciga lilii, he umi dala no ke tausani.

No ka baka pake, kanalima keneta no ka paona.

Ma na pahu koa, ina eha pahu ma kapaa hookahi, elua dala ;
ina elua pahu ma ka paa hookahi, hookahi dala.

Ma na kukaepela o na ano a pau, iwakaluakumamalima kene-
ta no ka grossa.

Ma na moena pake, hookahi dala no ka owili.

Ma na Port, Sherry, Madeira, a me na waina e ae o ia ano,
i oi aku ka ikaika mamua o umikumamawalu hapa haneri, o ka
alekahola iloko, a pela no hoi me na cordials, bitters a me na
mea e ae o ia ano a inoa paha i komo a malama ia paha me ka
alekahola a wai ikaika paha maluna o ka umikumamawalu hapa
haneri a malalo o ke kanakolu hapa haneri, ke ole e hoomao-
popo e ia'i, elua dala no ke galani.

Ma na Champagne, Sparkling Moselle a me Sparkling Hock,
ekolu dala no ke kakini omole quata, a he kanalima keneta, no
ke kakini omole paina.

Ma ka Claret Rhine waina, a me na waina o ia ano malalo o
umikumamawalu hapa haneri, o ka ikaika o ka alekahola iloko
i hoomaopopo ole ia, i hookahi dala no ke kakini omole quata, a
he kanalima keneta no ke kakini omole paina, a he kanaha ke-
neta no ke galani ina ma ka pahu.

Ma ka Ela, Pota, Cida a me na mea inu i hoawaawa ia, i ho-
kaka ole ia, he kanalima keneta no ke kakini omole quata, a he

iwakaluakumamalima keneta no ke kakini omole paina, a he umikumamalima keneta no ke galani, ina ma ka pahu.

Aponoia i keia la 27 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAU A. E.

MOKUNA LIX.

HE KANAWAI

E AE AI E HOAIE I DALA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kuu Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. Ma keia ua aeia ke Kuhina Waiwai, malalo o ke Kauoha a ka Moi iloko o ka Aha Kuhina, e hoopuka i na Bona o ke Aupuni me na kupona i kapili pu ia no na dala aole oi aku i Ekolu Haneri Tausani ; e kau ia ka ukupanee maluna o ia mau Bona, aole oi aku i eiwa hapa haneri no ka makahiki, i kela me keia hapalua makahiki e ukuia ka ukupanee. E kakan inoa ia ua mau Bona nei e ke Kuhina Waiwai, me ka inoa pu kekahi o ke Kakauolelo Buke Helu o ke Aupuni, a e palapala ia keia mau huaolelo ma ke alo o ua mau Bona nei, penei : “Hoopuka ia mamuli o ke Kanawai e ae ai e hoaie i dala, i apono ia ma ka la o 1876 :” e hookaa loa ia ke kumu paa o ua mau Bona nei i ka manawa i hoomaopopo ia ma ke alo o ka Bona, aole nae e oi aku i na makahiki he iwakalua mai ka la aku i hoopuka ia'i.

PAUKU 2. Ma keia ua hoopau loa ia ke kanawai e ae ai e Hoaie Dala, i aponoia ma ka la 29 o Iulai, M. H. 1872.

Aponoia i keia la 27 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAU A. R.

MOKUNA LX.

HE KANAWAI

E HOOPAU LOA AI I KA PAUKU 4 O KE KANAWAI I KAPAIA "HE KANAWAI E HOOLOLI AI I KE KANAWAI E PILI ANA I KA AUHAU HOLOHOLONA, A E HOOPAU AI I NA PAUKU 481, A ME 497 O KE KANAWAI KIVILA, I APONOIA MA KA LA 21 O IULAI, M. H. 1870."

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoopau loa ia, a ma keia, ua hoopau loa ia no ka Pauku 4 o ke kanawai i kapaia "He Kanawai e hoololi ai i ke kanawai e pili ana i ka auhau maluna o na holoholona a e hoopau loa ai i na Pauku 481 a me 497, o ke Kanawai Kivila, i aponoia ma ka la 21 o Iulai M. H. 1870."

PAUKU 2. O na kanawai a me na hapa kanawai a pau e kue ana i keia kanawai, ua hoopau loa ia.

Aponoia i keia la 29 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA LXI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 2 O KE KANAWAI I KAPAIA "HE KANAWAI E HOOMAHUAHUA AI I NA DUTE MALUNA O KEKAHI MAU WAIWAI" I APONOIA MA KA LA 27 O SEPATEMABA M. H. 1876.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoololi ia, a ma keia ke hoololi ia no ka Pauku 2 o ke kanawai i kapaia "He Kanawai e hoomahuahua ai i na dute maluna o kekahi mau waiwai," ma ka hookomo ana i na

huaolelo "me hookahi dala me" mahope aku o na huaolelo "ekolu dala no ke kakini omole quata ; a," ma kahi o ka papa helu e pili i na dute maluna o na waina, a me na wai ikaika.

Aponoia i keia la 29 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA LXII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I NA PAUKU 483 A ME 484 O KE KANAWAI KIVILA.

E hoolohia e ka Moi a me ke Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ke Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoololi ia, a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 483 o ke Kanawai Kivila, i hoololi ia e ka Mokuna Iwakaluakumamalima o na Kanawai o 1870, me ke kapae ana aku i ka huaolelo "hapalua" a e hookomo malaila na huaolelo "ekolu hapaha," a ma ka hookomo ana i na huaolelo "dala oiaio," mahope iho o ka huaolelo "kumukuai," a ma ke kapae ana aku i na huaolelo "he dala ma ka lima, a he mau dala paha i hoaie ia mai na palapala moraki a pau," a e hookomo ana ma ia wahi na huaolelo "na palapala aie a me na aie i hoopaa ole ia a me na mea kanu e ulu ana," i heluhelu ia ai ua Pauku la, penei :

"Pauku 483. O ka Waiwai Lewa a pau o kela ano keia ano i hoakaka ole ia ka auhau ma ke kanawai, a i hookuu ole ia paha ma ke kanawai e auhau ia i ekolu hapaha keneta iloko o ka dala hookahi, ma ke kumukuai dala oiaio i hoakakaia ; Ma na huaolelo 'Waiwai lewa ua manao ia ua komo malaila na kahiko hale a pau ; na ukana o na ano a pau ; na moku i ona ia ma keia Pae Aina, ina maanei na moku, a ina paha ua holo aku ma kahi e ; na dala a pau a ke kanaka, i na palapala aie a me na aie i hoopaa ole ia, a me na mea kanu e ulu ana, me na palapala hoakaka

mahele o ka poe hoolohi imi waiwai i komo ole iloko o ka waiwai paa.”

PAUKU 2. E hoolohi ia, a ma keia ke hoolohi ia nei ka Pauku 484 o ke Kanawai Kivila, i hoolohi ia e ka Mokuna Iwakalua-kumamalima o na Kanawai o 1870, ma ke kapae ana aku i ka huaolelo “hapalua” a e hookomo malaila na huaolelo “ekolu hapaha” a ma ka hookomo ana i na huaolelo “o ke kumukuai dala oiaio” mahope iho o ka huaolelo “maluna,” a e hookomo ana i na huaolelo “e helu ia ma ka apana kahi i waiho ai me ka nana ole i kekahi moraki” mahope iho o na huaolelo “Pae Aina” i heluhelu ia ai ua Pauku la, penei :

“Pauku 484. E hookupu ia, a e ohi ia, i kela makahiki keia makahiki i ekolu hapaha keneta iloko o ke dala hookahi, maluna o ke kumukuai dala oiaio o ka waiwai paa a pau iloko o keia Pae Aina, e helu ia ma ka apana kahi i waiho ai, me ka nana ole i kekahi moraki, koe wale no ka waiwai i hookuu ia mamuli o ke kanawai. Ma na huaolelo “Waiwai Paa” ua manao ia ua komo malaila na aina a me na kauhale a pau a me na hale a me na mea paa e ae i kukulu ia a e waiho paa ana maluna o ka aina.”

PAUKU 3. O ka auhau ekolu hapaha keneta i hoakaka ia ma na Pauku 483 a me 484, e like me ia hoolohi ia ae la maluna e ohi ia ma ka waiwai wale no i oi aku maluna o ka ekolu haneri dala ina he waiwai paa a waiwai lewa paha.

PAUKU 4. O ke Kanawai i kapa ia “He Kanawai e hoolohi ai i ka Pauku 483 a me ka Pauku 484 o ke Kanawai Kivila, e pili ana i na auhau waiwai lewa a me na auhau waiwai paa” i aponoia ma ka la 18 o Iulai, M. H. 1870, a me na Kanawai a me na hapa Kanawai a pau e kue ana i keia Kanawai, e hoopau ia a ma keia ua hoopau ia no.

PAUKU 5. E lilo keia i Kanawai mai ka la mua aku o Maraki, M. H. 1877.

Aponoia i keia la 29 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA LXIII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA MOKUNA 56 O NA KANAWAI O 1874, I KAPAIA
 “HE KANAWAI E HOOHAIKI AI I KA LAWE ANA MAI A ME KE
 KUAI ANA O KA OPIUMA.

*E hoololoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pue
 Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:*

Ke hoololi ia nei a ma keia ua hoololi ia no ka Mokuna 56 o
 na kanawai o 1874, i kapaia “He Kanawai e hoohaiki ana i ka
 lawe ana mai a me ke kuai ana o ka Opiuma,” ma ka pakui ana
 aku i na huaolelo, “a i ole o na hoomakaukau ana no ia mea,”
 ma ke poo, a e hookomo ana, mahope iho o ka hua “Opiuma”
 ma ka Pauku 2 i na huaolelo, “a i ole, o na hoomakaukau ana
 no ia mea,” a me ka hookomo ia ana i Pauku hou mahope o ka
 Pauku 4, a e kapaia “Pauku 4a,” a heluhelu ia penei ua
 Pauku la :

PAUKU 4a. Ma keia ua hoomana ia na Lunakanawai Hoo-
 malu a me na Lunakanawai Apana o keia Aupuni, e hookoloko-
 lo a e hoololo i na hihia a pau e ulu mai ana malalo o keia ka-
 nawai.

Aponoia i keia la 29 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

MOKUNA LXIV.

HE KANAWAI

E HOOKAAWALE ANA I NA HAAWINA DALA NO KE AUPUNI NO NA MAKAHIKI ELUA E PAU ANA MA KA LA 31 O MARAKI, MAKAHIKI HOOKAHI TAUSANI EWALU HANERI ME KANAHIKUKUMAMAWALU.

E hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni :

PAUKU 1. O na haawina dala mahope nei i hiki aku ka hui-na i na dala he Hookahi Miliona Elua Haneri me Kanaonokumamaha Tausani, Ehiku Haneri Kanaolukumamaono dala me hookahi keneta, e haawi ia ia mau dala mailoko mai o na dala maloko ae o na dala e waiho ana ma ka waihona iloko o na makahiki elua, e hoomaka ana ma ka la 1 o Aperila, M. H. 1876, a e pau ana ma ka la 31 o Maraki, M. H. 1878 ; penei :

NO KA MOI PONOI.

Ko ka Moi Ponoī a me ka Oihana Alii.....	\$ 45,000 00
Na lilo o ka Moi ma Wasinetona.....	20,000 00
Ka Mea Kiekie ke Alii Leleiohoku.....	6,000 00
Puuku me ke Kakauolelo o ka Moi	5,000 00
	\$76,000 00

NA HAAWINA HOOMAU.

Ka Moiwahine Emma.	\$ 12,000 00
Ka Mea Hanohano P. Kanoa.....	2,400 00
Methusela Mahuka.....	600 00
	\$15,000 00

KA AHAOLELO A ME KA AHAKUKAMALU.

Na lilo o ka Ahaolelo o 1874.....	\$ 1,362 15
Na lilo o ka Ahaolelo o 1876.....	21,500 00
Kakauolelo Ahakukamalu	200 00
Lako Palapala a lilo e ae.....	100 00
	\$23,162 15

OIHANA KANAWAI.

Uku o ka Lunakanawai Kiekie.	\$ 10,000 00
Uku o ka Kokua Lunakanawai Mua.	8,000 00
Uku o ka Kokua Lunakanawai Elua.	8,000 00
Uku o ka Kakauolelo o ka Aha Kiekie.	4,000 00
Uku o ka Hope Kakauolelo o ka Aha Kiekie.	3,000 00
Uku o ka Maheleolelo o ka Aha Kiekie me Hoomalu	2,400 00
Uku o ka Lunakanawai Kaapuni o Maui.	3,000 00
Na lilo kaahale Lunakanawai Kaapuni o Maui.	200 00
Uku o na Lunakanawai Kaapuni o Hawaii.	3,600 00
Uku o ka Lunakanawai Kaapuni o Kauai.	2,000 00
Uku o ka Lunakanawai Hoomalu o Honolulu.	4,000 00
Uku o ka Lunakanawai Hoomalu o Honolulu no ka mahina o Maraki, 1876.	125 00
Uku o ka Lunakanawai Hoomalu o Lahaina.	1,200 00
Uku o ka Lunakanawai Hoomalu o Lahaina no Feberuari me Maraki, 1876.	100 00
Uku o ka Lunakanawai Hoomalu o Hilo.	1,400 00
Uku o ka Lunakanawai Hoomalu o Hilo no na mahina o Ianuari, Feberuari me Maraki, 1876. .	125 00
Uku o ka Lunakanawai Apana o Puna, Hawaii. . .	600 00
Uku o ka Lunakanawai Apana o Kau, Hawaii.	600 00
Koena uku o ka Lunakanawai Apana o Kau, Hawaii.	75 00
Uku o ka Lunakanawai Apana o Kona Akau, Haw	600 00
Uku o ka Lunakanawai Apana o Kona Hema, Haw	600 00
(Ina hookahi Lunakanawai no na apana elua, alaila \$900)	
Uku o ka Lunakanawai Apana o Kohala A. Hawaii	600 00
Uku o ka Lunakanawai Apana o Kohala H. Hawaii	600 00
Uku o ka Lunakanawai Apana o Hamakua, Hawaii	600 00
Uku o ka Lunakanawai Apana o Wailuku, Maui. . .	1,000 00
Uku o ka Lunakanawai Apana o Honuaula, Maui	400 00
Uku o ka Lunakanawai Apana o Makawao, Maui. .	600 00
Koena uku o ka Lunakanawai A. o Makawao, Maui	75 00
Uku o ka Lunakanawai Apana o Hana, Maui.	600 00
Uku o ka Lunakanawai Apana o Kaupo, Maui.	600 00
(Ina hookahi Lunakanawai no na Apana elua, alaila, \$800)	

Uku o Okatoba, Novemaba, me Dekemaba 1875, Ianuari, Feberuari me Maraki 1876.....\$	250 00
Uku o ka Lunakanawai Apana o Molokai.....	600 00
Na lilo o ka hele ana o ka Lunakanawai Apana o Molokai, e hoolilo ia malalo o ka hooponopono ana o ke Kiaaina o Maui.....	50 00
Uku o ka Lunakanawai Apana o Lanai.....	400 00
Uku o ka Lunakanawai Apana o Ewa & Waianae, Oahu.....	600 00
Uku o ka Lunakanawai Apana o Waialna & Koo- laulua, Oahu.....	600 00
(Ina elua Lunakanawai, alaila, \$400 pakahi)	
Uku o ka Lunakanawai Apana o Koolaupoko, Oahu	600 00
Uku o ka Lunakanawai Apana o Hanalei, a me Anahola, Kauai.....	600 00
Uku o ka Lunakanawai Apana o Lihue, Kauai....	600 00
Uku o ka Lunakanawai Apana o Koloa, Kauai ...	600 00
Uku o ka Lunakanawai Apana o Waimea, Kauai..	600 00
Uku o ke Kakauolelo, Aha Kaapuni Apana 2.....	400 00
Uku o ke Kakauolelo 1, Aha Kaapuni, Apana 3...	300 00
Uku o ke Kakauolelo 2, Aha Kaapuni, Apana 3...	300 00
Uku o ke Kakauolelo o ka Aha Kaapuni Apana 4	300 00
Na lilo o ka Aha Kiekie	2,300 00
Na lilo o na hoiike, ma na hihia hewa, (e uku ia e ka Lunakanawai e noho ana i ke kau, ina he pono)	300 00
Na lilo o ka Aha Kaapuni Apana 2.....	1,800 00
Na lilo o ka Aha Kaapuni Apana 3.....	1,800 00
Na lilo o ka Aha Kaapuni Apana 4.....	600 00
Kuai ana i na Buke Kanawai.....	500 00
Na lako palapala no na Aha a pau i hui ia me na lilo pai (a me ka uku leta).....	1,000 00
Hoolako ana i ke Keena o ka Lunakanawai Kiekie	300 00
Pai ana i ka Buke 3 o na Olelo Hooholo o ka Aha Kiekie ma na olelo elua.....	2,100 00
	\$76,200 00

OIHANA O KO NA AINA E.

Uku o ke Kuhina.....	\$ 8,000 00
Uku o ke Kakauolelo.....	4,000 00
Na lilo Keena o na Luna ma na Aina e.....	1,500 00
Poo Leta, me kela a me keia lilo.....	1,800 00
No na Elele i na Aina e.....	6,000 00
Uku o ke Komisina noho ma Wasinetona.....	8,000 00
Na Komisina o ka Moi ma Ladana.....	1,600 00
Kokua a hoihoi mai i na kanaka ilihune mai na Aina e mai.....	1,500 00
	\$32,400 00

OIHANA KAUA.

Ke ola o na Koa, a me na Puali Pualu.....	\$ 60,636 36

OIHANA KALAIAINA.

No ke Kuhina.....	\$ 8,000 00
Koena o kona uku.....	223 00
No ke Kakauolelo Mua.....	4,000 00
No ke Kakauolelo Alua.....	3,000 00
No ke Kiaaina o Oahu.....	3,600 00
No ke Kiaaina o Maui.....	3,600 00
No ke Kiaaina o Kauai.....	2,400 00
No ke Kiaaina o Hawaii.....	3,600 00
No ke Kakauolelo Kiaaina o Oahu.....	800 00
No ke Kakauolelo Kiaaina o Maui.....	1,200 00
Koena o ka uku Kakauolelo Kiaaina o Maui..	150 00
No ke Kakauolelolo Kiaaina o Kauai.....	1,000 00
No ke Kakauolelo Kiaaina o Hawaii.....	1,200 00
No ka Luna Hale Paahao o Oahu.....	3,000 00
No ka Luna Wai a Kakauolelo Makeke, Luna Ala- nui no ka Mokupuni o Oahu, a me na Luna o na Hanā Hou	6,000 00
No ke Kakauolelo o ka Luna Wai a me ke Kakau- olelo o ka Makeke.....	1,920 00
No ka Luna Leta Nui.....	5,000 00
Na ke Kakauolelo Mua, o ka Luna Leta Nui.....	2,400 00
No ke Kakauolelo Alua o ka Luna Leta Nui.....	1,200 00

No na Luna Leta o Hawaii.....	\$ 800 00
No na Luna Leta ma Maui, Molokai a me Lanai..	1,000 00
No na Luna Leta ma Kauai.....	400 00
No na Lawe Leta.....	7,126 00
Kela a me keia lilo o ka Oihana Leta.....	3,280 00
No na Luna Alanui o na Mokupuni a pau, koe o Oahu.	7,000 00
No ke Kiai Hale Iiina Alii.....	600 00
No ke Kiai Hale Iiina o Lunailo.....	200 00
Na lilo o ka Hale Iiina Alii.....	250 00
No ke kuai ana, a me ka pa ana ikekahi apana aina Iiina no na kanaka Hawaii.....	1,000 00
Na Elele.....	2,080 00
Kela a me keia lilo o ke Keena.....	2,000 00
Kope ana i na Buke moololo o na Luna Hoona Aina.	3,000 00
Kuai ana i na mea hana alanui.....	1,000 00
Na poho alanui, aole e hoolilo ia no kekahi hana e ae.....	1,000 00
Na Alanui me na Alahaka no Hawaii.....	7,000 00
No Maui, Molokai a me Lanai.....	6,000 00
No Oahu.....	5,000 00
No Kauai.....	2,000 00
Na hana hou i mea e hooahana ana i na Paahao, ao- le e hoolilo ia no kekahi hana e ae.....	10,000 00
No ka malama ana i na Lepera.....	55,000 00
Na Kauka me na malama mai kaahale.....	12,000 00
Kela a me keia lilo o ka Papa Ola.....	12,000 00
Kela a me keia lilo o ka Papa Ola Hawaii... ..	1,000 00
Halemai Pupule.....	10,000 00
Kokua i ka Halemai Moiwahine.....	21,000 00
Ana Aina Aupuni.....	13,000 00
Pai Palapala Aupuni.....	2,000 00
Ke ola o na Paahao.....	9,000 00
Oihana Kinai Ahi o Honolulu.....	10,000 00
Maheleolelo me Unuhiolelo	300 00
Na lilo o ka Oihana Wai.....	3,200 00
Hoooho Mokumahu pili aina, aole e hoolilo ia no kekahi hana e ae.....	10,000 00
Mokumahu Pele, na lilo no ka hoooho ana.....	7,500 00
Hana Hou ana i ka Mokumahu Pele.....	5,000 00

Na Heleuma me na Mouo.	\$ 2,000 00
Eli ana i ke Awa o Honolulu.	5,000 00
Hana hou ana i na Uapo, ma Honolulu	8,000 00
Ma Lahaina.	1,000 00
Ma Makena.	1,000 00
Hale Lamalama ma Honolulu.	1,500 00
Hana hou ana, Hale Lamalama ma Honolulu.	800 00
Hale Lamalama ma Lahaina.	500 00
Hale Lamalama ma Hilo	400 00
Hale Lamalama ma Kawaihae.	300 00
Hana hou ana i na Hale Aupuni.	15,000 00
Pa no Ema Kuea.	320 00
Pa a me ka lanai no ka Hale Aupuni Hou.	7,000 00
Hale Makeke ma Lahaina.	2,000 00
Hale Makeke ma Wailuku.	1,200 00
Hale makeke ma Hilo.	1,200 00
Kokua o ka Oihana Eemoku mai na Aina e mai, aole e hoolilo ia no kekahi hana e ae.	35,000 00
No ka hookaa ana i na aelike i hanaia e ke Aupuni, no ka lawe ana mai i na Lima Hana.	22,000 00
Ka Agena o ka Hale Leta ma Kapalakiko.	800 00
Kelegarapa o na moku ma Honolulu.	832 00
Oihana Wai o Honolulu.	25,000 00
Na Buke Aupuni.	500 00
Uku hoolimalima o ka apana aina ma ke alo o Alii- olani Hale, a hiki i Maraki 31, 1878.	400 00
Uku hoolimalima o Aienui, a hiki i ka la 31 o Ma- raki, 1878.	1,900 50
Kokua i ka Mokumahu holo pili aina, aole e hoolilo no kekahi hana e ae.	15,000 00
No ke kapili ana i Mokumahu holo pili aina, aole e hoolilo ia no kekahi hana e ae.	100,000 00
No na wahi e pae ai na waapa no na Mokupuni a pau koe o Oahu, aole e hoolilo ia no kekahi hana e ae.	5,000 00
Na lilo malalo o ke kanawai e waiho aku ai i na palapala hooia Palena Aina ma ke Keena Ka- laiaina.	1,500 00
	\$538,981 50

OIHANA WAIWAI

No ke Kuhina.....	\$ 8,000 00
Koena uku o ke Kuhina.....	250 00
No ka Luna Buke Helu.....	4,000 00
No ka Luna Dute Nui.....	6,000 00
No ka Hope Luna Dute Nui.....	3,600 00
Kiai Oihana a me ke Awa.....	2,400 00
Luna Hale Papaa.....	2,400 00
Kakauolelo Buke Helu.....	2,400 00
Na Kokua Kiai ma Honolulu a me na awa e ae, aole e hoolilo ia no kekahi hana e ae.....	1,800 00
Kela me keia lilo Oihana Dute aole e hoolilo ia no kekahi hana e ae.....	1,500 00
Uku Luna Dute ma Kawaihae.....	300 00
Uku Luna Dute ma Kealakekua.....	100 00
Waapa o ka Hale Dute.....	880 00
Dala Halemai (na loa i manao ia).....	4,000 00
Uku o na Luna Helu, aole nae e oi aku i ka 5 p. c.	14,000 00
Uku o na Luna Ohi, aole nae e oi aku i ka 5 p. c.	12,000 00
Aie Aupuni e uku ia ana aole e hoolilo ia no keka- hi hana e ae.....	90,000 00
Uku panee o ka Aie Aupuni.....	87,000 00
Kela a me keia lilo o ka Oihana Waiwai.....	2,000 00
Uku kokua i na Laina Mokumahu o na Aina e....	20,000 00
Na lilo o na Komisina hooponopono ana i ke Kanawai Kivila e hoolilo ia e ka Moi iloko o ka Aha Kukamalu.....	2,000 00
Na kuni a me na Hoailona Pai aole e hoolilo ia no kekahi hana e ae.....	2,000 00
	\$266,630 00

OIHANA LOIO KUHINA.

No ka Loio Kuhina.....	\$ 8,000 00
No kona Kakauolelo.....	3,000 00
Uku o ka Ilamuku.....	6,000 00
Uku o ka Makai nui o Hawaii.....	4,000 00
Uku o ka Makai Nui o Maui.....	4,000 00
Uku o ka Makai Nui o Kauai.....	2,500 00
Uku o ke Kakauolelo o ka Makai Nui o Hawaii...	1,000 00

Uku o ke Kakaulelo o ka Makai Nui o Maui.....	\$ 1,000 00
Uku o na Makai o Hawaii	10,100 00
Uku o na Makai o Maui	9,024 00
Uku o na Makai o Kauai	3,408 00
Uku o na Makai o Oahu	43,084 00
Hopu ana i na Lawehala	2,000 00
Kela a me keia lilo o ka Oihana	1,000 00
Na lilo o na Aha Koronero	600 00
	\$98,716 00

OIHANA HOONAAUO.

Uku o ke Kahukula Nui	\$ 4,000 00
Na lilo kaahale o ke Kahukula Nui	800 00
Uku o ke Kakaulelo o ka Papa	3,600 00
No na Kula Hawaii me Beritania	38,000 00
No na Kula Aupuni	13,000 00
No ke Kula Hoopololei ma Keoneula	10,000 00
Mau hale hou no ke Kula Hoopololei	4,500 00
Kukulu ana a me ka hana hou ana i na Hale Kula	1,000 00
Kokua haumana ma ke Kulanui o Punahou no na	
keiki Hawaii	360 00
Malama ana i na mea ano e (Museum) aole e hoo-	
lilo ia no kekahi hana e ae	1,000 00
Lako Palapala a me kela a me keia lilo	700 00
	\$76,960 00

KA HOULUULU ANA.

No ka Moi pono i	\$ 76,000 00
Na Uku Hoomau	15,000 00
Ahaolelo a me ka Ahakukamalu	23,162 15
Oihana Kanawai	76,200 00
Oihana no ko na Aina e	32,400 00
Oihana Kaua	60,686 36
Oihana Kalaiaina	538,981 50
Oihana Waiwai	266,630 00
Oihana Loio Kuhina	98,716 00
Oihana Hoonaaauo	76,960 00
	\$1,264,736 01

PAUKU 2. E kau no ke Kuhina Waiwai ma ka aoao o naloaa o ka Bila Haawina o 1875 a me 1876, i na koena a pau i haawi ia ma ke kanawai i aponoia ma ka la 1 o Augate, M. H. 1874, aole nae i uku ia a hiki i ka la 31 o Maraki, M. H. 1876, aole hoi i hookaawale hou ia, a oia mau puu dala a pau aole no e uku ia no na kumu i hoolilo ia ai mamua.

PAUKU 3. E hoomau aku ke Kuhina Waiwai i ka uku ana i na uku makahiki i olelo ia ma keia kanawai, ka uku o na koa a me na makai, ka uku o na kumukula a me na lilo mau o ka Papa Hoonaaauao, na lilo o ka Oihana Kinai Ahi, a me ka Aha Kiekie, a me na Aha Kaapuni, na bila aie o ke Aupuni me ka uku panee e ulu mai ana ma ia mau bila, a hiki i ka la 30 o Iune, M. H. 1878, ke hooholo ole ia he Bila Haawina hou mamua ae o ia la.

PAUKU 4. Aole loa e uku aku ke Kuhina Waiwai, aole hoi e ae e uku ia aku kekahi dala mailoko ae o ka waihona no na kumu e ae; aka, no na kumu wale no i hoakaka ia ma keia kanawai.

PAUKU 5. Ua ku no i ke kanawai i na Poo o na oihana, ina e pau e kekahi haawina iloko o kekahi oihana, e hoolawa i kela haawina no loko ae o ke koena e ae iloko o ua oihana nei; ina he koena kahi e hoolilo ole ia ana, i mea e hoolawa pono ai; a na ke Poo o kela a me keia oihana e hoike aku i ka Ahaolelo i na dala i hoolilo ia pela; aka hoi, aole loa e hoolilo iki ia na haawina no na hana hou mai kekahi apana Kiaaina a i kekahi apana Kiaaina.

PAUKU 6. Aole hiki i kekahi mea iaia na oihana aupuni elua i hookawale ia ka uku makahiki no ia mau oihana, ke ohi i ka uku i oi aku mamua o ka uku o ka mea i oi o laua, ina ua hiki aku ka uku o kekahi o ia mau oihana i ka elua tausani dala, a oi ae paha no ka makahiki, aole no e uku ia oia i kekahi uku e ae a uku i oi aku paha, no kekahi hana e ae ana i hana ai malalo o ke Aupuni.

PAUKU 7. E lilo keia i Kanawai ma kona la e hooholoia ai. Aponoia i keia la 29 o Sepatemaba, M. H. 1876.

KALAKAUA R.

NA KANAWAI O 1876.

He Kanawai e Hoololi ai i ka Pauku 1035 o ke Kanawai Kivila—Ka Waiwai e kuu ia, aole e ohi ia a kudala ia.	3
He Kanawai e hooko ana i ke Kuikahi Panailike me Amerika Huipuia—Na Waiwai Kalepa e komo ana me ka dute ole	4
He Kanawai e Hoololi ai i ka Pauku 1 o ka Mokuna 37 o ke Kanawai Hoopai Karaima—No na kanaka aea wale.	6
He Kanawai e Hoololi ai i ka Pauku 1 Mokuna 34 o ke Kanawai Hoopai Karaima—Kanawai no ka Ona.	7
He Kanawai e Hoololi ai i ka Pauku 1 o ka Mokuna 14 o na Kanawai o ka M. H. 1870, e pili ana i ke Kuai Awa.	8
He Kanawai e Hoololi ai i ka Mokuna 9 o na Kanawai o ka M. H. 1874—No ka hele kaapuni o ka Mokupuni o Oahu, e kekahi o na Lunakanawai o ka Aha Kiekie.	9
He Kanawai e Hoololi ai i na Pauku 796, 797 a me 799 o ke Kanawai Kivila—No ka hana paewaewa ma ka Koho Balota ana.	10
He Kanawai e Hoololi ai i ka Mokuna 42 o na Kanawai o 1874—No ka Hookupa ana o na Haole e lawelawe ana i ka Oihana Aupuni.	11
He Kanawai e Hoopau ai i ka Mokuna 50 o na Kanawai o 1874, No ka Ili ana o ka waiwai o ka poe hanau mawaho o ka mare.	12
He Kanawai e Hoololi ai i na Kanawai e pili i ka hoike ana a me ka hoopii ana no ka Aie o ka poe make.	12
He Kanawai e Hoololi ai i ka Pauku 1, 2 a me 30 o ka Mokuna 59 o ke Kanawai Hoopai Karaima, e pili ana i ke Ola o ka Lehulehu.	14

He Kanawai e Hoomana aku ana i ke Kuhina Kalaiaina, e haawi na Palapala ae e lawelawe i ka Oihana Banaco.	16
He Kanawai e Hoololi ai i ka Pauku 673 o ke Kanawai Kivila—No ka haalele ana o ka Hoiike o kona kuleana iloko o ka dala Hoopai.....	17
He Kanawai e Hoololi ai i ka Pauku 18 o ka Mokuna 76 o ke Kanawai Hoopai Karaima, e pili ana i ke Koho Balota.....	18
He Kanawai e Hoololi ai i ka Mokuna 40 o ke Kanawai Hoopai Karaima—No ka Walaau i ka Po.....	19
He Kanawai e Hoololi ai i ka Pauku 3 o ka Mokuna 50 o ke Kanawai Hoopai Karaima—No ka Bela ana o ka poe i waiho ia ko lakou hihia i ka Aha Jure.....	20
He Kanawai e Hoololi ai i ke Kanawai i pili i na Palapala Ae, e lole a e kuai io bipi.....	21
He Kanawai e Hoololi ai i ka Pauku 913 o ke Kanawai Kivila—No ke kohu ana o na Lunakanawai Apana...	22
He Kanawai e Hoololi ai i ka Pauku 49 o ka Mokuna 55 o ke Kanawai Hoopai Karaima—Komisina o ka Papa Ola Hawaii.....	22
He Kanawai e Hoololi ai i ka Pauku 53 o ka Mokuna 55 o ke Kanawai Hoopai Karaima—Kanaka maoli e lapa- au ana, me ka loa ole o ka Palapala Ae.....	23
He Kanawai e Hoololi ai i ka Pauku 485 o ke Kanawai Kivila, e hookuu ana kekahi Waiwai ma ka Auhau Aupuni.....	24
He Kanawai e Hoopau ai i ka Mokuna 4 o na Kanawai o 1874—No ka mare ana o na Wahine Hawaii me na Pake.....	24
He Kanawai e Hoopau ai i ka Mokuna 18 o na Kanawai o 1874—E pili ana i ka Olelo Hooholo e hoapono ana i na Hoolilo Waiwai Paa a na Luna Hooponopono Waiwai a me na Kahu.....	25
He Kanawai e Hoololi ai i ka Pauku 500 o ke Kanawai Kivila—E hookaa ia ka Auhau Alanui i ke Kuhina Waiwai.....	25
He Kanawai e Hoopau ai i ka hoolaha ana o ka mai ma- waena o na Hipa.....	26

He Hanawai e Hoololi ai i na Pauku 64, 65 a me 66 o ke Kanawai Kivila—No na Palapala ae e Kudala.....	28
He Kanawai e Hooponopono ai i ka hooholo ana i ka wai maluna o na aina o ka poe i hoopomaikai ole ia mamuli o ia mea.....	29
He Kanawai e Kokua ai i ka Hooholo Mokumahu Holo Pili Aina.....	32
He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 846 o ke Kanawai Kivila—Ka Uku o na Lunakanawai o ka Aha Kiekie.	35
He Kanawai e Hoomalu ai a e Hoomaunauna ole ai i na Ululaau a me na Laau o ka Naelehele.....	36
He Kanawai e Hoololi i ke Kanawai o ka hoopii no ka Launa Hewa a me ka hoowalewale e Moekolohe.....	38
He Kanawai e Hoohui a e Hoololi i ke Kanawai no na mea Hoike.....	38
Haawina 1. Na mea e loaa'i na olelo hoike.....	38
2. No ka malama ana i na olelo hoike..	44
3. No na mea e kokua ai i na aoao e huli i mea hoike iloko o ka hihia.....	45
4. Na Hoike Palapala.....	46
5. No na mea e pili ana i ka Hoohiki...	50
6. O ka poe i ae ia e lawe i ko lakou Olelo Hoohiki.....	50
7. No na mea i ae ia, i papa ia, a koi ia i na Hoike.....	52
8. Na mea e hookanalua ai i na olelo hoike.....	53
9. Kela a me keia Rula.....	54
He Kanawai e Hoololi ai i ke Kanawai e pili ana i na Hihia, ma na hoopii i koi ia kekahi waiwai e kekahi mea mawaho o na aoao Hoopii.....	57
He Kanawai e Hoololi ai i ke Kanawai o ka Hoopau hihia hoolokolo.....	61
He Kanawai e Hoohui a e hoololi i ke Kanawai Ganasi..	66
He Kanawai e Hoololi i ke Kanawai pili i na Palapala Hopu no ka poe mare a haalele.....	72
He Kanawai e Hoololi i ke Kanawai no ka Aihue Hoololona.....	72

He Kanawai e Hoololi i ka Mokuna 86 o ke Kanawai Hoopai Karaima—No ka Hoomalu ana i ka Koho Balota.....	73
He Kanawai e Hoakaka ai i ke ano, a e Hooponopono i ka hoopuka ana o kekahi Palapala o ka Aha Kiekie..	74
1—No ka Palapala Koi.....	74
2—No ka Palapala Papa Aku.....	77
3—No ka Palapala Kii Moohookolokolo.....	78
4—No ka Palapala Ninau Kumu.....	80
He Kanawai e Hooponopono ai i ka hana a me ka lawe-lawe ana ma na Hihia Karaima.....	82
1. No ka manawa e waihoia aku ai na Palapala Hoopii Hoahewa.....	82
2. Hookuu ana me ka waiho ole i ka hihia imua o ka Aha.....	83
3. Hoololi ana i kahi e Hookolokolo ai.....	84
4. Ka hoohui ana i ka poe hoopii ia ma kekahi mau hihia.....	86
5. Na mea ano nui ma ka Palapala Hoopii.....	87
6. No ka hooalahala a no ka hoololi i ka Palapala Hoopii.....	94
7. Hoopanee ana i na hihia.....	94
8. Koina o na Aha, aole na ka mea hoopii'a e uku	95
9. Kukulu ana imua o Aha, a me ka pane ana..	95
10. Na Pale	99
11. Na mea like ole a me na Hoololi.....	99
12. Olelo hooholo a na Jure.....	100
13. Na Olelo Holke ma kekahi mau Hihia.....	104
14. Aole poino ka olelo hooholo a ke Jure ma na Hoololi.....	105
15. No na hoopai a me ka hooko ana.....	106
He Kanawai e Hooponopono ai i ka Moni.....	107
He Kanawai e Hoololi ai i ka Pauku 17 o ka Mokuna 41 o ke Kanawai Hoopai Karaima—No ka kuai nui i ka rama.....	109
He Kanawai e Huikala ia ai ke Kuhina Waiwai.....	110
He Kanawai e Kauoha ana, ma ka Kauula ka kuai a me ka Hoolimalima ana o na Aina Aupuni.....	111

He Kanawai e Hoololi hou ana i ka Pauku 1420 o ke Kanawai Kivila—Ka hoopai o ke kanaka haalele i ka hana.....	112
He Kanawai e Hoololi ai i ke Kanawai o na Palapala Hoopaa Hana maluna o na Haku me na Kauwa.....	113
He Kanawai e Hoakaka ana i na hora e manao ia he la hana, ina aole i hoakaka ia ma ka Palapala Aelike...	114
He Kanawai e Hooholo hou ana i ke Kanawai e ae ana i ka poe i okiia e mare hou	115
He Kanawai e Hoololi ai i ka Pauku 1103 o ke Kanawai Kivila—No ka olelo pane ma kekahi ano hihia kivila.	116
He Kanawai e Hoololi ai ka Pauku 1144 o ke Kanawai Kivila—No ka hoohui ana o ka poe mua a pau o kekahi ano palapala aie.....	116
He Kanawai e Kauoha ana i na Komisina palena aina e waiho i kope o na olelo hooholo ma ke keena o ke Kuhlina Kalaiaina.....	117
He Kanawai e Hoololi ai i ka Mokuna 48 o ke Kanawai Hoopai Karaima—No na palapala huli hale.....	118
He Kanawai e Kokua ai i ka hoeneu ana i na Oilhana Kuloko o ke Aupuni.....	118
He Kanawai e Hoopau ana i ke Kanawai o 1874 no kekahi Aie Aupuni.....	123
He Kanawai e pili ana i ka auhau Hoailona Pai.....	123
He Kanawai e Hoololi ai ka Pauku 56 o ke Kanawai Kivila—No na Palapala Ae Kuai Kalepa Kukaa.....	132
He Kanawai e Hooiaio ana i ka mana o na Aha Hooponopono Waiwai—E Hooholo i ke kuai ana o ka waiwai paa.....	133
He Kanawai e Hoomahuahua ai i na dute maluna o kekahi Ano Waiwai.....	133
He Kanawai e Ae ai e Hoaie Dala.....	136
He Kanawai e Hoololi ai i ke Kanawai o ka auhau holo-holona—E hoopau ana i ka auhau ma na hoki a me na miula.....	237
He Kanawai e Hoololi ai i ke Kanawai o 1873—E hoomahuahua ana kekahi dute.....	137

He Kanawai e Hoololi ai i na Pauku 483 a me 484 o ke Kanawai Kivila—No na Auhau ma ka Waiwai Lewa a Waiwai Paa.....	138
He Kanawai e Hoololi ai i ka Mokuna 56 o na Kanawai o 1874 i kapaia—He Kanawai e hoohaiki ai i ka lawe ana mai a me ka kuai ana o ka Opiuma.....	140
He Kanawai Haawina Dala o ke Aupuni no na Makahiki Elua.	141

P A P A K U H I K U H I .

AOAO.

Awa, Palapala ae e kuai.....	8
Aea wale, ka hoopai no ia poe.....	6
Ae wale ana o ka poe hoopii ia i ko lakou hewa.....	54
Ae like o na Haku me na Kauwa, ka Luna nana e hooiaio	114
Ae Hemolele, he mea kupono kekahi manawa ma kahi o ka Hoohiki.....	50
Aihue Holoholona, Kanawai no ka.....	72
Aie, ka ohi ana ma ka palapala ganasi.....	66
Aie Aupuni, Kanawai o 1876.....	123
Aie o ka poe i make, koi ana a hoopii ana.....	12
Aina Aupuni, ma ka kudala wale no e kuai a e hoolima- lima ai.....	111
Amerika Huipuia, kona dala gula a dala kala, ka moni ma keia Aupuni.....	107
Auwai, ka eli ana maloko o ko hai aina.....	29
Ili ana o ka waiwai o ka poe hanau mawaho o ka mare....	12
Oahu, ka hoopii mai na Lunakanawai Apana i kekahi Lu- nakanawai o ka Aha Kiekie.....	9
Oki ia—Ka poe i oki ia, ua ae ia e mare hou.....	115
Olelo pane a me ka kukulu ana o ka poe hoopii Karaima ia	95
Olelo Hoopai a me ka Hooko ana.....	106
Olelo pane no na Hoopii ma na Bila Aie.....	116
Ona, Kanawai i hoololi ia.....	7
Opiuma a me na mea i hana ia me ia, ua like ma ke Kanawai.....	140
Ululaau, Kanawai e hoomalu ai.....	36
Uku makahiki o na Lunakanawai, Aha Kiekie.....	35
Banaco, Palapala Ae no ia Oihana.....	16
Banekarupa, aole ia he mea e pau ai ka hoopii kivila.....	65
Bela, ka mea mana e hookuu ma ka palapala bela.....	20

Bila Aie, olelo pane ma na Hoopii.....	116
Bila Haawina Dala no 1876—8.....	141
Bipi, Palapala Ae e lole a e kuai.....	21
Bona Aupuni, ka hookaa ana o ka uku hoopanee.....	109
Dala gula a kala o Amerika Huipuia, oia na dala ma keia Aupuni	107
Dute i weheia ma kekahi ano Waiwai Kalepa.....	4
Dute e hookaa ia ma ke dala gula wale no.....	108
Dute i hoomahuahua ia ma kekahi ano Waiwai Kalepa...	133
Ganasi, Kanawai i hoololi ia a hooponopono ia.....	66
Haole e lawelawe Oihana Aupuni, e hookupa mua.....	11
Haku me na Kauwa, ka hooiaio ana o na olelo aelike.....	113
Hoailona Pai, Kanawai e kau ana ia auhau	123
Hoiike ana imua o na Aha, ke kanawai e hooponopono ana i kela a me keia ano hoiike.....	38
Hoiike o na Palapala.....	46
Hooiaio ana o na olelo aelike o na Haku me na Kauwa..	113
Hoopau ana o na Hihia Kivila no ka Make, a Mare ana paha o kekahi aoao	61
Hooihiki, ua ae ia kekahi manawa, e Ae Hemolele ka Ho- ike.....	50
Hoopii mai na Lunakanawai Apana o Oahu i kekahi Luna- nakawai o ka Aha Kiekie.....	9
Hoopii Karaima, na rula no na palapala o kela a me keia ano.....	82
Hoopii mai ka Kuhina Waiwai no na auhau Hoailona Pai	125
Hoopii mai ka olelo hooholo e hookahe ka Wai maluna o ka aina o hai.....	31
Hoopii Karaima, o kela ano keia ano, kanawai e hoopono- pono ana.....	82
Hoohui ana o ka kekahi poe i hoopii Karaima ia.....	86
Hoohalahala i ke ano o ka Palapala Hoopii Hewa.....	94
Hoeueu ana i na Oihana Kuloko o ke Aupuni	118
Hookuu wale ana o ka mea i hoopii ia, me ka hookolokolo ole.....	83
Hoomaloo aina, e eli ia na auwai ma ko hai aina	31
Hoowalewale e moekolohe, he hoololi oia kanawai.....	33

Hoki a me na Miula, aole lakou e auhau ia	137
Hora hana malalo o na aelike o na Haku me na Kauwa...	114
Holoholona, Kanawai no ka aihue ana	72
Hookupa na Haole lawelawe i na Oilhana Aupuni	11
Huipu ana o ka poe i kakau mua ma na Bila Aie	116
Kaapuni ana o Oahu e kekahi Lunakanawai, Aha Kiekie	9
Kahu o na laau o ka nahahehele—kana hana	36
Kanaka Hawaii, e lapaau ana me ka loa ole o ka Palapala	
Ae—kona Hoopai	23
Karaima o kela me keia ano, kanawai no ka hoopii ana i	
hooponopono ia	28
Komisina Apana o ka Papa Ola Hawaii	22
Komisina Palena Aina, kauoha ia e waiho i kope o na olelo	
hoooho me ka Kuhina Kalaiaina	117
Komisina Ninaninau Hoike	39
Komisina e huli a e hoike i na Oilhana Kuloko o ke Aupuni	118
Koho balota, lilo he mea ole ina ua hana apuka ia	10
Koho balota, ka hoopii hewa no na Luna hana ole e like	
me ke kanawai	18
Koho balota, kanawai no ka hoomalu ana i na kuleana	
balota	73
Kuai Kudala, Palapala ae o na Luna	28
Kukulu aha me ka olelo pane o ka poe i hoopii Karaima ia	95
Kudala, e kuai ia a e hoolimalima na aina aupuni ma ka	
kudala	111
Kuhina Waiwai, Kanawai e Huikala ai	110
Laau Lapaau, Palapala Ae no ka haawi ana	15
Laau o ka Nahahehele, Kanawai e hoomalu ai	36
Launa hewa a Hoowalewale, he Hoololi o ia Kanawai	38
Lapaau ana me ka loa ole o ka Palapala Ae	23
Luna Kuai Kudala, na Palapala Ae o lakou	23
Luna Hooiaio na Olelo Aelike o na Haku me na Kauwa ..	114
Make) Aole pau ka hihia kivila ma ka Make a Mare ana o	
Mare { kekahi aoao	61
Mare hou ana o ka poe i okiia	115
Mare o na wahine Hawaii me na Pake—Kanawai i hoopau	
ia	24